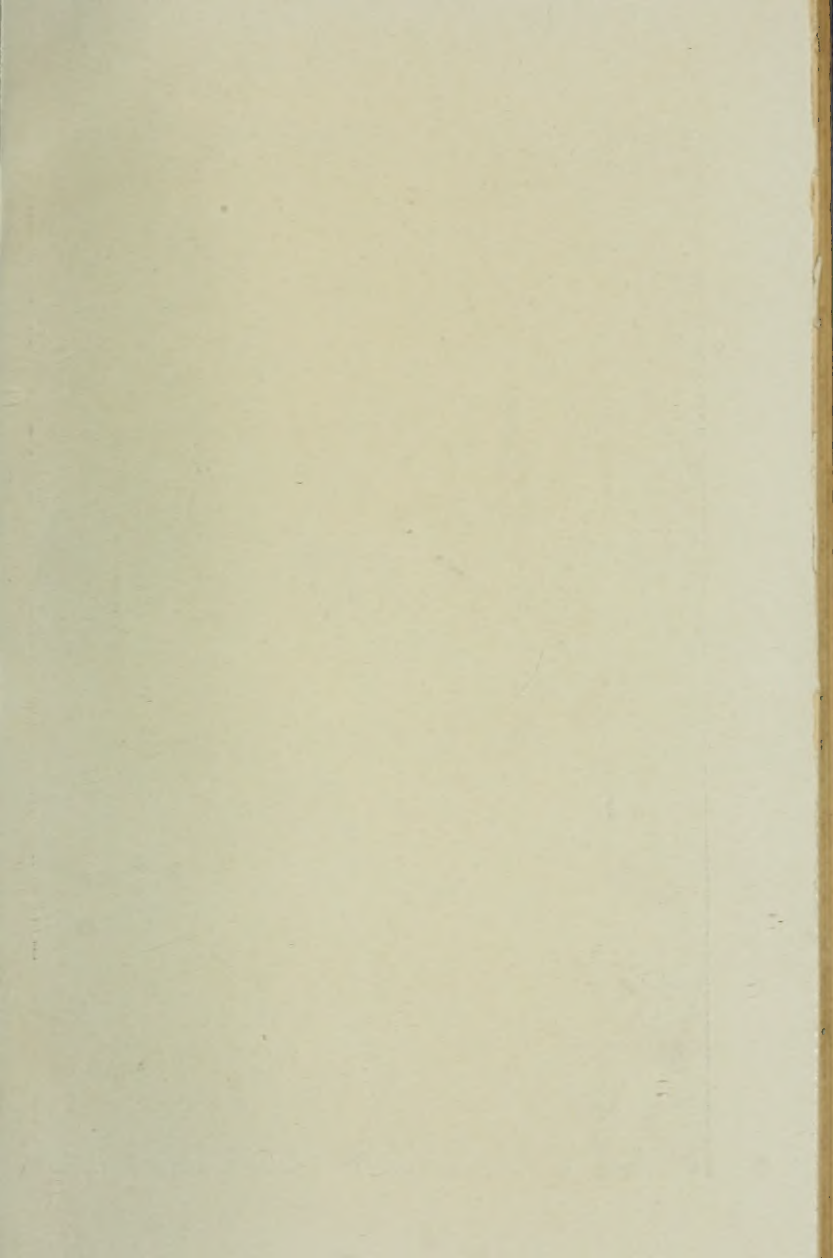
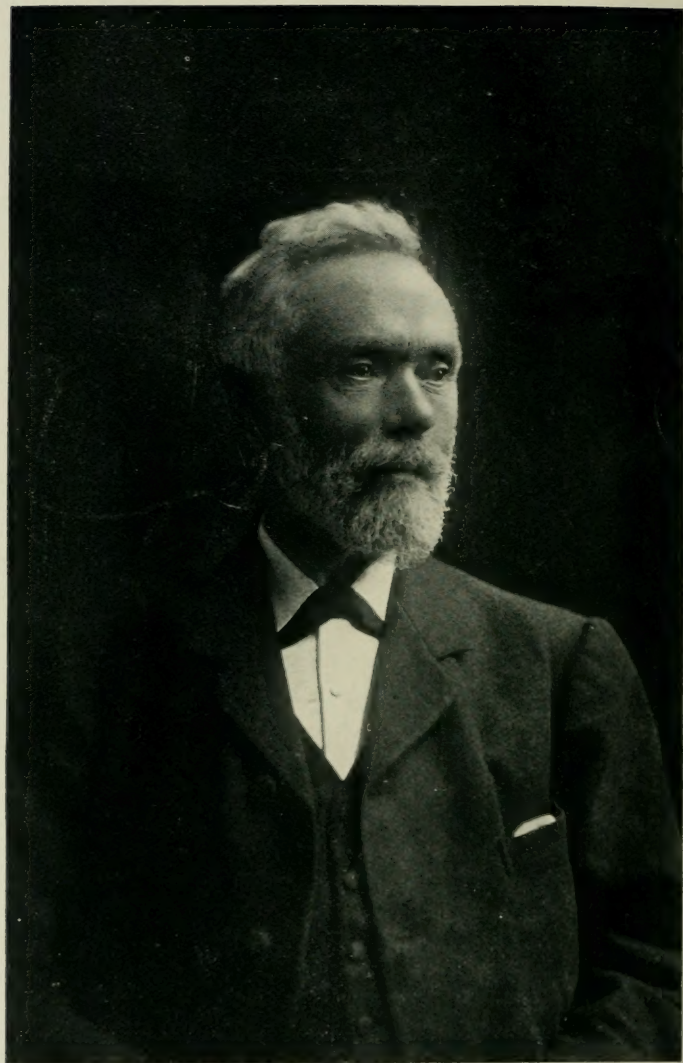

Alexander Fraser

CLARSACH AN DOIRE.

CHARBACH, M. DOIRE.

CLARSACH AN DOIRE

GAELIC POEMS, SONGS, AND
TALES

BY NEIL MACLEOD

FOURTH EDITION—REVISED AND ENLARGED

WITH PORTRAIT OF THE AUTHOR

EDINBURGH
NORMAN MACLEOD
25 GEORGE IV. BRIDGE

1909

427961
28.5.44

LCelt
M11657c.2

MacLeod, Neil

CLARSACH AN DOIRE

DAIN, ORAIN, IS SGIALACHDAN

LE NIALL MACLEOID

Tha mis' a' teachd le beagan rann
Chur fàilt' air iarmad Tìr nam Beann ;
'S ged tha mo Chlàrsach lag is fann
Tha 'dùrachd blàth,
Gu bhi air aoidheachd feadh nan gleann
An Tìr nan Dàn.

AN CEATHRAMH GLO-BHUALADH

LE DEALBH AN UGHDAIR.

DUNEIDEANN
TORMAID MACLEOID

1909

ROIMH-RADH.

AN CEATHRAMH CLO-BHUALADH.

DH' iarainn ann am beagan fhacal taing chridheil a thoirt do mo Luchd-dùthcha, Clann nan Gaidheal, air son na h-aidheachd chàirdeil a thug iad do 'n Chlàrsaich anns an am a chaidh seachad. Cho fad 's is fiosrach mi cha 'n aithne dhomh ùghdar eile a chuir a mach an ceathramh clo-bhualadh de leabhar de 'n t-seòrsa so 'n a latha fhéin.

Tha dòchas agam gur ann a' fàs agus a' sgaoileadh a bhios eòlas agus tlachd nan Gaidheal ann an Cainnt aosmhor ar sinnsear ioma linn ri teachd.

N. M.

DUNDEANN, 1909.

ROIMH-RADH.

AN TREAS CLO-BHUALADH.

THA nis a' Chlàrsach air a gleusadh an treas uair, agus deas gu a cuairt a ghabhail a rithist am measg Chlann nan Gàidheal anns gach ceàrn anns am bheil iad. Thug an aoidheachd chàirdeil a fhuair i cheana bho mo Luchd-dùthcha misneach dhomh gu a gleusadh as ùr, agus gu beagan fhonn eile a chur ris na bha roimh so air a teudan. Agus mar a thuirt mi roimhe, tha dòchas agam gu'm bi seana Chainnt bhlàth, bhinn ar Màthar air a seinn agus air a labhairt fhathast iomadh bliadhna 's linn ri teachd.

B' e mo ghuidhe 's mo dhùrachd gu 'm biodh Cainnt ar Sinnsear agus Cliù nan Gàidheal cho seasmhach buan ri beanntan ar dùthcha; agus gu 'm biodh ar dùthaich anns na linntean a tha ri teachd mar a bha i anns na làithean a dh' fhalbh 'na "Tir nam Beann, nan Gleann, 's nan Gaisgeach."

A Thir nam Beann, a Thir mo Ghràidh,
Ge corrach, gruamach, t' fhirich àrd,
Is fuaim nan sruth, is gàir nan tonn,
A' bàrcadh mu do chreagan lom,
Gur binn leam ceòl do chaochain bhras,
A' taomadh bho na h-onaich chas—
Biodh Cainnt do Shliochd, is Cliù do Shuinn,
Gun mheirg gun smal bho linn gu linn !

N. M.

DUNEIDEANN, 1902.

AN CLAR-INNSIDH.

	SL108
A' Bhean agam fhin,	84
A' Chathair Ghàidhlig,	149
Ag amharc air ais,	182
Aig uaigh Uilleim Rois, am Bàrd,	133
Am faigh a' Ghàidhlig bàs?	13
Am fear a chaill a leannan,	75
Am Feasgar,	188
An gaol a thug mi òg,	20
An gille cam crùbach,	94
An Gleann 's an robh mi òg,	1
An seann fhleasgach,	142
An seillean agus a' chuileag,	4
An teid thu leam, a rìghinn òg?	54
An Tigh-soluis,	42
An Tìr bu mhiann leinn,	72
An t-Uan,	153
An Uaigh,	167
Bàs leinibh na bantraich,	81
Beannachadh leannain,	47
Bidh Seumas leam an nochd,	104
Brosnachadh na Gàidhlig,	44
Cadal,	177
Clann Leòid,	34
Clann nan Gàidheal,	176
Clann nan Gàidheal,	160

Coille Chaoil, - - - - -	67
Coinneach Odhar, - - - - -	50
Coinneamh bhliadhnail Clann Eilean a' Cheò, -	106
Coinneamh bhliadhnail Comunn Gàidhlig Inbhirnis,	25
Comunn Gàidhlig Inbhirnis, - - - - -	96
Cuairt do Chuithraing, - - - - -	30
Cuairt do Eilean a' Cheò, - - - - -	11
Cumha an t-seana Ghàidheil, - - - - -	69
Cumha Eilean a' Cheò, - - - - -	121
Cumha leannain, - - - - -	97
Deoch-slàinte nan Curaidhean, - - - - -	137
Dòchas, - - - - -	56
Doire na Smeòraich, - - - - -	33
Dol fodha na grèine, - - - - -	79
Dòmhnall Cruaidh agus an Ceàrd, - - - - -	155
Do 'n Léigh Mac-'Ille-mhoire, nach maireann,	145
Duanag an t-Seòladair, - - - - -	28
Duanag do Bhealaig, - - - - -	18
Dùghall na Sròine, - - - - -	108
Dùrachd Bliadhn'-ùire, - - - - -	109
Dùthaich nan Laoch, - - - - -	173
Fàilt' a' Phaipeir Ghàidhlig, - - - - -	51
Fàilte do'n Bhàrd, - - - - -	180
Fàilte do 'n Bhliadhn'-ùir, - - - - -	26
Fàilte do 'n Eilean Sgitheanach, - - - - -	22
Far an robh mi 'n raoir, - - - - -	77
Féill a' Chomuinn Ghàidhealaich, - - - - -	185
Freagradh do litir caraid, - - - - -	124
Gàidheil an Taobh-tuath, - - - - -	99
Gu Iain Caimbeal, am Bàrd, - - - - -	127
Gu ma slàn do 'n òigfhear, - - - - -	151
John Stuart Blackie, - - - - -	184
Leabhar na Cuimhne, - - - - -	139
Maduinn na Sàbaid, - - - - -	171
Maduinn shamhraidh, - - - - -	100

	SLIOS
Màiri Ailein,	110
Màiri Bhaile-chró,	16
Maise nach searg,	112
M' Annsachd,	166
Mhuinntir a' Ghlinne so,	186
Mi-fhìn is Anna,	181
Mo Chruinneag Ileach,	119
Mo Dhòmhnullan fhéin,	36
Mo ghaol an Rìghinn,	73
Mo ghràdh do m' dhùthaich fhìn,	92
Mo Leannan,	175
Na Croitearan Sgitheanach,	129
Na Gàidheil,	62
O ! tha mo dhùil riut,	83
Oran,	48
Oran nan Croitearan,	39
Oran na Seana Mhaighdinn,	64
Rainn do Nebinean,	114
Ri taobh na tràigh,	135
Sealladh air Oisean,	163
'S e nis an t-àm,	147
Sgith,	169
Sine Chalum Bhàin,	9
Tha mo ghradh air an nighinn,	179
Thoir mo shoraidh thar an t-sàile,	102
Tigh a' Mhisgeir,	59
Tobar Thalamh-Toll,	117
Turus Dhòmhnuill do Ghlaschu,	87

TRANSLATIONS.

Hail to the Isle of Skye,	214
My bonnie native glen,	193
My Islay Lassie,	217
My native Highland home,	198

TRANSLATIONS—*continued.*

Shall Gaelic die? - - - -	218
The drunkard's home, - - - -	200
The fickle Maiden, - - - -	210
The Lament of the aged Gael, - - - -	203
The Land of the Brave, - - - -	208
The Maid of Ballychro, - - - -	196
To John Campbell, Ledaig, - - - -	212
Where I was yestreen, - - - -	207
Will ye gang, my lassie braw? - - - -	205

SGIALACHDAN.

Cailleach nan cnò agus Tàillear nan clàr, - -	233
Dòmhnall MacThormaid agus leanabh-sithe Cnoc- a'-chuilinn, - - - -	238
Gaol Gàidhealach—Sgeula firinneach, - -	247
Gilleasbuig Aotrom, - - - -	223

CLARSACH AN DOIRE.

AN GLEANN 'S AN ROBH MI OG.*

AIR FONN—" *When the kye come hame.*"

'NUAIR philleas ruinn an samhradh,
Bidh gach doire 's crann fo chròic;
Na h-eòin air bhàrr nam meanglan
Deanamh caithreim bhinn le 'n ceòl;
A' chlann bheag a' ruith le fonn
Mu gach tom a' buain nan ròs—
B'e mo mhiann a bhi 's an àm sin
Anns a' ghleann 's an robh mi òg.

Anns a' ghleann 's an robh mi òg,
Anns a' ghleann 's an robh mi òg,
B'e mo mhiann a bhi 's an àm sin
Anns a' ghleann 's an robh mi òg.

'S a' mhaduinn 'n àm dhuinn dùsgadh,
Bhiodh an driùchd air bhàrr an fheòir;
A' chuthag is gug-gùg aic'
Ann an doire dlùth nan cnò;

*A translation will be found further on.

Na laoigh òg' a' leum le sunnd,
 'S a' cur smùid air feadh nan lòn;
 Ach cha 'n fhaicear sin 's an àm so
 Anns 'a ghleann 's an robh mi òg.

Anns a' ghleann, &c.

'N àm an cruinneachadh do 'n bhuailidh
 B' e mo luaidh a bhi 'n an còir;
 Bhiodh a duanag aig gach guanaig,
 Agus cuach aice 'n a dòrn;
 Bhiodh Mac-talla freagairt shuas,
 E ri aithris fuaim a beòil;
 Ach cha chluinnear sin 's an àm so
 Anns a' ghleann 's an robh mi òg.

Anns a' ghleann, &c.

Ann an dùbhlachd gharbh a' gheamhraidh
 Cha b' e àm bu ghainn' ar spòrs;
 Greis air sùgradh, greis air danntsa,
 Greis air canntaireachd is ceòl;
 Bhiodh gach seanair aosmhor, liath,
 'G innseadh sgialachdan gun ghò,
 Air gach gaisgeach fearail, greannmhor,
 Bha 's a' ghleann 'n uair bha iad òg.

Anns a' ghleann, &c.

Bha de shòlas dhe gach seòrs ann
 Chumadh òigridh ann am fonn;
 Cha robh uisge, muir, no mòinteach,
 Air an còmhhdach bho ar bonn;

Ach an diugh tha maor is lann
 Air gach alltan agus òb;
 Cha 'n 'eil saorsa sruth nam beanntan
 Anns a' ghleann 's an robh mi òg.

Anns a' ghleann, &c.

Tha na fàrdaichean 'n am fàsach,
 Far an d' àraicheadh na seòid;
 Far 'm bu chridheil fuaim an gàire;
 Far 'm bu chàirdeil iad mu 'n bhòrd;
 Far am faigheadh coigreach bàigh,
 Agus ànrach bochd a lòn;
 Ach cha 'n fhaigh iad sin 's an àm so
 Anns a' ghleann 's an robh mi òg.

Anns a' ghleann, &c.

Chaochail maduinn ait ar n-òige
 Mar an ceò air bhàrr nam beann;
 Tha ar càirdean 's ar luchd-eòlais
 Air am fògradh bhos is thall;
 Tha cuid eile dhiubh nach gluais,
 Tha 'n an cadal buan fo 'n fhòd,
 Bha gun uaill, gun fhuath, gun anntlachd
 Anns a' ghleann 's an robh iad òg.

Anns a' ghleann, &c.

Mo shoraidh leis gach cuairteig,
 Leis gach bruachaig agus còs,
 Mu 'n tric an robh mi cluaineis
 'N àm bhi buachailleachd nam bò;

'Nuair a thig mo réis gu ceann,
 Agus feasgar fann mo lò,
 B' e mo mhiann a bhi 's an àm sin
 Anns a' ghleann 's an robh mi òg.

Anns a' ghleann, &c.

AN SEILLEAN AGUS A' CHUILEAG.

AN maduinn chiùin 's a' chéitein thlath,
 Gach doire 's crann is gleann fo bhlath,
 Bha 'n smeòrach agus eòin nan speur
 Le 'n luinneig bhinn ac' air gach géig;
 Na laoigh 's na h-uain a' leum le fonn,
 A' ruagail mu gach preas is tom;
 Is braon de 'n driùchd air bhàrr gach feòirn'
 A' dealradh air an cinn mar òr.

Bha cuileag sgiathach fhaoim gun chéill
 'G a cluiche fhéin ri blàths na gréin';
 I nunn 's a nall, a sios 's a suas,
 Gun dragh, gun chùram, is gun ghruaim.
 Bha seillean stiallach, ciallach, còir,
 A' falbh a chothachadh a lòn,
 Ghlaodh a' chuileag "ciod e 'n sgeula"?
 'S labhair iad mar so ri chéile:

A' CHUILEAG.

“ Nach ann ort tha 'n drip an còmhnuidh?
 Fuirich tiota leam a' còmhradh;
 Ciod an tairbh' tha dhuit 's an t-saoghal,
 'Ga do mharbhadh fhéin le saothair?
 Bho mhoch gu dubh, bho bheinn gu tràigh,
 Cha 'n fhàg thu lus no sóbhrach bhàn,
 Cha 'n fhàg thu cluaran, dris, no ròs
 Nach toir thu greiseag air an deògh'l.

“ Seall thu mis' an so cho éibhinn,
 'Danns' an gathan caoin na gréine;
 'S cha 'n 'eil mi uair no tràth gun lòn,
 Ged nach 'eil mil agam an stòr;
 Ma thig am fuachd, 's an geamhradh gann,
 Cha dean mi ullachadh roimh 'n àm;
 Thigeadh uair is àm na h-éigin,
 Cha ghabh mi dragh dheth gus an fheudar.”

AN SEILLEAN.

“ A chreutair aimidich gun ghò,
 Gur beag tha ghliocas 'n a do ghlòir;
 Ged tha thu 'n diugh 's do chupan làn,
 Cha mhair an saibhreas sin ach gearr;
 Thig doinionn shearbh is geamhradh garbh
 A bheir do shòlasan air falbh;
 Cha 'n fhaigh thu blàths air feadh nan
 gleann,
 Cha tog a' ghrian ach fann a ceann.

“ Gach ròs tha sgeadachadh nam bruach
 Bheir reòdhtachd fhuar air falbh an gruag;
 Cha chluinn thu smeòrach air gach géig,
 Cha 'n fhaic thu uain a' ruith 's a' leum;
 Bidh mis' an sin gu seasgair, blàth,
 'S a' bhothan bheag a dhealbh mo làmh;
 Cha bhi mi 'n taing aon neach fo 'n ghréin,
 A' sealbhachadh mo shaoithreach fhéin.

“ Bidh tus' an sin 'n ad dheòiridh truagh,
 A' dol mu 'n cuairt gun dreach gun tuar,
 'S tu leis a' ghort a' faotainn 'bhàis,
 An tuill 's an uinneagan an sàs;
 Thu air an déiric anns gach àit',
 Gun mhaith dhuit fhéin, gun tlachd do chàch;
 Sin an dòigh a chleachd do shìnnis,
 'S dòigh nach dean an slìochd a dhìobradh.”

A' CHUILEAG.

“ Bu tric do shaothair fhéin gun bhuaidh,
 Ged tha thu 'n diugh a' deanamh uaill;
 Am bothan beag a dhealbh do làmh,
 'S e air a leagadh sìos gu làr;
 A' mhill, a choisinn thu gu cruaidh
 A' falbh a' dranndan mu gach bruaich,
 Aig càch a stigh gu h-ait 'g a h-òl,
 Is tusa muigh gun tigh, gun lòn.

“ Ach 's lionmhor iad tha dhe do sheòrs,
 Tha deanamh uaill á meud an stòir;

Bho 'n saothair ghoirt cha ghabh iad tàmh,
 A' càrnadh suas gun fhios co dhà;
 Bu tric do shìnnair fhéin ri fuaim,
 An cuid 's an ionmhas 'g a thoirt uath';
 Ri rùsgadh ghath 's ri tarrainn lann,
 'S an tigh 'g a leagadh sìos mu 'n ceann.

“ Ach mheas mi fhéin—'s e sin mo ghnàths—
 Na 'm faighinn idir cosg an tràth,
 Gu 'm b' fheàrr dhomh subhachas is ceòl
 An ùine bheag a bhios mi beò,
 No ged a gheibhinn saibhlean làn,
 Gun fhois gun sìochaint air an sgàth;
 Oir 's e mo dhòchas is mo chreud
 Gu 'm faigh gach latha làn da fhéin.”

AN SEILLEAN.

“ Ah! 's duilich leam nach tus' a h-aon
 Tha beathachadh air plaosgan faoin,
 Tha gabhail fasgaidh fo gach sgleò,
 Le beatha dhiomhanaich mar cheò,
 An ùin' a' ruith gun mhaith gun fheum,
 Cha 'n fhàg iad cliù no ainm 'n an déigh,
 'S cha 'd thug iad géill do 'n duine ghlic
 A dhearbhadh nach deanar gnìomh fo'n lic.

“ Tha mise mar a bha thu 'g ràdh,
 Bho mhoch gu dubh, bho bheinn gu tràigh;
 Ach 's iomadh ròs a ni mi dheogh'l
 Bho 'm bheil a' mhill an déigh a h-òl;

Gidheadh cha 'n fhàs mo mhisneach fann
 A' saothreachadh bho àm gu àm,
 Oir chreid mi riamh—'s e sin an fhìrinn—
 Gu 'n tig toradh maith á dìchioll.

“ Cha robh mi riamh 'n am throm air càch,
 Cha mhò a bhraid no ghoid mo làmh,
 'S cha bhi mo lòn ri m' bheò an éis,
 Ma dh' fhàgar agam mo chuid fhéin;
 Ach ma thig nàmhaid orm gu teann,
 Ma spùinneas e mi fhéin 's mo chlann,
 Cha d' chuir e còmhdach riamh mu cheann,
 Am fear nach tàirninn ris mo lann.

“ Is beag no mòr g' am bi ar neart,
 Ma ni sinn leis an ni tha ceart,
 Ar buadhan, biodh iad lag no treun,
 Ma chuireas sinn iad sin gu feum,
 Cha tuig thu mar a dh' fhàsas càrn
 Le clach a thilgeadh ann a ghnàth:
 'S e braona faoin a lion an cuan,
 Is duslach mìn gach beann mu 'n cuairt.

“ Dùisg suas, mata, is tog ort greann,
 Bi saothreach fhad 's a gheibh thu 'n t-àm,
 Tha 'n samhradh caomh a' falbh 'n a dheann,
 Tha 'n geamhradh gnù a' tarrauin teann;
 Ma mheallar thu an so le bréig,
 Bi cinnteach 'nuair a thig an t-eug,
 Gu 'm bi do chliù 's do dhuais d' a réir,
 Bho 'n Tì thug beatha do gach cré.”

Thug iad greis mar sin air còmhradh,
 Ged nach robh iad tric a' còrdadh,
 Is mar a thachair dhuinn gu léir,
 Bha iad car dian 'n am barail fhéin;
 Ach le dùrachd gheanail, spéiseil,
 Ghabh iad latha maith d'a chéile;
 Dh' fhalbh an seillean còir is srann aig',
 'S theann a' chuileag fhaoin ri dannsa.

SINE CHALUM BHAIN.

AIR FÖNN—" *Oor Kail-yard.*"

THA 'n rìghinn òg as àille cruth
 'S a' bhail' ud thall a' tàmh;
 The làmh 's a deud cho geal 's an gruth,
 'S a gruaidh mar ròs fo bhlàth;
 Bho shàil a buinn gu bàrr a cinn,
 Gu fallan, dìreach, tlàth,
 Mar lilidh fhìnealt', mhaiseach, mhìn,
 Tha Sìne Chalum Bhàin.

Biodh càch an geall 's an gaol air cuid,
 Aig am bi crodh is bàrr,
 Cha 'n iarr iad buaidh as fheàrr na sud,
 Ma gheibh iad saibhlean làn;

Ach cha 'n e cuid chuir mise 'm bruid,
 'S a thug air falbh mo chàil,
 Ach mar tha m' inntinn trom fo chìs
 Aig Sìne Chalum Bhàin.

Bu ghrinn leam luinneag bhinn a guth
 Air maduinn chiùin 's a' Mhàigh;
 Tha 'com cho geal ri eal' an t-sruth,
 'S i cuireideach 'n a gnàths;
 Tha 'sùilean caomh, 's a gàire caoin,
 Ga m' fhàgail faoin gun stàth;
 Cha 'n òr no nì a leòn mo chrì,
 Ach Sìne Chalum Bhàin.

Ach shuidh mi 'n raoir car fada muigh,
 Ma shuidh cha b' ann 'nam thàmh;
 Bha agam clàr is peann is dubh,
 'S mi cur ri deanamh dàin;
 Na h-eòin le 'm puirt 'g an cluich gun chruit
 Mu uchdanan nan àrd;
 'S sheinn mise duanag mhilis bhinn
 Do Shìne Chalum Bhàin.

'S e thuirt mo mhàthair rium an diugh
 Gu 'n d' fhalbh mo chruth 's mo bhlàth;
 Gu 'm feumainn tòiseachadh air fìon,
 Is mìos thoirt aig an t-sàil;
 Ach 's eòl dhomh rud cho maith ri sud,
 'S a thigeadh rium na b' fheàrr,
 Na 'm faighinn bothan beag dhomh fhìn
 Is Sìne Chalum Bhàin.

Ach 's eagal leam gu 'm bheil mi cli
 'S gu 'n deachaidh m' inntinn ceàrr;
 Cha 'n fhaigh mi fois air muir no tìr,
 Cha 'n 'eil mi tinn no slàn;
 'S cha 'n 'eil ach dithis anns an sgrìr'
 A bheir dhomh sìth gu bràth;
 'S e 'n dàra h-aon dhiubh sin a' chill,
 No Sìne Chalum Bhàin.

CUAIRT DO EILEAN A' CHEO.

Aon turas eile tha mo chas
 Air Eilean gorm a' cheò;
 Tha bheanntan àrd 's a chluaintean glas
 Gun chaochladh air an glòir;
 Le fhuarain fhionnar, chuisleach, bhras,
 As cùbhraidh blas ri 'n òl,
 'S na mìltean blàth fo dhriùchd nam fras
 A' lasadh feadh an fheòir.

Do chreagan corrach, gruamach, liath,
 Mu 'n iadh an ceò 's a' ghaoth,
 Tha 'm bunait socraichte bho chian,
 Nach crìon gu bràth le aois;

Mar challaid bhuan 's 'n am balla dlò
 Mu d' ghleannain ghrianach, chaoìn,
 A dh' altrum anns gach linn a thriall,
 Gu gaisgil, sìol nan laoch.

Mar bhruadar faoin air sgiath na gaoith
 Nach till air ais gu bràth,
 Tha spiorad tiamhaidh toirt gu m' chuimhn'
 Nan càirdean grinn a bhà;
 Nan làithean sonais agus sìth
 Bha agam fhìn 's aig càch,
 Cho aotrom, saor ri féidh nam frìth,
 A' siubhal ghlinn is chàrn.

Bha maduinn m' òige subhach blàth,
 Fo sgàil do stùcan cas;
 Gu h-aoibhneach eadar beinn is tràigh,
 'S air sàil nan stuadhan glas;
 Ach b' éigin falbh á tìr mo ghràidh,
 Gu sràidean lom nan clach;
 Tha dachaidh m' òige falamh fàs,
 'S dh' fhàg sin car fuar mo theachd.

Ach 's caochlaideach an ùine gheàrr
 A dh' fhàgar sinn fo 'n ghréin,
 Bha sin mar chuibhrionn aig gach àl
 A bhà no thig 'n ar déigh;
 Iad uil' an tòir air tìr as fheàrr,
 'S air sonas àrd nach tréig,
 Ag iarraidh meala bho gach blàth,
 Is slàinte do gach creuchd.

Na caochlaidhean a dh' fhaodas teachd
 Le aiteas no le bròn,
 Cha 'n fhuaraich iad gu bràth mo thlachd
 Do 'n tìr a chleachd mi òg;
 Gach doire, cuairteag, agus glac,
 'S an d' fhuair mi 'n toiseach treòir,—
 Tha dùrachd blàth mo chridhe steach
 An Eilean gorm a' cheò.

AM FAIGH A' GHÀIDHLIG BAS?*

Tha mòran sluaigh am beachd an diugh
 Nach 'eil ar cànan slàn,
 Nach fhada chluinnear fuaim a guth,
 Nach teid i chaoidh na 's fheàrr;
 Gu 'm bheil an aonta bh' aic' air ruith,
 Nach tog i ceann gu bràth;
 'S a dh'aindeoin buaidh Mhic-Ille-Dhuibh,
 Gu 'm faigh a' Ghàidhlig bàs.

Tha sìol nan sonn 'g an cur air chùl,
 'S am fearann 'g a chur fàs;
 Tha féidh is caoirich air gach stùc
 Mu 'n robh na laoich a' tàmh;

* A translation will be found further on.

Tha cinneach eil' air teachd do 'n ùir,
 'S ag éirigh suas 'n an àit,
 'Tha toirt am bòidean air gach dùil
 Gu 'm faigh a' Ghàidhlig bàs.

An leig sinn eachdraidh chaomh ar tìr
 A sgrìobadh de gach clàr,
 'S a' Ghàidhlig chòir a chur a dhìth
 Le linn nach tuig a gnàths?
 A' chànanain aosda, ghlòrmhor, bhinn,
 A dhùisgeadh fuinn nam Bàrd,
 Am fan sinn diomhanach gun suim
 Is daoì 'g a cur gu bàs?

Dùisg suas, a Ghàidhlig, 's tog do ghuth,
 Na biodh ort geilt no sgàig;
 Tha ciadan mìle dileas duit
 Nach dìobair thu 's a' bhlàr;
 Cho fad' 's a shiùbhlas uillt le sruth,
 'S a bhuaileas tuinn air tràigh,
 Cha 'n aontaich iad an cainnt no 'n cruth
 Gu 'n teid do chur gu bàs.

A' chainnt a dh' fhoillsich cliù nam Fiann,
 'S an gaisge dian 's gach càs;
 Tha 'n euchdan iomraiteach bho chian
 Ag àrach miann 'n an àl;
 Na leòmhainn threun nach d' thug le fiamh
 An cùlaibh riamh do nàmh,
 Tha iomadh gleann, is cnoc, is sliabh,
 A' luaidh air gnìomh an làmh.

Cha 'n eòl dhuinn ceàrn an ear no 'n iar,
 No fonn mu 'n iadh an sàil,
 Nach fhaighear cuid an sin dhe 'n sìol
 A' liadachadh 's a' fàs,
 Tha 'g altrum suas, le dùrachd dian,
 Gach sgialachd agus dàn,
 A bhiodh an sinnsearan a' snìomh
 An tìr nan sliabh 's nam bàgh.

Ach 's geàrr a bhios an ùin' a' triall
 Gu 'm faic sinn, mar is àill,
 A' Ghàidhlig mhùirneach, mar ar miann,
 An cathair inbhich, àird;
 A' sgaoileadh eòlais, tuigse, 's ciall
 Bho h-ionmhasan nach tràigh;
 'S a' taisbeanadh le neart a rian
 Nach téid i 'n cian so bàs.

'N sin togaidh i le buaidh a ceann,
 Le aoibhneas ni i gàir;
 A teudan gleusaidh i gu teann
 Le cridhe taingeil, làn;
 Gu 'n cluinn Mac-talla feadh nan gleann
 Gach doire 's allt cur fàilt',
 'S an osag chiùin air bàrr nam beann
 A' giùlan fonn a dàin.

Ach buaidh is piseach air na laoich
 Tha seasmhach air a sgàth,
 Chaidh àrach ann an tìr an fhraoich,
 Ge sgaoilt' an diugh an àl;

Ged chaidh an sgapadh air gach taobh,
 Cha chaochail iad an gnàths;
 Cha 'n fhàs an eachdraidh lag le aois,
 'S cha 'n fhaigh a' Ghàidhlig bàs.

MAIRI BHAILE-CHRO.*

AIR latha dhomh 's mi falbh nan àrd,
 Ait' àraich fir na cròic,
 Gu 'n chaill mi m' iùl air feadh nam màin
 Le bàrcadh trom de cheò;
 Bha 'n oidhche dhorcha tarraim teann,
 'S mo chridhe fann gun treòir,
 'Nuair thachair rium a' ghruagach bhàn
 Air àiridh Bhaile-chrò.

Is thug i cuireadh dhomh gun dàil
 Gu 'fardaich bhig gun sgòd;
 Is thuirt i rium mi dheanamb tàmh
 Gu 'n sgaoil an là na neòil;
 Gu 'm faighinn leaba thioram bhlàth
 De bharrach àluinn òg;
 Gu 'm faighinn biadh is deoch is bàigh
 Air àiridh Bhaile-chrò.

*A translation will found further on.

Is lionmhor ròs tha fàs fo'n driùchd
 Nach fhaca sùil an glòir;
 Is lionmhor maighdeann mhaiseach chiùin
 Nach deach a cliù an ceòl;
 Ach riamh cha d' fhosgail ròs fo dhriùchd
 No òigh an cùirt 's an Eòrp,
 Cho finealt' ann an cruth 's am blàth
 Ri Màiri Bhaile-chrò.

Ged bheireadh baintighearna dhomh 'làmh,
 Le saibhlean làn a dh' òr,
 Gur lionmhor buaireas agus cràdh
 Tha 'n càradh ris an t-seòrs;
 Gu 'm b' annsa bhi air chosg an tràth
 Le sìth is gràdh 'n a chòir,
 An gleann nan cuach, 's a' ruith nam bà,
 Le Màiri Bhaile-chrò.

'Nuair theid i mach 's a' mhaduinn chaoin,
 Gu fallan, aotrom, beò,
 'S a ghleusas i a duanag ghaoil
 An doire mhaoth nan cnò,
 Bidh eòin nan geug a' seinn d'an àl
 Gu h-ait air bhàrr nam meòir,
 Ach éisdidh iad 's an cinn fo sgàil,
 Ri Màiri Bhaile-chrò.

Tha 'sùilean iochdmhor, baindidh, ciùin,
 Ag inns' a rùin gun ghò,
 Tha 'ceum neo-throm 's a cruth gun smùr,
 Gun mheang, gun lùb, gun leòn,

Tha mais' is nàire snàmh 'n a gruaidh,
 Gun fhoill, gun uail 'n a dòigh,
 Mar lilidh mhìn a' fàs le buaidh
 Aig fuaran Bhaile-chrò.

Mo shoraidh slàn gu 'n robh gu bràth,
 'N a fàrdaich is 'n a stòr;
 Tha h-lomhaigh ghràidh 'n am chuimhne
 ghnàth,
 Is briathran blàth a beòil;
 Bidh m' aigne làn de ghaol nach cnàmh,
 Gu 'n càirear mi fo 'n fhòd,
 Do 'n ghruagaich bhàin a dhùisg mo dhàn
 Air àiridh Bhàile-chrò.

DUANAG DO BHEALAIG.

AIR FÖNN—" *Och mar tha mi 's mi na m'
 aonar.*"

FHIR a shiùbhlas a nunn gu m' dhùthaich,
 Thoir leat mo dhùrachd is fàg 's an t-Sròm e;
 Ma chi thu ghruagach a ghoid mo shuaimhneas,
 'S a rinn mo bhuaireadh le sruadh a
 bòidheachd.

Ma chì thu caileag ri 'n can iad Bealag,
 Aig bial Loch-carroin tha gabhail còmhnuidh;
 Ma gheibh thu sealladh dhe 'sùilean meallach,
 Tha mis' am mearachd mur toir iad leòn
 dhuit.

Tha iochd is càirdeas 'n a gnùis tha bàigheil,
 'S a gruaidh cho àillidh ri blàth nan ròsan;
 Tha fiamh a gàire mar ghrian a' deàrrsadh,
 Cur saighdean gràidh ann an càil gach
 òigfhir.

Tha fiamh a cuailein 's e sìos mu 'guaillean,
 Air snìomh 'n a dhualan is tuar an òir air;
 Tha 'com cho uallach 's a ceum cho guanach,
 'S gu 'n d' thug i uamsa mo shnuadh 's mo
 shòlas.

Ge binn an smeòrach 's a' mhaduinn chéitein,
 A' seinn gu h-éibhinn air bàrr nan ògan,
 Ged binne leamsa mo chruinneag ghaolach,
 Le 'luinneig chaoin ri mo thaobh 's an
 t-seòmar.

'S ann leam a b' éibhinn a bhi 'g a h-éisdeachd,
 Is fuaim nan teudan a' leum fo 'medirean,
 Ged bhithinn deurach 's air bheagan spéirid,
 Chuir' a beusan gach beud air fògradh.

Is ge b' e céile a ni do bhuannachd,
 Gheibh e duais leat nach ceannaich òr dha;
 Gheibh e ciùine le mùirn is stuamachd,
 Is maighdeann shuairce gun uaill gun
 ghòraich.

Ach 's e mo dhùrachd nach fhaigh thu
 ùmaidh.

No fear nach cunntar am measg nan còmh-
 lan,
 Ach òigfhear uasal bhios fearail, buadhach,
 Bheir sonas buan dhuit 'nuair ni thu pòsadh.

AN GAOL A THUG MI OG.

Chaidh duanag bhinn, bhlasda a dheanamh fo 'n ainm so, agus air an aon fhonn, bho chionn iomadh bliadhna le Iain òg Moraidh.

'S A' mhaduinn chéitein 'nuair tha 'n driùchd
 Cho ciùin air bhàrr an fheadir,
 'S na lusan maoth cho maiseach ùr
 A' dùsgadh suas 'n an glòir,
 'S a' ghrian a' boillsgeadh air an gnùis
 Mar sheudan mùirneach òir,
 Tha sin gu tric a' toirt gu m' smaoin
 An gaol a thug mi òg.

'Nuair chì mi 'n spréidh a' ruith 's a' leum
 Le éibhneas air na lòin,
 'S a chì mi smeòrach bhinn nan geug
 'S a céile fhéin 'n a còir,
 Ag ullachadh a cuachaig fhaoin
 D' a h-àlach maoth gun treòir,
 Tha sin gu tric a' toirt gu m' smaoin
 An gaol a thug mi òg.

'Nuair chì mi 'n rìghinn mhaiseach chiùin
 Le rùn gun fhoill gun ghò,
 'S a leannan gaoil d'an d' thug i ùidh
 Le sunnd a' buain nan ròs,

'S a chì mi 'n t-òigfhear fearail, caomh,
 A' seinn ri taobh na h-òigh,
 Tha sin gu tric a' toirt gu m' smaoin
 An gaol an thug mi òg.

'Nuair chì mi ghrian an àird nan speur
 'N a maise fhéin gun sgleò,
 'S a gnùis a' sgaoileadh gathan séimh
 Air sléibhtean gorm a' cheò;
 Ach 'nuair a dh' éireas neòil no gruaim
 A mhùchas uainn a glòir,
 Tha sin gu tric a' toirt gu m' smaoin
 An gaol a thug mi òg.

'Nuair chì mi sòbhrach mhìn nam bruach
 'S a snuadh air dhreach an òir,
 Gach doire 's allt a' seinn le buaidh
 Is luathghair aig na h-eòin;
 Ach 'n uair a thig an dùbhlachd fhuar,
 A sheargas tuar gach pòir,
 Tha sin gu tric a' toirt gu m' smaoin
 An gaol a thug mi òg.

Faodaidh na lusan éirigh suas
 Tha 'n diugh 'n an suain fo 'n fhòd,
 'S 'nuair thig an samhradh séimh mu 'n cuairt
 Bidh luathghair aig na h-eòin;
 Thig iomadh caochladh oirnn nach saoil,
 'S cha bhi iad saor bho bhròn,
 Tha sin gu tric a' toirt gu m' smaoin
 An gaol a thug mi òg.

FAILTE DO 'N EILEAN SGITHEANACH.

O! FAILT' air do stùcan,
 Do choireachan ùdlaidh,
 Do bheanntainean sùghmhor,
 Far an siùbhlach am meann!
 Tha 'n geamhradh le dhùbhlachd
 Mu na meallaibh a' dùnadh,
 'S gach doire le bhùirean
 Air a rùsgadh gu bonn.

Chi mi an Cuillionn
 Mar leòmhann gun tioma,
 Le fhiasaig de 'n t-sneachd
 Air a phasgadh m' a cheann;
 'S a ghruaidhean a' srùladh
 Le easannan smùideach,
 Tha tuiteam 'n an lùban
 Gu ùrlar nan gleann.

Do chreagan gu h-uaibhreach,
 Mar challaid mu 'n cusairt duit,
 'S na nedil air an iomairt,
 A' filleadh mu 'm bàrr;
 'S am bonn air a sguabadh
 Le srùlaichean gruamach,
 Bho bhàrcadh a' chuain
 A' toirt nuallain air tràigh.

O! c' àit' 'eil na gaisgich
 A dh' àraich do ghlacan,
 Bu shuilbhire macnus
 Mu stacan a' cheò?
 Le fùdar 'g a sgailceadh
 Bho 'n cuilbheirean glana,
 'S na mial-choin 'n an deannaibh,
 Nach fannaich 's an tòir.

Na laoich nach robh meata
 Ri aodann a' bhatail,
 Nach aomadh gu taise
 Ri caismeachd an nàmh;
 Cha 'n 'eil raon agus machair
 Air 'n do sgaoil iad am bratach,
 Nach d' fhàg iad an eachdraidh
 Gun mhasladh d'an àl.

Ach tha 'm fàrdaichean sguabta,
 'S an seòmraichean uaine;
 Iad fhéin is an gaisge
 'N an cadal fo'n fhòd;
 'S tha osag nam fuar-bheann,
 Le h-osnaidhean gruamach,
 'G an caoidh mu na cruachan,
 'S a' luaidh air an glòir.

O! c' àit' 'eil gach sòlas
 Bha agam 'n am òige,
 Toirt meal' as na ròsan
 Mu d' chòsagan tlàth?

Tha companaich m' eòlais
 Air am fuadach bho n' còmhnuidh,
 Tha mhill air a deòghal,
 'S na ròsan gun bhláth.

Ach 's caomh leam do ghleanntan,
 Do shrathan 's do bheanntan,
 'S an ceò tha 'n a chadal
 Air baideal nan àrd;
 Na ciabhagan torach,
 Na srònagan corrach,
 'S na sruthain ri coireal
 Do 'n eilid 's d'a h-àl.

Gu ma buan a bhios t' eachdraidh,
 Agus cliù aig do mhacaibh,
 Gus an crìonar an talamh,
 'S am paisgear na neòil!
 Fhad 's bhios sìoban na mara
 A' bualadh air carraig,
 Bidh mo dhùrachd gun deireas
 Do dh' Eilean a' cheò!

COINNEAMH BHLIADHNAIL COMUNN
GAIDHLIG INBHIRNIS.

FAILT' air clann nan Gàidheal cliùiteach,
Tha cruinn an nochd 'n an comunn mùirneach,
A sheasamh cànan aod' ar dùthcha,
A sheinn ar bàird;
'S a h-eachdraidh bhuan nach teid a mhùchadh
An glòir nan dàn.

Cho fad 's a shiùbhlas uillt troimh ghleanntan,
'S a shéideas gaathan ris na beanntan,
Bidh cainnt is ceòl nan gaisgeach greannmhor
A dhìon ar tìr,
A' taisbeanadh an cliù gun ghanntar
Bho linn gu linn.

A' chainnt a labhradh le ar sinnsir,
'S a dh' fhàg iad againne mar dhìleab,
Tha sibhs' an nochd gu duineil, dìleas,
Mar bu chòir dhuibh,
'G a neartachadh 'n 'ur baile ròghail
Le deagh eòlas.

'S i labhair Oisean, Fionn, is Diarmad,
'S a dhùisgeadh spiorad treun 'n an iarmad,
A sheasadh daingean mar an t-iarunn,
Ri uchd an nàmh;
'S an talla chiùil gu bairidh, slochail,
Le iochd is bàigh.

Tàmh am baile-mór nan tùr,
 Cha bu dùthchas dhuinn bhi ann;
 Far nach fhaic sinn fiadh air stùc,
 No bradan ùr 'g a thoirt á allt;
 Far nach cluinn sinn plob air cluain,
 No Gillean-callainn shuas an gleann;
 Ach cuiridh sinn mu 'n cuairt a' chuach,
 'Deanamh luaidh air Tìr nam Beann.

Tìr a'mhànrain, Tìr a' chiùil,
 Tìr nam fiùran nach robh fann;
 Ged tha 'n sliochd 'g an cur air chùl
 Dheanamh rùim do chlann nan Gall;
 'S iomadh fàrdach tha gun smùid,
 Far 'm bu shiùbhlach fonn nan rann;
 Ach bidh an aigne blàth gach uair
 Ni iad luaidh air Tìr nam Beann.

Saoghal fada, maoin, is cliù,
 D' ar luchd-dùthcha bhos is thall;
 Dòirteadh bheannachdan mar dhriùchd,
 Gach bliadhn-ùr thig air an ceann;
 Ged a sgaradh sinn ri luaths,
 Bidh ar càirdeas buan 's gach àm;
 'S òlaidh sinn le caithream chruaidh,
 Làn na cuaich air Tìr nam Beann.

DUANAG AN T-SEOLADAIR.

AIR Fonn—" *Eirich agus tiugainn O.*"

Gur ma slàn do 'n rìghinn òig,
Tha tàmh an eilean gorm an fheòir,
'S e dh' fhàg mo chridhe trom fo leòn
Nach fhaod mi 'n còmhnuidh fuireach leat.

An àm dhuinn dealachadh Di-màirt,
Gun fhios an tachair sinn gu bràth,
Gu 'n d' iarr mi gealladh air mo ghràdh,
'S a làmh gu 'm biodh i fuireach rium.

Sheall i orm gu h-ìochdmhor, caoin,
'S na deòir a' ruith bho 'sùilean maoth,
Gu 'n chuir e saighead gheur 'n am thaobh,
An gaol a thug mo chruinneag dhomh.

Tha 'n fhairge 'g éirigh suas 'n a smùid,
Is mise 'n ceangal aig an stiùir;
Ach chuir e spionnadh ùr 'n am dhùirn
An rùn a thug mo chruinneag dhomh.

Shiùbhlainn deas is shiùbhlainn tuath,
Dh' fhuilinginn acras agus fuachd,
'S cha ghearainn air smùid a' chuain
Na 'm buannaichinn a' chruinneag ud.

Thug i 'dealbh dhomh air an tràigh,
 Is dualan mìn dhe 'cuailean bàn,
 Tha sin a' cur 'n am chuimhne ghnàth
 An gràdh a thug mo chruinneag dhomh.

'Nuair bhios ise trom 'n a suain,
 Bidh mis' air bhàrr nan crannag shuas,
 A' pasgadh sheòl, 's a' seinn mo dhuain,
 Mu 'n luaidh a thug mo chruinneag dhomh.

'S tric mi cuimhneachadh le spéis,
 'Nuair bha sinn ann an gleann nan geug,
 A h-uile gòraiche gun chéill
 A rinn mi-fhéin 's mo chruinneag ann.

'S ged tha mi 'n so air bhàrr nan slon,
 A' sabaid ris a' Chuan-an-iar,
 Cha bhi mi cuimhneachadh mo dhìol,
 'Nuair ni Catrìona furan rium.

Ach thusa, ghaoth, tha dol gu tuath,
 Thoir leat mo shoraidh so gu m' luaidh,
 Is innis dhi, ma bhios mi buan,
 Nach caill i 'duais ri fuireach rium.

CUAIRT DO CHUITHRAING.

AIR togail oirnn dhuinn á Port-rìgh
 (Oir bha sinn ann a dhà no trì),
 'Nuair a dh' fhalbh sinn cha b' ann cearbach,
 Fhuair sinn glaine maith bho Fhearchar.
 A' dìreadh suas ri uchd Dhruim-aoidh,
 Bha teas is pathadh trom 'g ar claidh;
 Ach chum sinn oirnn ri cainnt 's ri broighlich,
 Gu 'n d' ràinig sinn Ceann-sail-oighre.
 Is fhuair sinn Coinneach air a dhòigh,
 'S a shearrag làn aig' air a' bhòrd;
 Thug e dhuinn—'s e fhéin nach sòradh—
 Làn na cuaich de "Mhac-an-tòisich."
 'Nuair a ràinig sinn Tigh Uige,
 Bha ar casan sgèth is brùite;
 Ach cha do thàmh sinn fada 'n éis
 'Nuair chaidh Seumas Ruadh air ghleus.
 Ged ruitheadh tu air gach tigh-òsd',
 Tha eadar so is Tigh-Iain-Ghròt,
 Bheir mise m' fhacal dhut 's mo bhòid,
 Nach fhaigh thu diùlnach ris cho còir.
 Ghabh sinn cuach de 'n "Ileach" blàth,
 A dhùisg ar neart 's a rùisg ar càil;
 Is lìon sinn màileid mhaith de lìon,
 A chumadh spionnadh ruinn 's an ròd.

Gu sunndach ghabh sinn suas an gleann,
 Ag aithris sgeul 's a' gabhail rann;
 'S 'nuair bhiodh ar cridhe fàs car fann,
 Bheireamaid fideag air an dram.
 Ach ràinig sinn mu dheireadh thall,
 Ged bha cuid againn car mall;
 Is dhearbh gach bruach, is cuairt, is staing,
 Gu 'n robh sinn dlùth air bial Chuithraing.
 Bha aon fhear dhinn bha 'n a Ghall,
 'S an uair a sheall e nunn 's a nall;
 'Nuair chunnaic e gach coire 's gleann;
 'Nuair chunnaic e gach màin is meall;
 'Nuair chunnaic e gach creag is sgrìob,
 Bha toirt nan speur dheth os a chinn;
 'N sin ghlaodh e mach le briathran fann,
 Gu 'n d' thàinig ceòl is neul 'n a cheann.
 Ach "Mac-na-brach'," an gille còir,
 Cho luath 's a rinn e cuach dheth òl,
 Thug sin a chruth 's a chridhe beò,
 Is lean e sinn 's cha b' ann dhe 'dheòin.
 Ach c' àit' 'eil bàrd no c' àit' 'eil cainnt
 A dh' innseas cliù no dealbh Chuithraing;
 Le chreagan gruamach, uaibhreach, àrd,
 'S na neòil ag iomairt shuas mu 'm bàrr;
 Thug dùbhlàn do gach geamhradh garg,
 An neart a chrith no 'n còm a shearg;
 A chum am bathais chruaidh gun fhiamh
 Ri aghaidh slòn nam mìltean bliadhn'?
 Gach glac, is stac, is bac, is tom,
 Tha cumail fasgaidh shìos mu bhonn;
 Gach baile is faire tha 'n taic a chléibh,
 Cha 'n urrainn dhòmhs' an cur an céill.
 Ach cò le cridhe beò 'n a chòm,

'S a shùilean fosgailte 'n a cheann,
 Nach irislicheadh sìos e fhéin,
 Ri aghaidh glòir an Ughdair thréin,
 A ghairm an sealladh so mu 'n cuairt,
 Le guth a bheòil bho neo-ni suas;
 A chruthaich nèamh, is fonn, is cuan,
 'S a shuidhich iad le reachd bith-bhuan?
 Mu dheireadh ràinig sinn am bòrd,
 Is shuidh sinn sìos aige gu stòld',
 B' e sin am bòrd nach iarr an saor,
 'S nach searg air falbh gu bràth le aois;
 Le chuibhreach finealt', maiseach feòir,
 'S an driùchd a' dealradh air mar òr.
 Tha linn a' teachd, 's tha linn a' triall,
 'S tha 'm bòrd so 'n diugh mar bha e riamh.
 Ach thus', a leughadair mo dhuain,
 Ma 's e 's gu 'm bi do shaoghal buan,
 Ma thig thu nall an so air chuairt,
 Theid mis' an urras air do dhuais;
 Cha ghabh thu aithreachas gu bràth
 Gu 'n d' thàinig thu cho fad' air sàil,
 Oir b' fhiach dhuit coiseachd as an Fhraing
 A dh' fhaicinn ioghnaidhean Chuithraing.
 Mu 'n sgithich mi sibh le mo rann,
 'S fheàrr dhomh crìochnachadh 'n a àm;
 Ach sin agad le cainnt gun sgleò,
 Mar chaidh a' chuairt le Niall MacLeòid.

DOIRE NA SMEORAICH.

AIR Fonn—" *Muile nam mòr-bheann.*"

O! TIUGAINN, a rùin, a nunn am bealach,
 'S na lusan cho ùr fo dhriùchd na meala;
 Nach cluinn thu na ciùil tha 'n dlùths a'
 bharraich,
 Le sùrd an doire na smeòraich!

Nach tric thug sinn sgrìob, mo rìghinn lurach,
 A thional nan dìthean mìn fo 'n duilleach;
 'S a' mireag leinn fhìn gun sgìos gun mhulad,
 A' dìreadh doire na smeòraich.

Is bheir sinn a' chuairt so suas am bealach,
 A dh' fhaicinn nan cluaineag cuachach meala;
 'S ged theid sinn thar chuain ar luaidh bidh
 maireann,
 Do bhrùachan doire na smeòraich.

Nach beag a bha smaoin air maoin no earradh,
 'Nuair bha sinn cho saor ri gaoth nam beann-
 aibh,
 Ag iomain nan laogh bho thaobh nam bearradh
 Gu caochain doire na smeòraich.

Ach c' àit 'eil an òigridh bhòidheach fhallain,
 Na gillea gun spòrs 's na h-òighean banail,
 Bhiodh leinn aig a' chrò, 's ri ceòl is caithream
 Mu chòsan doire na smeòraich?

Tha comunn mo ghaoil air sgaoileadh uile,
 Gach sruthan is craobh gu 'n saoil thu tuir-
 eadh,

'S na gleannanan caoin gun laogh, gun duine,
 Ni taobh ri doire na smeòraich.

Ach ni sinn ar n-iùl a nunn am bealach—
 Tha bàta na smùide dlùth do 'n chala,
 'S gu 'm fàg sinn ar dùrachd rùin mu 'n
 dealaich,
 Aig cùiltean doire na smeòraich.

CLANN LEOID.

AIR Fonn—" *Thug sinn dùil do Mhac Leòid.*"

SEISD:—Hò, hi-ri 's na hi ù o,
 Hi ri-ri 's na hi ù o,
 Hò, hi-ri 's na hi ù o,
 Tha mo rùn air Cloinn Leòid.

Gur a binn leam an sgeula,
 Tha mo chinneadh air éirigh,
 Gu bhi còmhnaidh a chéile,
 Mar bu bheus do Chloinn Leòid.

Tha mo chinneadh air dùsgadh,
 Tha 'n cuid bhrataichean rùisgte,
 Mach air baideil an Dùine,
 Dha 'm bu dùthchas Clann Leòid.

Dùn nan turaidean aosda,
 Air a' bhunait nach caochail,
 Far 'n do thuinich an laochraidh,
 Nach robh faoin do Chloinn Leòid.

Tùr nan clogad 's nan sgiathan,
 Far an tachradh na triathan,
 Ann an talla na fialachd,
 Tha bho chian aig Cloinn Leòid.

Bhiodh a " Crònán " aig Màiri,*
 'S caithream cheòlmhor aig Pàdruiḡ,†
 Mu na bùird a bhiodh gàireach,
 Ann am fàrdaich Chloinn Leòid.

Tha bhur n-eachdraidh gun truailleadh,
 Bho na prionnsachan uaibhreach,
 'S bho Rìgh Lochlainn nan cuantan,
 Bho 'n do bhuaineadh Clann Leòid.

'S tric a dhearbhadh iad bho 'n uair sin,
 Ann an cathan 's an cruadal,
 Gu 'm bheil gaisge nach fuaraich,
 Ann an dualchas Chloinn Leòid.

'S ma thig naimhdean g' ar gluasad,
 Ni sinn goirid an ruagadh,
 'S bratach shìthe nam buadhan,‡
 Taisgte suas aig Cloinn Leòid.

* Mairi Nighean Alasdair Ruaidh.

† Padruig mór Mac Criomainn.

‡ Bratach shith Dhùn-Bheagain.

Theid an tarbh mar a b' àbhaist,
 Air an toiseach 's a' ghàbhadh,
 'S cuiridh bùirean bho chàirean,
 Crith air nàmhaid Chloinn Leòid.

Bithibh seasmhach, mo chàirdean,
 Agus dìleas mar bhràithrean,
 Duineil, cinneadail, làidir,
 Mar bu ghnàths do Chloinn Leòid.

Bithibh maiseach 'n 'ur giùlan,
 'S biodh bhur gnìomharan fiùghail,
 'S coisnibh onair d' ar dùthaich,
 Agus cliù do Chlann Leòid.

MO DHOMHNULLAN FHEIN.

'NUAIR chruinn'cheas an òigridh,
 Gu mire 's gu sòlas,
 Bidh mise 'n am ònar
 'S an t-seòmar gun ghleus;
 A' cuimhneachadh còmhraidh
 An fhleasgaich a leòn mi,
 'S a' ghaoil thug mi òg do
 Mo Dhòmhnullan fhéin.

Tha m' athair 's mo mhàthair
 Ri gearan 's ri cànrán,
 'S a' cantainn nach fheàrr mi
 Na pàisde gun chéill;
 Mo ghaol thoirt a dh' òigfhear
 Tha daonnan a' seòladh,
 'S a sgaoileas a stòras
 Gun ghò ris gach té.

Ged gheibhinn fear chruachan,
 Le pailteas mu 'n cuairt da,
 Gun toirt aig an t-sluagh dheth,
 Gun suairceas 'n a ghné;
 Ciod e ni e dhòmhsa
 Na chunntadh e dh' òr dhomh,
 'S mo chridhe le deòin aig
 Mo Dhòmhnullan fhéin?

Tha bliadhn' agus còrr bho
 Na thriall e bho 'eòlas,
 'S tha 'ìomhaigh cho beò dhomh
 'S ged sheòladh e 'n dé;
 Cha ghéill mi do dh' òigfhear,
 'S cha tréig mi na bòidean,
 A sheulaich mi òg do
 Mo Dhòmhnullan fhéin.

Tha dualagan bòidheach
 Dhe chuailean 'n am phòca,
 'S a dhealbh air a chòmhdach
 Le òr ann an céis;

Tha shùilean cho beò ann,
 'S a ghruaidh mar na ròsan,
 Ag ùrachadh dhòmhsa
 Mo Dhòmhnallan fhéin.

'Nuair thachradh an còmhlan
 'S a' chlachan Di-dòmhnach,
 'N am measg cha robh òigfhear
 Cho còmhnhard 'n a cheum;
 Cho beusach 'n a chòmhradh,
 Cho fearail 'n a dhòighean,
 Bhiodh sùil aig gach òigh air
 Mo Dhòmhnallan fhéin.

Gu 'm b' òg bha sinn còmhla
 An doire na smeòraich,
 'S an dubhar 'g ar còmhdach
 Fo spògan nan geug;
 A' tional nan neòinean,
 Gu h-inntinneach ceòlmhor,
 Ri brìodal gun ghò le
 Mo Dhòmhnallan fhéin.

'Nuair dh' éireas na cuantan,
 A' beucail le buaireas,
 Na neòil air an ruagadh,
 Is gruaim air an speur;
 Bidh mise 'n am ghòraig
 Ag éisdeachd an còmhraig,
 'S mo chridhe 'g a leòn mu
 Mo Dhòmhnallan fhéin.

Am Freasdal bhi stiùireadh
 Nan gaothan le ciùine,
 'S a' còmhnaidh mo rùin anns
 Gach dùthaich is ceum;
 'G a dhìon is 'g a sheòladh
 Gu 'm pill e gu 'eòlas—
 Gur mi dheanadh sòlas
 Ri m' Dhòmhnallan fhéin.

Ach mur till e gu m' ionnsuidh,
 Gur mise bhios tùirseach;
 Gu'n càirear fo 'n ùir mi,
 Cha mhùch mi mo spéis;
 Cha taobh mi ri òigfhear
 'S cha chaochail na bòidean,
 No'n gaol thug mi òg do
 Mo Dhòmhnallan fhéin.

ORAN NAN CROITEARAN.

AIR FÖNN—" *Agus hó Mhórag.*"

AGUS hó Mhórag,
 Na hó-ro ach gheibh sinn fearann,
 Agus hó Mhórag.

Gheibh sinn raointean glas ar sinnsear,
 A bha dhìth oirnn bho chionn tamuill.
 Agus hó Mhórag, &c.

Gheibh sinn fuasgladh bho'n luchd-fòirneirt,
 Bha air son ar fògradh thairis.
 Agus hó Mhórag, &c.

So a' bhliadhn' thug dhuinn an sòlas,
 Theid gach cuing a bh' òirnn a ghearradh.
 Agus hó Mhórag, &c.

Cha bhi sinn tuilleadh mar a bhà sinn,
 'Na ar tràillean rùisgte falamh.
 Agus hó Mhórag, &c.

Togaidh sinn ar cinn gu dàna,
 Dh' aindeoin bàillidh tha air thalamh.
 Agus hó Mhórag, &c.

Chunnaic teachdairean na Bàn-rìgh
 Gu 'n robh 'n t-àm dhuinn a bhi 'n tarruinn.
 Agus hó Mhórag, &c.

'S fhada 'n t-uallach mu ar guaillean,
 Ged nach cualas sinn ri gearan.
 Agus hó Mhórag, &c.

Ach tha 'n trompaid air a séideadh,
 'S bheir sinn air na reubail deannal.
 Agus hó Mhórag, &c.

Chual ar sluagh tha thall thar chuain i,
 'S fhreagair iad a fuaim le caithream.
 Agus hó Mhórag, &c.

Ma bhios ar fineachan aontach,
 Gheibh sinn saorsa mar bu mhaith leinn.
 Agus hó Mhórag, &c.

Gheibh sinn còir air tìr ar dùthchais,
 Chaidh a spùinneadh bhuainn le ceannairc.
 Agus hó Mhórag, &c.

'S daor a' phrìs a phàigh ar sìnnair
 Air an tìr so le'n cuid fala.
 Agus hó Mhórag, &c.

Dh' fhàg iad againn' i mar dhìleab,
 'S nì sinn strì mu'n toir sinn thairis.
 Agus hó Mhórag, &c.

Togaidh sinn bratach ar sìnnsear,
 'S thig na suinn oirnn thar gach bealach.
 Agus hó Mhórag, &c.

'S chì an saoghal nach do chaochail
 Slol nan laoch bha 'n tìr nam beannaibh.
 Agus hó Mhórag, &c.

Cha teid claidheamh ann an truail leinn,
 Gus an teid a' bhuaidh a cheannach.
 Agus hó Mhórag, &c.

Gus am faic sinn tìr nan àrd-bheann
 Air a h-àiteach 's air a glanadh.
 Agus hó Mhórag, &c.

'S tillidh maoin, is gaol, is càirdeas,
 Gu gach fàrdaich agus baile.
 Agus hó Mhórag, &c.

Tillidh ceòl, is mire, 's mànan,
 'S cha bhi cànan oirnn no smalan.
 Agus hó Mhórag, &c.

'S bidh na Gàidheil mar a b' àbhaist,
 Ma thig nàmhaid 'na ar caraibh.
 Agus hó Mhórag, &c.

Eiridh sinn a dhion ar rioghachd,
 'S bheir sinn cù de luchd na ceannaire.
 Agus hó Mhórag, &c.

AN TIGH - SOLUIS.

AIR carraig aosda, dhaingein, chruaidh,
 Ri aghaidh beucaich borb a' chuain,
 Tha Lòchran dealrach, maiseach, ciùin,
 'N a sheasamh ann, 's a' deanamh iùil;
 Toirt rabhaidh do gach ànrach truagh,
 Tha cath ri doininn ghairbh nan stuadh,
 'S a' seòladh dhaibh le ghathan tlàth,
 Far am bheil dìon, is àite-tàimh.

'S an oidhche dh'orch' a' gheamhraidh, fhuair,
 'N uair tha na speuran trom fo ghruaim,
 'S na neòil a' falach bho gach sùil
 Nan reultan glan a dheanadh iùil;
 'S an long 'g a h-ìomain feadh nan tonn,
 'S an cunnart bristeadh air an fhonn,
 'N sin gheibh gach maraich' misneach ùr,
 'N uair chì e an Tigh-soluis dlùth.

'S an dream tha tilleadh bhàrr an cuairt,
 Bho thirean céin, 's bho theas, is fuachd,
 A dh' fhuiling allaban is leòn,
 A' saoithreachadh air son an lòin;
 Buailidh an cridhe beò 'n an còm,
 'N uair chi iad laist' e air an fhonn,
 G' an treòrachadh gu 'n càirdean blàth,
 'S gu cala 'm faigh iad fois is tàmh.

Sin mar tha 'n saoghal so gu léir,
 Gach aon a' cath ri uallach féin;
 Gach aon a' saoithreachadh 's a' strì,
 An tòir air sonas agus sìth;
 'S iad iomadh uair a' call an neirt,
 Air eagal nach bi cùisean ceart,
 Fo thrioblaid ghoirt, 's le cridhe fann,
 'S am fàsach buaireasach fo 'n ceann.

Ach tha 'n Tigh-soluis daonnan dlùth,
 Na 'm faicemaid e le ar sùil,
 Grian mhòr na Fìreantachd tha shuas,
 A shuidheachadh le reachd bith-bhuan;

An Lòchran nach teid as gu bràth,
 Suidhicht' air carraig bhuain nan àl,
 Toirt cuiridh do gach deòraidh truagh,
 'S a sheòlas iad gu 'n dachaidh bhuain.

BROSNOCHADH NA GAIDHLIG.

Rinneadh na rainn so mu 'n àm a thòisich *Professor Blackie* air tional an airgid air son a' Chathair Ghàidhlig a chur air bonn ann an Duneideann.

Duisg suas, a Ghàidhlig, 's na bi fann,
 Is gleus do chlàrsach feadh nan gleann,
 Tha aon fhear-tagraidh maith ort teann
 A chumas taic riut,
 Cho fad' 's a mhaireas teanga 'n ceann
 Professor Blackie.

Bha cuid an dùil nach robh thu slàn,
 'S gu 'n robh do bheatha dlùth do 'n bhàs,
 Ach bheir thu 'n car asda gun dàil,
 'Nuair theid thu 'n cleachdadh,
 A dheanamh luaidh air gnìomh nan sàr
 Tha fo na leacan.

Bidh tu 'n Oil-thigh mór Dhuneideann
Measg gach Laidinn, Eabhra, 's Greugais,
'G innse Sgialachdan na Féinne,
 'S mar a ghleachd iad,
'S ri àm a' chruadail có bu tréin'
 A dhearbh an gaisge.

Bheil neach le cridhe beò 'n a chóm
An diugh a' còmhnuidh ann ar fonn,
Tha deanamh tàir air cainnt nan sonn
Is cliùiteach eachdraidh,
Sìol nan àrmunn blàthmhor tróm
A cheannsaich feachdan?

Bheil neach a dh' àraich tìr an fhraoich
Air call a bhàigh 's air fàs cho faoin,
Ri tàir air cainnt a mhàthar chaoimh
'S nach taobh a reachdan?
Ach gheibh iad sin an duais gu daor,
Mur caochail *Blackie*.

Ach sibhs' air fad, a shiol nan rann,
Nach 'eil fo smachd aig clann nan Gall,
Glacaibh an sruth, 's e so an t-àm,
Cuir suas a' bhratach,
Tha brod a' ghaisgich air bhur ceann,
Professor Blackie.

Na fàgaibh tigh d' am faic sibh smùid,
 No duine beò a chì bhur sùil,
 Bho Thigh-Iain-Ghròt gu Cluaidh nan lùb
 Nach tog sibh creach dheth,
 Gu 'm faigh sibh an deich mìle punnd
 Tha dhìth air *Blackie*.

'N sin theid bhur n-eachdraidh is bhur
 n-euchd
 Air feadh gach linn a thig 'n 'ur déigh;
 Bidh glòir nam bàrd air ceòl nan teud
 Gu réidh 'n 'ur glacaibh;
 'S a' Ghàidhlig aosd' le maoin gun éis
 A' gleus bhur macaibh.

'S 'nuair théid a' Ghàidhlig a chur suas
 An cathair inbhich mar bu dual,
 'N sin òlaidh sinn dà làn na cuaich—
 'S cha bhi iad lapach—
 Air slàint' an laoich a thug a' bhuaidh,
 Professor Blackie.

BEANNACHADH LEANNAIN.

Rinneadh an rann so mar fhreagairt do rann a rinn ministir àraidh a' beannachadh a leannain. Tha ise anns an rann so 'g a bheannachadh-san air ais.

BEANNAICH thusa, Rìgh na cruinne,
 An t-Urramach Maighstir Dùghall,
 Dòirt a nuas bho dhriùchd nan speur air
 Na chumas a gheugan sùghmhor;
 Dh' fhairich mise brìgh 'n a bheannachd,
 Sgaoileadh tharam mar ol-ungaidh,
 Na feartan nach fhaod mi àicheadh,
 Thàinig orm le blàths bho dhùrachd:
 Cha 'n 'eil ball 'n am chlainn uile,
 Bho mo mhullach gu mo lùdaig,
 Nach 'eil cho ùrail ri duilleig,
 Riamh bho 'n ghuidh e leam 'n a ùrnuigh.
 Beannaich e gach moch Di-dòmhnach,
 Bi dol còmhla ris do 'n chùbaid;
 Beannaich e fo 'aid 's fo chleòca,
 'S an treud gòrach tha fo chùram.
 Thoir dha gliocas glan gun fhòtus,
 Gu bhi 'g an seòladh do t' ionnsuidh,
 'S ag àrach gach meanglan breòite
 Tha fo iomadh leòn air lùbadh.
 Ach O! dion é bho gach buaireadh
 A tha buailteach do gach dùilidh,
 Gu h-àraid bho shùil nan gruagach,
 Tha 'n an saighdean luaineach sùgraidh;

'S 'nuair a bhios am muineil gheala
 'S am bilean meala 'g a dhùsgadh,
 Mu 'm bi 'inntinn air a truailleadh,
 Sgaoil do bhrat gu luath mu shùilean.
 Cum bho shealladh an sùil lurach.
 'S an calpannan cruinne dùmhail,
 'S an cìochan gucagach soluis
 A dh' fhaodadh a chogais a mhùchadh.
 Na leig gu bràth e as do shealladh.
 Cum gu caithriseach 'n a dhùisg e,
 Air eagal gu 'n caill e chòta
 'G iarraidh phògan anns na cùiltean.

ORAN.

AIR FÖNN—" *Duanag a' Chìobair.*"

GED tha mise 'n Duneideann
 Ann an comunn luchd Beurla,
 Cha 'n 'eil m' inntinn ag éirigh ri 'n dòigh,
 Cha 'n 'eil m' inntinn, &c.

'S ann tha m' aigne 's mo dhùrachd
 Ann an eilean nan stùc-bheann,
 Far an éisdinn ri crùnluath an eòin.
 Far an éisdinn, &c.

Bhiodh an smeòrach gu sùrdail
 Air na meanganan sùghmhor,
 Anns a' mhaduinn 'g ar dùsgadh le 'ceòl.
 Anns a' mhaduinn, &c.

Leam a b' ait a bhi sùgradh
 Mu na glacagan cùbhraidh,
 'Nuair a sgaoileadh an driùchd air na lòn.
 'Nuair a sgaoileadh, æc.

Measg nan cruinneagan guanach
 Tha gun mhilleadh gun truailleadh,
 'S tha gu faireachail suairce 'n an dòigh.
 'S tha gu fairechail, &c.

Leam bu mhiann bhi 'g an éisdeachd
 Aig an eadradh 's a' chéitein,
 'N àm bhi tional na spréidhe do 'n chrò.
 'N àm bhi tional, &c.

Iad le 'n cuaileanan dualach
 Air an sgaoileadh mu 'n guaillean:
 Bhiodh an cuman 's a' bhuarach 'n an dòrn.
 Bhiodh an cuman, &c.

COINNEACH ODHAR.

Rinneadh an rann so mar fhreagairt do cheist a chuireadh 's an "*Ard-Albanach*" le "Coinneach Dubh," a' feòraich an robh neach ann a b' urrainn innseadh dha am bu bhàs nàdurra a fhuair Coinneach Odhar, no cuin, no c'àite 'n do bhàsaich e?

CHUIR "Coinneach Dubh" fios gu chàirdean
 Eadar gleann, is bàgh, is bogha,
 'N toir a h-aon diubh fios gun dàil dha,
 Cuin a bhàsaich Coinneach Odhar?
 An deachaidh a losgadh no bhàthadh?
 No fhàgail a mach air tothar?
 An deachaidh a chrochadh no cheusadh?
 No an d' eug e 'g eigheach cobhair?
 B' aithne dhòmhsa bodach ròmach
 A bha eòlach air seana ghobha,
 'Chunnaic e 'm feasgar a dh' fhalbh e,
 'S gun e balbh, no dall, no bodhar;
 Greim aig' air cloich ghil na fàisneachd,
 'G a fàsgadh cho teann ri glomhar;
 'S 'nuair thug e aisde na bh' innte
 Thilg e i thar tuinn Loch-lomhair.
 Bhòidich e 'n sin, 'n a éisdeachd,
 Air na speuran, 's air an domhan,
 Nach faicteadh sealladh gu bràth dhi,
 Gus an tràghadh iad Loch-lomhair.

'S ann anmoch feasgar Di-ciadain,
 'N uair a bha ghrian a' dol fodha,
 Mu 'n bhliadhna sin seachd-ciad-deug,
 A rug an t-eug air Coinneach Odhar.
 'S tha 'luath 'n a cadal bho 'n tràth sin
 Faisg air bràighe Allt-an-t-sobhail,
 Ann an clachan beàrnach frògach
 Nach modha na crò nan gobhar.
 Ma theid "Coinneach Dubh" gu bràth
 A nunn gu àiridhean Shrath-Feothair,
 Seallaidh iad gu saor dha 'n t-àite
 'S an do smàladh Coinneach Odhar.

FAILT' A' PHAIPÉIR GHÀIDHLIG.

Rinneadh an rann so air son na ciad àirimh de
 Phaipeir Gàidhlig a thàinig a mach an déigh dha bhi
 car ùine air deireadh.

MILE fàilt' air clann mo dhùthcha,
 Tìr nam beann, nan gleann, 's nam fùran,
 D' am bu dual bhi buadhach cliùiteach
 'N àm nan arm a bhi 'g an rùsgadh;
 An cinneadh rìoghail duineil treun
 A dh' fhàg an eachdraidh glan 'n an déigh,
 Nach d' thug an cùlaibh riamh do 'n bhlàr,
 Gu 'm biodh iad saor bho chuing an nàmh.

Ged bha mi greiseag oirbh air chall,
 Cha b' i mo choire fhéin a bh' ann,
 Ach sibhs', a chàirdean caomh mo rùin,
 A chuir gun aobhar rium bhur cùl;
 Ach nis bho thìll mi ruibh air ais,
 Cha bhi mi 'n dara uair cho tais;
 'S ma chumas sibhse rium a' chòir
 Cha chuir mi cùl ruibh dhe mo dheòin.

Bha cuid am beachd nach robh mi beò,
 'S gur h-ann a thug mi suas an deò,
 Ma thug, cha leughar 'n a mo ghruaidh
 Gu 'n robh mi mìosan marbh 's an uaigh;
 Tha 'n diugh mo chruth, mo ghuth, 's mo
 bhlàth,
 Cho slàn ri bradan glan an t-sail',
 Mo mhàileid de gach saibhreas làn
 De lòn a fhreagras air gach càil.

Ma gheibh mi misneach mhaith bho'n t-sluagh,
 Aig ceann gach mìos bheir mi mo chuairt,
 Le còmhradh, òrain, agus duain,
 A chuireas fuadach air gach gruaim.
 Is bidh mo thaic ri cainnt nan treun,
 Gu 'm faigh i 'coir 's a h-àite fhéin;
 Oir 's iomadh bàrd a sheinn a cliù,
 Ged tha i 'n diugh 'g a cur air chùl.

Ach labhraidh mi le bagradh cruaidh
 Ri Gàidheil fhionnar an taobh-tuath,
 Tha ri tàir air cainnt am màthar,
 'S air an tìr a rinn an àrach;

Ach tha na laoich a chumadh suas
 Ar cliù 's ar cainnt a' cnàmh 's an uaigh,
 'S an t-àlach òg tha teachd 'n an déigh
 'G am meas mar chinneach borb gun chéill.

Ach dùisgibh suas, a chlann mo ghaoil,
 Cuiribh gach bruadar faoin gu taobh,
 Faicibh ar tìr bho bheinn gu tràigh
 Gu bhi 'n an raointean falamh fàs;
 Na glinn a dh' àraich suas na laoich,
 Gun tigh, gun bhlàths, a' fàs fo fhraoch;
 'S bhur sliochd 'g an cur a nunn thar chuan,
 Mar thràillea diblidh air an ruaig.

Ar cànan bhlàth a b' àirde cliù,
 'G a cur air chùl mar ni nach fiù,
 'S a' dearbhadh oirnn le cainnt gun loinn
 Nach còir a teagasg do ar cloinn;
 A' cumail uainn ar còir 's ar ceart,
 Mar sin a' toirt air falbh ar neirt,
 Gu 'n teid ar fàgail rùisgte, fuar,
 Gun chainnt, gun dùthaich, is gun sluagh.

Eiribh suas, mata, gu dileas,
 Dhion bhur dùthcha 's cliù bhur sinnsear,
 Is bithibh seasmhach, fearail, cruaidh,
 An taic a chéile mar bu dual.
 Is cuimhnichibh air tìr nam beann,
 'S air gnìomharan nan laoch a bh' ann,
 'Sged bhiodh bhur saothair searbh is buan,
 Cha robh na Gàidheil riamh gun bhuaidh.

AN TEID THU LEAM, A RÌGHINN ÒG?

AN teid thu leam, a rìghinn òg,
 A rìghinn òg, a rìghinn òg,
 An teid thu leam a rìghinn òg,
 A nunn gu Tìr nam beanntan?

Chì thu 'n ròs a' fàs fo 'n driuchd,
 'S a' mhill ag éirigh suas 'n a smùid,
 Bidh eòin nan geug a' seinn dhuinn ciùil
 Le sùnn an Tìr nam beanntan.

Chì thu 'n gleann 's an robh mi òg,
 'Nuair bha mo chridhe maoth gun ghò,
 Mu 'n d' fhuair mi eòlas riamh air bròn,
 No leòn an Tìr nam beanntan.

Chì thu creagan gruamach àrd,
 Na neòil a' sguabadh air am bàrr,
 Bidh fuaime nan allt a' ruith le gàir,
 Gu tràigh an Tìr nam beanntan.

Chì thu òighean bòidheach ciùin,
 Chaidh àrach ann an glinn mo rùin,
 Gu maiseach, finealt', glan gun smùr,
 Cho ùr an Tìr nam beanntan.

Gheibh thu càirdeas, blàths, is mùirn,
 Is chì thu caoimhneas anns gach sùil,
 Tha iochd is bàigh a' snàmh an gnùis
 Gach dùil tha 'n Tìr nam beanntan.

Tìr nam fiùran fearail, fial,
 Nach d' thug cùl ri nàmhaid riamh,
 Bidh cliù, cho fad 's a dh' éireas grian,
 Air iarmad Tìr nam beanntan.

Ged chaidh an sgaoileadh anns gach cearn,
 Air feadh gach tìr mu 'n iadh an sàl,
 Bidh cuimhn' aca le aigne blàth,
 Gu bràth air Tìr nam beanntan.

Siùbhhlaidh sinn, mata, le deòin,
 Tha 'n samhradh caoin air teannadh òirnn,
 Tha choill 's am fraoch is blàth an fheadir
 'N an glòir an Tìr nam beanntan.

DOCHAS.

Mo bheannachd ort, a dhòchais chaoin,
 Bu tric a sheas thu m' inntinn mhaoth,
 'Nuair bhiodh mo chridhe tróm fo leòn,
 Fo uallach, iomaguin, agus bròn;
 Lasadh tu lochran blàth 'n am uchd,
 A thogadh dhiom gach leòn is luchd,
 'S chuireadh tu cagar sèimh 'n am chluais—
 “ Bi saothreach dìleas fad do chuairt,
 Is gheibh thu duais is fois.”

Is lionmhor deòiridh breòite fann,
 A chum do mhisneach suas an ceann;
 'Nuair bhiodh an càirdean coimheach fuar,
 'S an saoghal uile riu an gruaim;
 Thigeadh tus' an sin mar léigh,
 A dhòrtadh ola 'n an cuid chreuchd,
 'G an treòrachadh a mach gu tlàth,
 A ghabhail beachd air tìr is fheàrr,
 Far nach tig plàigh g' an sgrios.

Is iomadh bantrach bhoichd fo dheòir,
 Is dilleachdanan lag gun treòir,
 'G am faicinn fhéin gun neart gun dion,
 Mar chraoibh tha rùisgte ris gach slon,

A bheir am beannachd ort gu bràth,
 A chum an dòchas beò 's gach càs,
 'G an cur gu stòr an Athar shuas,
 Ri 'n iarratais nach druid a chluas,
 'S bheir fuasgladh dhaibh 'n a iochd.

'S an saighdear treun le cridhe làn,
 Tha cath ri aghaidh cruais is bàis,
 Cha tréig thu e 'nuair tha e 'n sàs,
 A' strì ri buaidh thoirt air a nàmh;
 'S tu gealltainn dha gu 'm faigh e cliù,
 Is làmh na h-òigh' d' an d' thug e 'rùn;
 Tha sin 'g a chumail ann am fonn,
 'S ag àrach spionnaidh ùir 'n a chóm,
 Mar shonn nach géill 's an drip.

'Nuair thig an fhairge garg is tròm,
 Is gaoth nan speur a' reubadh thonn,
 'S an seòladair air bhàrr nan stuadh,
 A' cath ri doininn ghairbh a' chuain,
 Le buirich bhuirb gun iochd gun truas,
 Tha bagairt air a shlugadh suas;
 Thig thus' an sin mar sholus iùil,
 'G a neartachadh le dòchas ùr,
 A dhùisgeas sunnd fo chrìos.

'S na mìltean a tha ìosal, sgìth,
 Le tinneas marbhtach air an claidh,
 A fhuair a mach le cràdh is deòir,
 Gu 'n deach an duine bhreith gu bròn;

Ach thus', a réulta chaomh nam buadh,
 Cha tréig thu iad an taobh so 'n uaigh;
 'S ged tha na neòil cho dorcha, dlùth,
 Tha ghrian a' dealradh air an cùl,
 'S bidh sùil nan truaghan ris.

'S am measg gach trioblaid agus leòn,
 A tha air clann nan daoine an tòir,
 Gach mealladh, saothair, agus plàigh,
 Tha buailteach dhaibh bho 'm breith gu'm bàs;
 Mur a biodh tusa ghnàth 'n an taic,
 'G an seasamh ann an àm na h-aire,
 Cha bhiodh 'n am beath' ach geamhradh fuar,
 Gun neart, gun dòchas, làn de ghruaim,
 Fo uallach buan gun fhois.

Bi leam, mata, gu ceann mo réis,
 Na fàg 's an fhàsach mi leam fhéin;
 Is ged tha 'n t-slighe garbh 's an àm,
 Bidh dùil ri sòlas aig a ceann.
 Na tig le mealltaireachd gun diù;
 Bi dìleas, dìreach anns gach cùis,
 'N ad dhòchas fìor nach teid air chul,
 'Nuair thig mi 'n làthair Rìgh nan dùl,
 A dheanamh cunntais ris.

TIGH A' MHSIGEIR.*

Air oidheche ghruamach gheamhraidh fhuair,
 'S mi gabhail suas an t-sràid,
 Clach-mheallain chruaidh, le gaoith a tuath
 A' ruagail air an làr,
 Bha deòiridh truagh, 's na deòir bho ghruaidh,
 'S a shnuadh cho tana, bàn,
 E ruith gu luath, 's a' gul gu cruaidh,
 A' suathadh bhas a làmh.

Bha thrusgan donn gu tana, gann,
 'N a stiallan lom air cnàmh;
 'S a' ghaoth a' séideadh troimh gach toll,
 Mu chom, gun iochd, gun bhàigh.
 Mo bhalachan mhaoth, thuirt mi gu caoin,
 Ciod chuir an taobh-s' thu 'n tràths,
 'Nuair tha gach dùile feadh nan crìoch
 Fo dhìon 'n an àite-tàimh?

Och! thuirt e rium am briathran ciùin,
 'S a shùilean fliuch fo dheòir,
 Tha m' athair shuas le luchd na cluich,
 Air mhisg an tigh an òil;
 Mo mhàthair bhochd 's i ris a' bhàs,
 'S an pàisde beag 'g a deòth'l,
 'S tha eagal orm, mu 'n tig an là,
 Nach bi mo mhàthair beò.

* A translation will be found further on.

'N sin smaoinich mi dol leis air ais,
 'S gu 'm faicinn fàth a dheòir;
 Oir chomhairlich an duine glic,
 Bhi tric an tigh a' bhròin;
 Cho beag 's g' an dean sinn air son sìth,
 Ma ni sinn e le deòin,
 Cha bhi ar duais gu bràth gun dìol
 Am fianuis Rìgh na glòir'.

'N uair ràinig sinn an dachaidh lom,
 Far nach robh fonn no ceòl,
 Ach gearan agus osnaich throm,
 Tigh'n bho gach com gun treòir,
 Bha bhean 'n a sìneadh air an làr,
 Air clàran fuar de bhòrd,
 'S a h-ochd no naoi de phàisdean maoth
 Rì 'taobh ag iarraidh lòn.

'S có mhàthair nach biodh ann an teinn
 A' cluinntinn fuaime an gàir,
 'S a' faicinn leanaban caomh a cuim
 An dìth gun bhiadh gun bhlàths!
 'S am fear bu chòir bhi dhaibh 'n a dhion,
 Cur rian orra le bàigh,
 Tha ghuth cur crith orra le fiamh,
 'S a ghnìomh 'g an cur gu bàs.

Ged ni gach ainmhidh borb air sliabh
 D' an gineal dìon 'n a thràth;
 Is eòin nan speur mu'n éirich grian,
 A' dioghlam bìdh d' an àl,

Tha 'm misgear truagh, gun tuar gun chiall,
 A' riarachadh a chàil,
 Gun suim d' a ghineal no d' a shìol,
 Bho'n rinn a mhiann dheth tràill.

Ach 's lionmhor iad air feadh ar tìr,
 A chuir gu dìth an sliochd,
 'S an àit' an togail suas le muirn,
 A spùinn iad le an-ìochd;
 Toirt dhiubh an aodaich is an lòn,
 Bu chòir bhi dhaibh 'n a mheas;
 Mar sin 'g am fàgail lag gun stàth,
 Air sgàth an sàth de 'n mhisg.

'S is lionmhor maighdeann bhainidh chiùin,
 Bha cliùiteach, glan, 'n a beus,
 Chaidh àrach suas le gràdh is muirn,
 Gu caoin le càirdean fhéin,
 A ghabh le struidhear bochd gun diù,
 'S le ùmaidh borb gun chéill,
 A rinn a beatha searbh 's gach cùis,
 'S a dhùin a sùil 's an eug.

Air dhomh bhi meorach' greis fo sprochd,
 Air lochdan bochd an òil,
 Thainig an t-athair truagh le fuaim,
 'S bu duaichnidh, garg a ghlòir;
 E falbh 's a' tuiteam air gach taobh,
 'N a shlaod gun dreach gun treòir,
 'S a' mionnachadh d'a phàisdean maoth,
 Nach fhaodadh teachd 'n a chòir.

E mallachadh gu garg d' a mhnaoi,
 'S a' maoidheadh air a ceann,
 Ag iarraidh soluis agus bìdh,
 An iocshlaint nach robh ann;
 Ach ged bha crìoch a turais dlùth,
 'S a lùths air fàs cho fann,
 Bha 'sùil a' dearcadh air le truas,
 'S a beul a' gluasad mall.

'S i 'g earbsa gu 'm biodh Freasdal caomh
 Toirt caochlaidh air 'n a thràth,
 Mu 'n tig am Breitheamh air le diumb,
 'S mu 'n dùin a shùil 's a' bhàs;
 Dh' fhàg i e fhéin 's a pàisdean ciùin
 Air cùram Rìgh nan gràs,
 Is dhùin i 'sùil 's a' chadal bhuan,
 Nach gluais gu latha bhràth.

NA GAIDHEIL.

Có 'n sluagh tha 'n diugh 's an ceann fo chis,
 'N an dùthaich fhéin nach fhaigh iad sìth,
 Air son an d' rinn iad iomadh stri?
 Na Gàidheil.

Có sheas ar rìoghachd is ar feachd,
 'S nach d' thug an nàmh iad riamh fo smachd,
 'S ri àm an fheum bu treun an gleachd?
 Na Gàidheil.

Có dhòirt am fuil air iomadh raon,
 'S a thug a' bhuaidh a mach cho daor,
 Air son gu 'm biodh an gineal saor?
 Na Gàidheil.

Có thug ar srathan is ar glinn
 Bho gharbhlach doirbh gu fearann mìn,
 'S a dh' fhàg cho torach, soirbh, an tìr?
 Na Gàidheil.

Có 'n sluagh le cridhe truasail, blàth,
 Do 'n deòiridh bho chd a nochdadh bàigh,
 'S ri coigrich fialaidh aig gach tràth?
 Na Gàidheil.

Có chaidh fhuadach thar a' chuain,
 Le uachdarain gun iochd, gun truas,
 Mar thràillea dìblidh air an ruaig?
 Na Gàidheil.

Có sgiùrsadh bho gach srath is gleann,
 A dh' àraich suas iad fhéin 's an clann,
 'S an seilbh an diugh aig féidh nam beann?
 Na Gàidheil.

Có 'n sluagh tha nis air feadh gach cearn,
 A' faicinn mar a sgaoil an àl,
 'S 'n an dùthaich fhéin nach fhaigh iad tàmh?
 Na Gàidheil.

Có 'n sluagh tha 'n diugh cho treun 'n an
 gnìomh,
 Cho lionmhor pailt 's a bha iad riamh,
 Cho cruadalach air muir 's air sliabh?
 Na Gàidheil.

Có 'n sluagh tha nis a' dùsgadh suas,
 A thoirt an còir a mach le buaidh,
 Bheir do 'n luchd-fòirneirt aca 'n duais?
 Na Gàidheil.

Có 'n sluagh bhios fhathast anns na glinn,
 A' seinn nan òran ceòlmhor, binn,
 An canain Oisein agus Fhinn?
 Na Gàidheil.

ORAN NA SEANA-MHAIGHDINN.

Ma gheibh mise fear gu bràth,
 Plàigh air nach tigeadh e!
 Ged nach can mi sin ri càch,
 B' fhearr leam gu 'n tigeadh e;
 'Na mo luidhe 'n so leam fhìn,
 'S tha e coltach ris gu 'm bi,
 Ma tha leannan domh 's an tìr,
 Sgrìob air nach tigeadh e!

Ged a bhiodh a sporan gann,
 Dhannsainn na 'n tigeadh e;
 Ged a bhiodh a leth-shùil dall,
 M' annsachd na 'n tigeadh e;
 Biodh e dubh, no biodh e donn,
 Biodh e dìreach, biodh e cam,
 Ma tha casan air is ceann,
 Dhannsainn na 'n tigeadh e.

'Nuair a bha mi aotrom òg
 Phòsadh a fichead mi;
 Chuir mi dhiom iad dhe mo dheòin,
 'S spòrs dhaibh a nise mi;
 Theid iad seachad air mo shròin,
 Le 'n cuid chruinneagan air dhòrn,
 Chaill mi tur orra mo chòir,
 'S leònaidh e nise mi.

Tha mo ghruag air fàs cho liath,
 'S cianail a nise mi,
 Mi 'g a dath an ceann gach mìos,
 Pianaidh i nise mi;
 Cha 'n 'eil fiacail 'n a mo cheann
 Ach a trè tha nunn 's a nall,
 Dh' fhalbh mo chruthachd is mo ghreann,
 Tha 'n t-àm gu 'n robh mise dheth.

'Nuair a' chi mi mnathan truagh,
 'S suarach a' mhisneach e,
 Pòsd' aig umaidhean gun stuaim,
 Buaires is misg aca;

B' fhearr leam cadal 'n a mo bhrat,
 'S a bhi mireag ris a' chat,
 Na aig burraidh bhi fo smachd,
 Seachnadh a' chuid sin mi.

Có ach iadsan ann an gaol?
 'S aotrom a chluicheas iad,
 'Nuair a gheibh iad pàisdean maoth,
 Faoineis gun tuigs' aca;
 Is an cridhe tha 'n an com,
 Cho beag faireachadh ri 'm bonn,
 Tha e 'n diugh 'g am fhàgail trom
 'N tonn a thug sud orm.

Ach ma chuir iad rium an cùl,
 Smùr cha chuir sud orm,
 Ach ma 's e 's gu 'n tig fear ùr,
 Sunnd cuiridh sud orm;
 Biodh e luath, no biodh e mall,
 B' fheairrd an tigh so e bhi ann,
 Feithidh mi gu 'n tig an t-àm,
 'S dhannsaonn na 'n tigeadh e!

COILLE CHAOIL.

BHA mi 'n raoir an Coille Chaoil
 Le mo rìghinn òig,
 Tional lusan bòidheach, maoth,
 Le mo rìghinn òig;
 Bha na h-eòin air bharr nan craobh,
 'S iad ri 'n ceilear air gach taobh,
 'N uair a dh' innis mi mo ghaol
 Do mo rìghinn òig.

Fhuair mi gealladh daingeann teann
 Bho mo rìghinn òig,
 Thug mo chridhe leum gu danns
 Ri mo rìghinn òig;
 Thog na h-eòin air bhàrr nan crann
 Caithream éibhneis le 'n cuid rann,
 'S ghuidh iad sonas buan 's gach àm
 Do mo rìghinn òig.

Tha dà shùil cho banail, ciùin,
 Aig mo rìghinn òig;
 Tha dà ghruaidh mar ròs fo 'n driùchd
 Aig mo rìghinn òig;

Ged bu rìgh mi air a' chrùn
 Leis gach saibhreas agus mùirn,
 Cha 'n 'eil té d' an tugainn rùn
 Ach mo rìghinn òg.

Ged a gheibhinn 'n a mo dhiùc
 Gun mo rìghinn òg,
 Cha bu shonas leam a' chùirt
 Gun mo rìghinn òg;
 Leis gach maise tha 'n a gnùis
 Agus buaidh tha air a cliù,
 Cha chuir mis' a chaoidh mo chùl
 Ri mo rìghinn òig.

Cha 'n 'eil fearann, 's cha 'n 'eil fonn
 Aig mo rìghinn òig,
 Ach tha cridhe glan 'n a com
 Aig mo rìghinn òig;
 Ged a bhiodh ar bothan lom,
 Is ar sporan gun bhi trom
 Bhithinn sona ris an tom
 Le mo rìghinn òig.

Cha 'n 'eil cron bho 'bonn gu 'ceann
 Air mo rìghinn òig,
 Agus cuimir anns gach ball
 Tha mo rìghinn òg;
 Tha i finealta 'n a greann
 Mar an lilidh anns a' ghleann,
 No mar shneachd air bhàrr nam beann
 Tha mo rìghinn òg.

Gur e mise thug an gaol
 Do mo rìghinn òig;
 Bidh mi 'g aisling 'nuair nach saoil
 Air mo rìbhinn òig;
 Chlì mi h-lomhaigh air gach taobh,
 Bho 'n lath' thachair sinn 's a' chaol,
 Far and d' innis mi mo ghaol
 Do mo rìghinn òig.

CUMHA AN T-SEANA GHAIÐHEIL.*

Tha sgiathan na h-oidhche
 'G an sgaoileadh a nall,
 'S an ceò air a lùbadh
 Mu stùcan nam beann;
 Tha deòir air mo shùil-sa
 'S gun m'aighe ach fann,
 Air m' fhàgail am aonar
 A' caoineadh 's a' ghleann.

Tha eunlaith nan geugan
 A' gleusadh an rann,
 'S a' leumnaich le sòlas
 'S ri ceòl feadh nan crann;

* A translation will be found further on.

Tha 'n àlach mu 'n cuairt daibh
 Gu h-uallach a' danns':
 Ach àlach mo ghaoil-sa,
 Gach aon diubh air chall!

Tha mo chiabhagan tana,
 'S tha claisean 'n am ghruaidh,
 Oir tha céile mo ghràidh-sa
 'N a sìneadh 's an uaigh;
 Agus triùir dhe mo phàisdean
 Bu bhlàthmhoire greann,
 'N an sìneadh fo leacan
 A' chlachain ud thall.

Ged tha eòin bheag' a' Chéitein
 A' tréigsinn nan tom,
 'Nuair a chòmhdaicheas reòtachd
 Is dòruinn am fonn,
 Bheir samhradh mu 'n cuairt iad
 Gu bruachaibh nan allt;
 Ach càirdean mo ghaoil-sa
 Cha taobh iad an gleann.

Tha na fàrdaichean blàtha
 Bha 'g àrach nan sonn,
 Bu shuilbhire gàire
 'S bu bhàigheala com;
 Far am b' fhàbharach càirdeas
 Do 'n ànrachan lom,
 'N an làraichean fàsail
 Air cnàmh gus am bonn.

Cha 'n fhaicear am buachail'
 A' ruagail mu 'n chrò,
 No banarach ghuanach
 Le 'buaraich 'n a dòrn;
 Bu bhinn leam a duanagan
 Uallach, gun ghò,
 Le 'cuailein m' a guailleam,
 Mar dhualan de 'n òr.

Cha 'n 'eil clàrsach no siùnnasair
 'G ar dùsgadh le ceòl,
 'S tha mac-talla 'n a shuain
 Ann an uaimhean nam fròg;
 'S na laoich a bha lùthmhor
 Mu stùcan a' cheò,
 Rinn fòirneart an sgiùrsadh
 Bho dhùthaich an òig'.

Ach sìth do na dh' fhalbh,
 Agus buaidh leis na seòid!
 Tha m' fheasgar-s' air ciaradh
 'S mo ghrian fo na neòil;
 Cha 'n fhad' gus an crìonar
 Mo chiabhan fo 'n fhòd,
 Far an caisgear gach pian,
 'S an teid crìoch air gach bròn.

AN TÌR BU MHIANN LEINN.

Cuir oirnn a' chuach mu 'n cuairt le bàigh,
 Air sgàth na tìr bu mhiann leinn;
 Air tìr nam beanntan corrach àrd,
 Air tìr nan àrmunn fialaidh.

Gur lionmhor laoch a dh' fhàg a tràigh
 Nach till gu bràth gu 'crìochan,
 A dh' òl a chuach le cridhe làn,
 Air sgàth na tìr bu mhiann leinn.

'S gur lionmhor fàrdach chàirdeil bhlàth
 Tha 'n diugh ri làr air crìonadh,
 Aig eòin nan speur, 's aig féidh nan àrd,
 Le 'n àl 's an tìr bu mhiann leinn.

Ged chaidh ar sgaoileadh feadh gach cearn,
 Cha leig sinn bàs no dì-chuimhn',
 Air glinn ar gràidh, 's na càirdean blàth
 Tha tàmh 's an tìr bu mhiann leinn.

Cho fad 's a bhuaileas tonn air tràigh,
 'S a dhearrsas grian 's an iarmailt,
 Bidh cliù gu bràth air siol nan sàr
 A dh' fhàg an tìr bu mhiann leinn.

'Nuair thigeadh àm a' chruais 's a' chàis,
 Rì uchd nam blàr cha strìochd iad;
 An cùl cha d' thug iad riamh ri nàmh,
 No tàir do 'n tìr bu mhiann leinn.

Lion 'a chuach dhuinn suas gu 'bàrr,
 'S gu 'n tràigh sinn i gu h-ìochdar,
 Air tìr nam beanntan corrach àrd,
 'S air tìr nam àrmunn fialaidh.

MO GHAOL AN RÌGHINN.

AIR FÖNN—" *Mo rùn geal, dìleas.*"

Mo ghaol an rìghinn tha tric air m' ìinntinn,
 A chaidh cha till i thoirt dhomh a sgeòil,
 Cha till thu, Mhàiri, 's cha chluinn thu,
 ghràidh, mi,
 Mo chreach gu bràth, thu bhi cnàmh fo 'n
 fhòd!

An raoir a bhruadair mi air a' ghruagaich
 A rinn mo bhuaireadh 'nuair bha mi òg,
 Sinn bhi cluaineis, gun dragh gun uallach
 Air feadh nam bruachag a' buain nan ròs.

'Nuair dh' fhalbh an dusal, 's a rinn mi
dùsgadh,

Gu 'n shil mo shùilean gu bras na deòir:
An té bha dùil a'm bhi luidhe dlùth rium,
'S e fàth mo thùrsa nach 'eil i beò!

'S e 'gaol a chnàmh mi, 's a mhill mo shlàinte,
Tha 'cruth a b' àille dhomh 'n diugh 'n a
leòn;

Tha 'briathran blàth, agus fiamh a gàire,
Mar shaighdean cràiteach an sàs 'n am
fheòil.

Gur tric a bha sinn ri mire 's mánran,
An gleannan blàthmhor na coille chnò;
Bhiodh eòin an fhàsaich le 'n ceòl 'g ar tàladh,
'S an crodh a' bàirich mu 'n cuairt do'n chrò.

Ach dh' fhalbh an là sin, is shearg na blàthan,
'S tha mis' air m' fhàgail an so ri bròn,
'S bho chaochail Màiri tha eòin an fhàsaich.
Air sgur dhe 'n àbhachd 's a' choille chnò.

Ach 's iomadh gòraich' bhios aig an òige,
Is iomadh dòchas air nach tig blàth;
Is iomadh sòlas a dhùisgeas bròn daibh,
Mar thachair dhòmhsa air dòigh no dhà.

AM FEAR A CHAILL A LEANNAN.*

AIR FÖNN—" *An té chanach ruadh.*"

GU ma slàn do'n chaileig
 Bh' anns a' bhail' ud shuas,
 Thug i dhòmhsa gealladh
 Ged nach robh e buan;
 'N uair a dh' fhàg mi 'sealladh
 Chuir i car 'n a cluais,
 'S ghabh i mach am bealach
 Leis a' bhalach ruadh.

Fhuair mi tigh is fearann
 Agus beagan guail,
 'S rud a dheanadh banais,
 'S thug mi fios do 'n t-sluagh;
 Chruinnich iad gu geanail,
 'S dhealaich iad le gruaim,
 'S mhallaich iad le caithream
 Ainm a' bhalaich ruaidh.

Their a nis gach bean rium,
 Agus sin le uail,
 "C' àite bheil do leannan,
 Amadain gun bhuaidh?

* A translation will be found further on.

Na 'm biodh tusa smiorail,
 Fearail mar bu dual,
 Chumadh tu do chaileag
 Bho 'n a ghille ruadh.'

Ma bhios mise maireann
 Gus an tig Di-luain,
 Siùbhhlaidh mi gach baile
 'S leanaidh mi an ruaig;
 Gus am faigh mi deannal
 Dhe mo chaman chuaidh,
 Fhiachainn air an drannaig
 Aig a' bhalach ruadh.

Bha mi 'n raoir 'n am chaithris,
 'S aithreach leam mo dhuais,
 'G amharc air gach bealach
 'S mu gach bad is bruach;
 'S bhòidich mi fo m' anail
 Ged rachadh mo luadh,
 Gu 'n tugainn ruith-phrannaidh
 Air a' bhalach ruadh.

Shaoil leam, mar bu mhaith leam,
 'Nuair a ghabh mi cuairt,
 Gu 'm faca mi 'm balach
 Falach aig a' chruaich;
 Thug mi leum le cabhaig
 Gus a bhi 'n a ghruaig,
 Ach 's e bhuail mi bannas
 Gearran Choinnich ruaidh.

Ma gheibh mis' an garrach
 Air an taobh so 'n uaigh,
 Ni mi cheann a sgaradh,
 Ged a b'ann le tuaigh:
 Mis' a' cur nan car dhiom
 Ann an leabaidh fhuair,
 'S ise rinn mo mhealladh
 Aig a' bhalach ruadh!

FAR AN ROBH MI 'N RAOIR.*

AIR FOKN—" *Comin' thro' the rye.*"

CHA 'n 'eil fios aig duin' air thalamh
 Far an robh mi 'n raoir,
 Cha robh leam ach Màiri Ailein
 Far an robh mi 'n raoir;
 Fhuair mi gealladh bho mo chaileig—
 Beul nach canadh foill—
 Ann an gleannan caoin a' bharraich
 Far an robh mi 'n raoir.

Bha na h-èidin a' seinn le caithream
 Far an robh mi 'n raoir,
 Iad a' danns' air bhàrr nam meangan
 Far an robh mi 'n raoir.

* A translation will be found further on.

Fàile cùbhraidh driùchd is meala
 Dhe gach bad 's a' choill,
 Cha robh smùid no stùr a' bhaile
 Far an robh mi 'n raoir.

Cha robh feum air gréin no gealaich
 Far an robh mi 'n raoir,
 Bàrr nan craobh a' sgaoileadh tharainn
 Far an robh mi 'n raoir;
 Le mo ghaol as caoile mala
 Dh' fhan mi seal dhe 'n oidhch'
 Measg nan neòinean bòidheach, geala
 Far an robh mi 'n raoir.

Cha robh smaoin air maoin no fearann
 Far an robh mi 'n raoir,
 Cha robh stòr no òr air m' aire
 Far an robh mi 'n raoir;
 'S cha robh lùchairt riamh air thalamh
 Ann an dreach 's an loinn,
 Air am fàgainn sgàil a' bharraich
 Far an robh mi 'n raoir.

Bidh mi cuimhneachadh ri m' mhaireann
 Far an robh mi 'n raoir,
 'S air an òigh bho 'n d' fhuair mi gealladh
 Far an robh mi 'n raoir;
 Gus an càrar mi 's an anart
 Cha tig smal no foill
 Air mo ghràdh do Mhàiri Ailein,
 'S far an robh mi 'n raoir.

DOL FODHA NA GREINE.

Tha thus', a ghrian as àillidh snuadh,
 A' cromadh sìos air chùl nan stuadh;
 Do ghathan blàth air bhàrr nam beann,
 Mar òr a' deàrrsadh air an ceann;
 'S an déigh do chuairt bho 'n ear gu 'n iar,
 Am measg gach doininn, gaoith, is sìon,
 Tha thu gun smalan air go ghnùis,
 Dol gu do thàmh gu sàmhach ciùin.

B' e m' iartras is mo ghuidhe fhéin,
 An uair thig crìoch is ceann mo réis,
 Dol troimh gach buaireadh, cath, is leòn
 Tha buailteach dhuinn an so 's an fheadail,
 Gu 'm faodainn amharc 'n a mo dhéigh,
 Is buaidh thoirt orra sin gu léir,
 Mar thus' an nochd an déigh do chuairt,
 Le glòir lasadh 'n a do ghruaidh.

Faodaidh na gaothan 's neòil nan speur
 Bhi cur nan cath, 's 'g an iomairt fhéin,
 Dol uair gu deas, is uair gu tuath—
 Cha ghabh iad fois, ach air an ruaig;
 Ach thusa, seasmhach, buan gu bràth,
 'N ad mhòrachd thréin cha téid as t' àit',
 Mar lòchran dealrach os ar cinn,
 Gun chaochladh ort bho linn gu linn!

'S tu chuireas beatha, neart, is treòir,
 Bheir fàs is cinneas air gach pòr,
 Do 'n daraig àird, 's do 'n bhileig fhaoìn,
 Cha dean thu dearmad air a h-aon;
 Do chàirdeas saibhir, farsuinn, fial,
 Cho ùr an diugh 's a bha e riamh,
 Thu dòrtadh t' fheartan oirnn gu saor,
 'S cha toir sin traoghadh air do mhaoin.

Is mar an tì thug dhuit do ghlòir,
 Cha seas an dorchadas 'n ad chòir,
 Cho luath 's a thogas tu do cheann,
 Theid fuadach air mar cheò nam beann;
 Is riamh bho 'n fhuair thu 'n reachd bho 'n
 Rìgh,
 Cha deach thu leud na ròineig clì,
 A' ruith do réis gu stòlda réidh,
 'S a' riaghladh cùrs' a' chruinne-ché.

Gu 'n robh gach sòlas dhuit, a ghrian;
 Tha feum ort far am bheil thu triall,
 Bidh sinne dorcha 'n so gun ghean
 Gu 'n dùisg thu 'm màireach anns an ear;
 Ach luidh thu sios air cùl a' chuain,
 'S dh' fhàg thu na speuran trom fo ghruaim,
 Tha neòil na h-oidhch' a' tarruing teann,
 'S bidh mis' a' teàrnadh sios do 'n ghleann.

BAS LEINIBH NA BANTRAICH.

Tha nochd do ghruaidh gu tana, bàn,
 Cha chluinn do chluas 's cha ghluais do làmh,
 Do cholunn mhaoth a nis aig tàmh,
 Mo leanaban gaoil!

Do shùil gun ghruaim fo shuain a' bhàis,
 'S a' chadal bhuan nach gluais gu bràth,
 'S e sin a ni mo shnuadh-sa chnàmh,
 Mo leanaban gaoil!

Tha t' eachdraidh ghoirid aig a ceann,
 Is b' fheàrr dhomh fhéin nach robh i ann,
 Cha bhiodh mo leòn 's mo bhròn cho teann,
 Mo leanaban gaoil!

Do chathair bheag an sud 's a' chùil,
 'S an tric a shuidh thu ri mo ghlùn,
 A' seinn do laoidhean milis, ciùin,
 Mo leanaban gaoil!

Ach tha thu nochd a' seinn do dhàin,
 Am fianuis cathair 'Rìgh nan gràs,
 A rinn do sgaradh uam cho tràth,
 Mo leanaban gaoil!

Cha d' fhuair mi dhìot ach iasad geàrr,
 Nì sin mo chupan searbh an tràths,
 A' cuimhneachadh do chruth 's do bhlàth,
 Mo leanaban gaoil!

O Bhàis! bu tu am maor gun truas,
 Cha taisich deòir no bròn do chruas,
 'Nuair thug thu m' ulaidh-shaoghail uam,
 Mo leanaban gaoil!

Cha robh 'n am ghàradh ach aon ròs,
 A bha mi dìon 's a' cumail beò;
 Spìon thusa leat e gun mo dheòin,
 Mo leanaban gaoil!

Ach ged a spìon, cha toir thu buaidh,
 Cha 'n fhàgar fad' e cnàmh 's an uaigh,
 Tha feum aig Rìgh nan dùl air shuas,
 Mo leanaban gaoil!

Gu shuidheachadh 'n a fhìon-lios fhéin,
 Far nach tig thus' a dheanamh beud,
 'N a uan gun ghaoid am measg an treud,
 Mo leanaban gaoil!

Is dh' fhàg thu mise 'n gleann nan deòir;
 Ach tha mo mhiann 's mo dhòchas beò,
 Gu 'm faic mi t' aghaidh chiùin an glòir,
 Mo leanaban gaoil!

Far nach bi bochdainn, deòir, no plàigh,
 Far nach tig dealachadh gu bràth,
 Ach sonas buan a' chuain nach tràigh,
 Mo leanaban gaoil!

O! THA MO DHUIL RIUT.

O! THA mo dhùil riut,
 Tha, 's bidh mo dhùil riut,
 Og a chuir mi ùidh
 Ann an cùirtair na féile.

'S caomh leam an t-òigear
 Dh' fhalbh uainn Di-dòmhnach,
 'S e bhi nochd a seòladh
 Thug deòir air mo léirsinn,
 O! tha mo dhùil riut, etc.

Gheall e bhi dlèas,
 'S cinnt leam gur fìor e;
 Ged tha mi'n diugh fo mhì-ghean
 Gun sgrìobhadh bho m' eudail.
 O! tha mo dhùil riut, etc.

'S diomhain bhi tùrsach,
 'S deòir air mo shùilean,
 Chaoidh cha chuir e cùl rium—
 Mo rùn-sa cha tréig mi.
 O! tha mo dhùil riut, etc.

Com 's grinne nàdur,
 Beul 's binne mànnan,
 Roghnaich mi thar chàch e,
 'S gun tràth thug mi spéis dha,
 O! tha mo dhùil riut, etc.

Gann biodh ar stòras,
 Mór bidh ar sòlas;
 Gach latha mar bu chòir dhuinn
 A' còmhnaidh a chéile.
 O! tha mo dhùil riut, etc.

A' BHEAN AGAM FHÌN.

AIR FÒNN—" *Cogadh no sìth.*"

A FHLEASGAICH tha tathaich
 Air srathan is glinn,
 A' mealladh nan caileag,
 'S a' farraid am prìs,
 Ma dh' fhanas tu tamull,
 Ged tha mi car sgìth,
 Gu'n toir mi dhut ealain
 Mu 'n bhean agam fhìn.

An oidhche bha bhanais
 An tigh Choinnich Dhuinn,
 A chunnaic mi chaileag
 Bha ceanalta grinn,
 A dhannsadh cho loinneil
 'S a sheinneadh cho binn,
 'S bha mise mu 'coinneamh,
 A' togail an fhuinn.

Bha 'gruaidh mar na ròsan
 Cho bòidheach 's cho mìn,
 'S a cuailean cho clannach
 'N a charan mu 'n chìr;
 'S bha mise fo m' anail
 A' cantainn rium fhìn,
 'S e aingeal air thalamh
 Tha 'n Anna Nic Cuinn.

'Nuair fhuair mi a mach i
 Ri fasgadh an tuim,
 Bha solus na gealaich
 Cho glan os ar cinn,
 Gu'n tug mi dhi gealladh
 Mur rachainn do'n chill,
 Gu 'm biodh i fo Challuinn
 'N a bean agam fhìn.

Is chum mi mo ghealladh
 Ri Anna Nic Cuinn,
 Mu 'n d' thàinig a' Challuinn
 Bha ise 'n a mnaoi—
 'S cha 'n 'eil i cho maiseach,
 No idir cho binn,
 'S a bha i mu m' choinneamh
 An tigh Choinnich Dhuinn!

'N àm éirigh 's a' mhaduinn
 Tha Anna cho tinn,
 Cha ghluais i á leabaidh
 Gu 'm faigh i 'cuid tì;

'N sin suidhidh i tacan
 A' tachas a cinn,
 'S ma chanas mi facal
 Tha 'm bat' air mo dhruim.

Bho mhaduinn gu feasgar
 Cha deasaich i nì,
 Bho dhorus gu dorus
 Ri conas is strì;
 Ma tha i 'n a h-aingeal
 'S ann air an taobh chlì,
 'S tha fios aig a' bhaile
 Nach maith leatha sìth.

Ma labhras mi duineil
 'G a cumail fo chis,
 Cha 'n 'eil annam ach "burraidh,"
 Is "duine gun bhrìgh";
 Mu choinneamh gach facail
 Tha aice-se trì,
 Cha 'n 'eil fàilinn 's an teangaidh
 Aig a' bhean agam fhìn.

An dé bha i 'carraid
 Ri bean Iain-'ic-Aoidh,
 'S thug Anna dhe 'mullach
 An currachd le sgriob;
 Tha plàigh 'n a mo thalla—
 Ach cha 'n abair mi bìd,
 'S cha chòir dhomh bhi gearan
 Mu 'n bhean agam fhìn.

Ach bheirinn mar earail
 Air balaich na tìr',
 Ma bhios iad aig banais
 Is drama 'n an cinn;
 Na tugadh iad gealladh
 Do chaileig a chaoidh,
 Gun fhios no gun aithne
 Cò as, no cò i.

TURUS DHOMHNUILL DO GHLASCHU.

BHO 'n bha mòran dhe m' chàirdean
 Gabhail tàmh anns a' bhaile,
 'Nuair bha crìoch air an àiteach,
 'S a bha 'm bàrr anns an talamh,
 Thug mi *guinea* no dhà leam
 Bh' aig mo mhàthair am falach;
 Ghabh mi bàta na smùide
 Mach gu dùthaich nan Gallach,
 'S cha b' ann gu m' rath.

'Nuair a ràinig sinn Glascho,
 B' e sin baile na h-ùpraid,
 Tha de dhaoine 's de dh' eich ann,
 Tha de bhreislich 's de smùid ann;

Thug mi sùil air mo tharsuinn,
 'S fhuair mi sgailc anns an tionndadh,
 A chuir teas 'n a mo phòraibh,
 'S bàrr mo shròin' air a lùbadh
 Aig garrach glas!

Ach air oidhche Di-haoine,
 Mar bha 'n fhaoineis an dàn domh,
 Thachair clann Iain-'Ic-Eachuinn
 Agus mac Aonghais Bhàin rium;
 Is mu 'n deachaidh ar sgaradh,
 Rinn sinn searrag a thràghadh,
 'G innseadh sheanachasan spòrsail,
 Agus òran maith Gàidhlig
 Aig fear ma seach.

Sìos an t-sràid a' dol dachaidh,
 Bha mi faireachadh neònach,
 'S mi mar bhò air a h-aineol,
 Ann am baile nach b' eòl domh;
 Ach a nunn chum na h-uinneig,
 Thàinig cruinneag 'n am chòdhail,
 'S thuirt i 'm Beurla chiùin shuairce,
 " 'S fhad o 'n uair sin, a Dhòmhnuaill,
 Nach dean thu stad? "

Thug mi sùil oirr' gu duineil
 Sìos bho 'mullach gu 'brògan;
 'S bheirinn m' fhacal dhuibh uile
 Nach robh uireasbhuidh neòil oirr';

Bha 'sùil ghorm mar an dearcag,
 Fo 'mìn-mhala chaoin, chòmhnaid,
 Is bha 'bilean 's a gruaidhean
 Cho glan snuadh ris na ròsan
 Air bhàrr nan slat.

Thuir i rium gu 'm bu chòir dhuinn
 Dol do sheòmar nan uinneag
 Gu 'n robh cluich agus ceòl ann,
 Gu 'n robh òl ann is iomairt,
 Gu 'n robh maighdeannan òg ann
 Dhe gach seòrs' agus cinneadh,
 Agus taghadh nan òigfhear,
 " 'S bidh tu Dhòmhnuill air mhìre
 Mu 'n tig thu as! "

'Nuair a ràinig mi 'n cala,
 Cha b' e talla nan uaislean,
 Bha aon chòig no sea bhalaich
 Agus caile thiugh ruadh ann;
 Iad ri mionnan 's ri bòilich,
 Agus còmhradh gun tuaiream,
 Bheirinn fàsgadh air sgòrnan
 Na té neònaich thug suas mi,
 Na 'm biodh i mach.

Dh' iarr mi stòp no dhà drama,
 Dh' fheuch am fanadh iad sàmhach,
 Bho 'n bha toil agam m' anam
 Fhaotainn glan as an làmhnan;

Thug mi làmh air mo sporan,
 Gus an dolaidh a phàidheadh—
 'S am fear-ud sporan no airgiod
 Nach do dh' fhalbh leis na mèirlich
 A rinn mo shlad!

Thug mi leum 'n a mo sheasamh,
 Agus breab air an ùrlar;
 'S thuirt mi riutha gun cheasad
 Gur e peasan dhiubh spùinn mi:
 Iad a chàradh 'n am dhòrn-sa
 Na bha 'm phòca de chùinneadh,
 No gu 'm prannainn fo m' mheòirean
 Eadar fheòil agus rùsg iad,
 Le fear ma seach.

Dh' éirich leòbaire lachdunn,
 Agus ghlac e mo sgòrnan,
 Thuirt e rium mi dhol dachaidh,
 No gu 'n tachdadh e beò mi;
 Cha do dh' éisd mi 'n t-ath fhacal,
 Thug mi racaid mu 'n t-sròin da,
 Thuit e nunn mu na poitean
 A bha 'n oisinn an t-seòmair,
 Is rinn e glag!

Chaidh an talla gu tuasaid,
 Is gu gruagan a tharruing;
 Cha robh claigionn gun spuaic air,
 'S cha robh gruidh gun a prannadh:

Mis' a' slachdadh mu 'n cuairt domh
 Le mo chuaille maith daraich,
 'G an cruaidh-iomain 's na cùiltean,
 Is an driùchd air am malaidh,
 'S cha robh i glan.

Ann am meadhon na h-ùpraid,
 Thainig diùlnach no dhà oirnn,
 Iad 'n an ruith gu ar n-ionnsuidh
 Le 'n cuid chrùisgean a' deàrrsadh;
 Thug iad stràchd dhomh de bhata
 Urad slachdain buntàta;
 'S 'nuair a thàinig mo thùr dhomh,
 Bha mo dhùirn aig na gàrlaich
 Gu teann fo ghlais.

Chuir mi 'n oidhche sin tharam
 Ann an talla nam méirleach;
 'S thug iad suas mi 's a' mhaduinn,
 Chum 's gu faicinn am Bàillidh;
 'Nuair a chual e mo cheannaire
 Cha b' ann geanail a bha e:
 " Bheir sinn mìos dhuit de 'n phrìosan,
 No thig trì puinnnd de chàin uait,
 Mo ghille maith."

'Nuair a theann iad ri falbh leam—
 Aig an t-Sealbh tha fios c' àite—
 Thainig Murchadh-mac-Fhearghuis,
 Agus Tormod mo bhràthair;

'Nuair phàigh iadsan an t-airgiod,
 Chaidh mo theanachd-sa bho 'n ghràisg ud,
 Chuir mi tein' as an ùrlar,
 Agus smùid bho mo shàiltean,
 A' tàrsainn as!

Chuirinn impidh gun sòradh,
 Air gach Dòmhnall 's a' bhaile,
 Gun e lùbadh le gòraig
 A bhiodh bòidheach 'n a shealladh;
 Ged is milis an còmhraidh,
 Tha ciad fòtus fo 'n earradh,
 'S maith tha fios aig mo phòca,
 'S far 'n do sgròb iad mo mhala,
 Gu bheil sin ceart.

MO GHRADH DO M' DHUTHAICH FHIN.

GUR tric mi cuimhneachadh 'n am thàmh
 Air linn an àigh nach till,
 'Nuair bha mo chupan sòlais làn,
 'S mo bhothan blàth gun dìth;
 Ach chaidh mo chur a nall thar sàil,
 Mar thràill a bhiodh fo bhinn,
 Ach cha toir sin air falbh gu bràth
 Mo ghràdh do m' dhùthaich fhìn.

An caill mi cuimhn' air comunn blàth
 Na h-òigridh chàirdeil ghrinn,
 Bhiodh leam a' cluich air feadh nam blàr,
 'S a' mánran mu na tuim?
 Ach chaidh ar sgaoileadh feadh gach cearn,
 'S cha dean e stàth bhi caoidh,
 Ged dhùisgeas e le barrachd bàigh
 Mo ghràdh do m' dhùthaich fhìn.

An dùthaich bheanntach, chorrach, àrd,
 Nan coilltean blàthmhor binn;
 Bidh eòin nan geug a' seinn d' an àl,
 Fo sgàil a duillich mhìn;
 Bidh fuaim nan allt a' ruith gu tràigh,
 'S a' gàirich troimh na glinn;
 'S am bradan meanmnach thig bho 'n t-sàil
 A' deàrrsadh fo na tuinn.

Ged gheibhinn saibhreas mar a b' àill,
 Is àilgheas de gach nì,
 Cha dean e sochair dhomh no stàth
 Mur faigh mi tàmh no sìth;
 Am measg an t-sluaigh tha borb gun bhàigh,
 Cha 'n fhàiltich iad-san mi,
 Cha b' ionann 's càirdean blàth mo ghràidh,
 Tha tàmh 'n am dhùthaich fhìn.

Bhiodh guth nan òighean bòidheach, tlàth
 Ga m' thàladh le 'n cuid fhuinn,
 A' dol a mach 's a' mhaduinn Mhàigh
 Gu àiridh a' chruidh-laoigh;

Bhiodh fead a' bhuachaille ri 'n sàil
 A' cur an àil dhaibh cruinn,
 'S na caoraich air na firich àrd
 A' bàirich os an cinn.

Ach dh' fhalbh na h-òighean bòidheach, tlàth,
 Is dh' fhalbh na dàin 's na fuinn;
 Tha 'n àitean-còmhnuidh falamh, fàs,
 Air cnàmh 'n a làraich luim;
 Is dh' fhalbh na laoich bha treun 's na blàir,
 'S a dhearbh an làmh 's an strì;
 Ach cha toir sin air falbh gu bràth
 Mo ghràdh do m' dhùthaich fhìn.

AN GILIE CAM CRUBACH.

AIR FOKN—" *Dean fead agus théid mi.*"

THA mise gun sunnd 's mi 'n diugh air mo
 chràdh,
 Chaill mi mo shùil a muigh anns a' bhlàr,
 Le mi bhi crùbach bha mi car ceàrr,
 Is cuiridh mo shùil mi tuilleadh bho stàth.

Thug mi mo rùn do chruinneig no dhà,
 'S bhithinn ri sùgradh mar a bhiodh càch,
 Ach chuir iad an cùl rium buileach an tràths,
 A' camadh an sùl 'n uair thig mi 'n an dàil.

Thuirt Màiri nigh'n Uisdein as a' bhail' àrd,
 " Cò chuireadh ùigh ann—duine gun àgh?
 Bidh e 'n a chrùban 's car ann gu làr,
 A' gearradh nan sùrdag mar gu 'm biodh geàrr."

“ Esan! am burraidh! ” ars’ Anna-Nic-Phàil,
 “ S ann b’ àiridh a thumadh gu maith anns an
 t-sàil,
 Tha e gun chumadh bho mhullach gu shàil,
 Mar gu ’m biodh tunnag a’ tarring a spàg.”

Thàinig an curaidh sin, bean Aonghais Bhàin,
 Sheas i gu duineil mi, ’s ghabh i mo phàirt;
 Las i le fraochan, ’s throid i gun sgàth,
 Is chuir i na baothan uile ’n an tàmh.

“ Thusa, ’nigh’n Uisdein,” thuirt i gu blàth,
 “ Agus an iùbhrach, Anna-Nic-Phàil,
 Ged a tha glùn is cas air a dh’ àre’,
 Bu shuarach an cunnradh té agaibh dha.

“ Ged tha e air leth-shùil, cha ’n ’eil e cho
 ceàrr,
 Chi e le h-aon cho maith ris a dhà;
 Cha chuir a chas chrùbach dragh air gu bràth,
 ’S gu ’n toireadh e smùid air fear a tha slàn.

“ Cha teid e le chù a shiubhal nan àrd,
 Ach dheanadh e chùis ’n a bhodach buntàt’;
 ’S iomadh té chunntainn anns am bheil stràic,
 A bheireadh a gùn gu ’n sireadh e ’lamh.”

Nach mis’ th’ air mo chiùradh eadar gach
 plàigh
 ’N a mo chuis-bhùrt aig mnathan an àit’!
 Ach aig a’ bhliadhn’ ùir, mur tachair am bàs,
 Gu ’m faigh mi mo rùn a dh’ aindeoin an càil.

COMUNN GAIDHLIG INBHERNIS.

Tha samhradh eil' air teachd mu'n cuairt,
 Tha ceòl is luathghair feadh nan crann;
 Tha maise sgeadachadh nam bruach,
 Tha trusgan ùr air cluain is gleann.

Tha clann mo rùins' a rithist cruinn
 Am baile rìoghail Thìr nam Beann;
 A dheanamh iomraidh air na suinn,
 'S air eachdraidh bhuan nan linn a bh' ann.

A chumail suas na Gàidhlig bhinn,
 'S a h-ionmhasan gun dìth gun chearb;
 Seasaidh a cliù bho linn gu linn
 Air chùimhne mhaireanaich nach searg.

Cànain nam bliadhnaibh cian a thrìall,
 'S a gnìomharan cha téid air chùl;
 Taisgidh ar n-anam cainnt nan triath,
 'G a h-altrum suas le miadh is mùirn.

Dh' fhàg iad an eachdraidh glan' nan déigh,
 Dhearbhadh iad an treubhantas gu tric;
 Leanadh an sliochd air luirg an ceum
 Gu fearail, fiùghail, gleusda glic.

Cho fad 's a shiùbhlas uillt gu cuan,
 Cho fad 's a bhuaileas tonn air tràigh;
 Biodh clann mo dhùthcha 's cainnt mo shluaigh,
 A' cosnadh buaidh bho àl gu àl!

CUMHA LEANNAIN.

AIR Fonn—" *Tha mise fo mhulad.*"

CHA sùgradh no sòlas
 Tha 'g ùrachadh m' òrain,
 Cha 'n ionndrainn air stòras
 Cho mòr bhi dhe m' dhìth;
 Ach m' inntinn bhi brònach
 Mu 'n rìghinn a leòn mi,
 Bhi sìnte gun deò fo
 Na fòidean 's a' chìll!

Tha ghnùis a bha blàthmhor,
 'S an t-sùil a bha bàigheil,
 'S am bial 's an robh 'm mànnan
 A thàlaidh mo chrìdh',
 Gu fuar fo na clàran,
 'S a cluasan gun chlàistinn,
 Cha chluinn iad mo dhàn-sa,
 Ge cràiteach mo chaoidh!

Mar éirigh na gréine
 'S an òg-mhaduinn Chéitein,
 Tha dùsgadh le éibhneas,
 Chur gleus air gach nì;
 Bha buadhan mo ghràidh-sa,
 Gun uabhar, gun àrdan,
 Mar ròs anns an fhàsach
 A' deàrrsadh gun lìth.

Bha boillsgeadh a h-àilleachd
 Mar choinnleair gun smàl air,
 Ach mhùchadh ro thràth e

Mar sgàile nach till!
 Mar fhionan gun fhàillinn
 A spionadh bho 'n ghàradh,
 Thug crìonadh is bàs air,
 Mu 'n d' thàinig a bhrìgh.

Thig blàth air na pòran
 A bhàsaich le reòtachd,
 'S gach sóbhrach is neòinean
 Bha còmhach na tìr;
 Thig shamhradh g' an òradh
 Le fiamhachd na h-òige,
 Ach cha 'n fhaic mis' an ròs
 Bheireadh sòlas dhomh fhìn!

Tha nise mo shamhradh
 Air tionndadh gu geamhradh;
 Tha gruaim air a' ghleann 's an
 Robh m' annsachd cho binn!
 Gu'n crìonar fo 'n fhòd mi,
 Bidh briathran a còmhraidh
 'S a h-ìomhaigh bu bhòidheche
 Cho beò 'na mo chuimhn'.

GAIDHEIL AN TAOBH-TUATH.

AIR FONN—" *Gur tu mo rùn na 'm faighinn
thu.*"

Rinneadh an t-òran so do na Gàidheil a thàinig do
Dhùnèideann gu cruinneachadh mòr nan Saighdearan
Saor-dheòin Albannach air a' chiad mhios de
'n Fhoghar, 1881.

LION a mach gu 'bàrr a' chuach,
'S cuir an t-slàinte so mu 'n cuairt:
Slàinte Ghàidheal an Taobh-tuath,
Chaidh seachad suas an latha so.

'Nuair a chruinn'cheadh air an raon
Sliochd na h-Alba bho gach taobh,
Dhearbh na suinn bho Thìr an Fhraoich
An gnìomh mar laoich an latha so.

Bho ar Bàn-rìgh air a' chrùn,
Bha gach Iarla, bha gach Diùc,
Bha gach beul, is bha gach sùil,
A' cur ri 'n cliù an latha so.

Air an còmhdach mar bu dual,
Osan gearr is féileadh cuaich,
Pioban-mór bu ghàireach fuaim,
'G am mosgladh suas an latha so.

Shil an t-uisge mar an t-allt,
'S chuir e crith air Clann nan Gall,
Dh' fhàg e cuid aca car fann,
'S bu bhoichd an greann an latha so.

Ach 'nuair thainig Clann mo rùin,
 Riamh nach d' thug ri nàmh an cùl,
 Chìteadh fearalas 'n an gnùis,
 A dhùisg mo shùnn an latha so.

Cha b' e fras a dh' uisge fuar
 Bheireadh gaiseadh air an gruaidh,
 'S iomadh cath is cogadh cruaidh
 'S an d' thug iad buaidh roimh 'n latha so.

Sliochd nan leòmhann fearail, fial,
 'S iomadh linn a dhearbh an gnìomh,
 'S tric a rinn an lann 's an sgiath
 Ar tìr a dhion roimh 'n latha so.

Gu ma buan iad fhéin 's an clann
 Gabhail seilbh air Tìr nam Beann;
 'S bochd an àireamh bhi cho gann.
 Ged 's maith na th' ann an latha so.

MADUINN SHAMHRAIDH.

AIR Fonn—"Màiri bhàn òg."

Tha doinionn nan speur air séideadh thairis,
 Tha nàmh is talamh 'n an glòir,
 Tha gathan na gréin' ag éirigh thall-ud
 Cur sgèimh air beannaibh a' cheò;
 Tha eunlaith na coill a' seinn le caithream
 Air roinn nam meanganan òg,
 Toirt molaidh do 'n Tì thug dhuinn gach
 beannachd,
 'S a dhion troimh 'n ghaillinn iad beò.

Gach doir' agus bruach le 'n tuar cho fallan,
 'S an gruag air lasadh mar òr,
 Fo shileadh an driùchd tha smùid na meala
 Cho cùbhr' bho anail nan ròs;
 Tha chuthag a' leum feadh gheug a' bharraich,
 'S an spréidh cho mear aig a' chrò,
 'S na cruinneagan suairce, guanach, banail,
 Le 'n cuachan bainne 'n an dòrn.

Gach sruthan is allt 'n an deann a' tarruing
 Gu ceann na mara le gàir,
 Ged bha iad 's a' gheamhradh fann gun anam,
 Ri àm na gaillinn an sàs,
 Tha nise na neòinein bhòidheach gheala
 Mu 'n còsan tairis a' fàs.
 'S an seillean a' stòradh lòn gu thalla,
 'S e 'g òl na meala dhe 'm bàrr.

Nach maiseach na glinn 's gach ni gun ainnis
 A' cinntinn thairis mu 'n bhlàr!
 Fo dhubhar nan crann tha chlann ag aithris
 Air rann nan eal' air an t-snàmh;
 Gach coir' agus sliabh cho sgiamhach sealladh,
 'S a' ghrian 'g am faire le bàigh,
 'S gach lus a bha crionadh shios fo 'n talamh
 Le 'n ciabhan glan ris a' bhlàths.

Tha fois agus sìth aig tuinn na mara,
 Cho mìn a' teannadh gu tràigh,
 Cha 'n fhaicear an cìrean millteach greannach,
 'N an still mu 'n charraig le càir;

Na creagan cho uaibhreach shuas mar challaid
 'S cha ghluais am balla gu bràth;
 Bidh meallan de cheò cur sgleò mu 'm
 bearradh,
 'S na h-eòin am falach fo 'n sgàil.

Tha aoidh agus sunnd air gnùis na cruinne,
 Cho ùr fo dhuilleach 's fo bhlàth,
 Gun airc no gun éis air spréidh no duine,
 'S gach réidhlean uile cho làn;
 Tha uiseag nan lòn gun bhròn gun mhulad,
 Le h-òran suillein gu h-àrd;
 'S theid mise do'n choill le loinn nan cruinn-
 eag
 A sheinn air luinneig le càch.

THOIR MO SHORAIDH THAR AN T-SAILE.

AIR FONN—"Ged tha mi gun chrodh gun
 aighean."

THOIR mo shoraidh thar an t-sàile,
 Nunn gu tìr nam beanntan àrda,
 Far an d' fhuair mi greis dhe m' àrach
 Air an àiridh anns na glinn.

Far am biodh an ceòl 's am mànrán
 Aig an òigridh chridheil, chàirdeil,
 Far am bhìodh na h-òrain Ghàidhlig
 'Nuair a bhìodh na h-àrmuinn cruinn.

Far am biodh na h-òighean guanach,
 'S fhad a chluinnte fuaim an duanaig,
 Dol le 'n cuman is le 'm buaraich
 Mach gu buailidh a' chruidh laoi gh.

Far am biodh na mnathan bàigheil,
 Bheireadh biadh is deoch do 'n ànrach,
 Agus bodaich chòire làidir
 Nach robh fàillinneach no tinn.

Far am bheil na stùcan ceòthach,
 Far am bheil am fraoch 's a' mhòinteach,
 Far an cluinnte guth na smeòraich,
 Agus crònan aig na h-uillt.

Far am faighte crodh is daoine,
 Tha e nise fàs fo chaoraich,
 'S tha na Gàidheil air an sgaoileadh
 Air gach taobh air bheagan suim.

Ach tha chuibhle nis air tionndadh,
 'S gheibh sinn fhathast còir ar dùthcha,
 'S theid na h-uachdarain a sgiùrsadh,
 Mur a cum iad cothrum ruinn.

Bidh ar glinn 's ar srathan còmhnaidh
 Air an àiteach 's air an còmhdach,
 'S bidh na Gàidheil mar bu chòir dhaibh
 Gabhail còmhnuidh anns an tìr.

BIDH SEUMAS LEAM AN NOCHD.

Rinneadh na rainn so air sgeula brònach mu mhaighdinn òig Ghàidhealaich aig an robh ainm a bhi air leth maiseach. Bha i fhéin agus gille òg tlachdmhor, air an robh gaol mór aice, a' dol a phòsadh. Ach dlùth air latha phòsaidh, thàinig fios air-san dol thairis a dh' America, a dh' fhaotainn beairteis mhóir a dh' fhàg caraid aige. Dh' fhalbh e gu sunndach, ann an rùn gu 'm pòsadh iad cho luath 's a thilleadh e air ais. Ach 's e sin nì nach do thachair! An long air an robh e tilleadh chaidh i fodha, agus gach neach a bha innte a bhàthadh! 'Nuair a fhuair ise an naigheachd so chaidh i ceàrr 'n a h-inntinn, agus cha d' thàinig a ciall riamh air ais! Bhàsaich i beagan ùine an déigh sin; ach gach aon fheasgar fhad 's a bha i beò chuireadh i oirre an t-éideadh bu riomhaiche bha aice; ruigeadh i 'n cladach, agus shuidheadh i air an tràigh, a' feitheamh ri Seumas. An oidhche bhàsaich i b' éiginn d' a càirdean a h-aodach a chur oirre mar a b' àbhaist agus theireadh i an ceann gach tiota: "Thig e nochd! Bidh Seumas leam an nochd!"

Thoir dhomh mo chùr, thoir dhomh mo ghùn,
 Thoir dhomh mo thrusgan bòidheach ùr,
 'S mi faicinn long air bhàrr nan tonn,
 'S i stiùireadh dìreach air an fhonn:
 Bidh mis' a' feitheamh air an tràigh,
 Gu 'n tig mo ghaol air tìr le càch;
 Cha ghabh mi biadh, 's cha dùin mo shùil,
 Gu 'm faigh mi sealladh air mo rùn:
 'S bidh Seumas leam an nochd!

C' arson, a thonna beucach borb,
 Tha sibh a' leum cho àrd le colg,
 A' cumail bacaidh air mo ghràdh,
 'S mi fuar 'g a fheitheamh air an tràigh?
 Tha fuaim bhur guth cho tiamhaidh trom,
 A' dùsgadh mulaid 'n a mo chom;
 Eagal gu 'n caill an long a h-iùl,
 Lasaidh mi solus air an Dùn,
 'S bidh Seumas leam an nochd!

Thig thus', a ghaoth an iar, gu tlàth—
 Do chaileig bhochd nach nochd thu bàigh?
 C' arson a shéideas tu cho cruaidh,
 'S tu cumail Sheumais fada uam?
 Tha eòin nan speur air dol gu tàmh;
 Cha 'n fhaic mi long 's cha chluinn mi ràmh,
 Is chaill mi sealladh air na siùil;
 Ach ged a chaill, cha toir mi dùil:
 'S bidh Seumas leam an nochd!

Eirich, a ghealach, 's tog do cheann,
 Na luidh cho fad' air chùl nam beann;
 Is sibhs', a reultan glan gun smùr,
 Bu tric a rinn do 'n mharaich iùl,
 Na tigeadh ceò no neul 'n 'ur còir
 A chuireas falach air bhur glòir,
 Gu 'n tig an long 's am bheil mo rùn,
 'S am faigh iad sealladh air an tùr:
 'S bidh Seumas leam an nochd!

Thus', fhaoileag bhàn a shnàmh an cuan,
 Am fac' thu sealladh air mo luaidh?
 Dh' aithnichinn fhéin e measg nan ceud,
 An t-òigfhear treun bu ghlaine beus;
 Tha chruth 's a bhlàth cho beò 'n am uchd,
 Dh' fhàg sin mo chridhe trom fo luchd:
 Ar leam gu 'n cluinn mi ghuth cho ciùin,
 Toirt cuiridh dhomh dol leis an nunn,
 'S bidh Seumas leam an nochd!

Thoir dhomh mo chìr, thoir dhomh mo ghùn,
 Thoir dhomh mo thrusgan bòidheach ùr,
 Feumaidh mi falbh an nochd car tràth,
 'S e thall 'g am fheitheamh air an tràigh,
 'S mi faicinn lùchairt mhaisich ghrinn,
 Air 'ullachadh dha fhéin 's dhomh fhìn:
 Tha ceò a' tuiteam air mo shùil,
 Ach tha mi cluinntinn fuaim a' chiùil:
 'S bidh Seumas leam an nochd!

COINNEAMH BHLIADHNAIL CLANN EILEAN A' CHEO.

Mo dhùrachd blàth do chloinn mo shluaigh,
 Tha cruinn an nochd a'm baile Chluaidh;
 Clann nan àrmunn fearail còir,
 A dh' àraich eilean gorm a' cheò.

Slol nam fiùran nach robh fann,
 A dhearbh an làmh an strì nan lann;
 'S cho buan 's a bhuaileas tuinn air tràigh,
 Bidh iomradh air an euchd 's na dàin.

Ged chaidh ar sgaoileadh air gach taobh,
 Cha chaochail sin gu bràth ar gaol,
 Do eilean caomh nam bàgh 's nan sgiath,
 Cho maiseach 's air 'n do dh' éirich grian.

Ge corrach àrd a stùcan cas,
 Gur cùbhraidh caoin na caochain bhras,
 A taomadh sìos bho uchd nam beann,
 Ag ùrachadh gach srath is gleann.

Ach 's lionmhor fàrdoch chàirdeil bhlàth,
 Tha 'n diugh na làraich fhuair air cnàmh;
 Aig eòin nan speur 's aig féidh nam beann,
 Gun cheòl gun mhànran màr a bh' ann.

Air feadh nan linntean cian a thriall,
 Bha cliù ar sinnsear seasmhach riamh;
 'S dh' fhàg iad mar dhìleab aig an àl
 Gun mhasladh 'n eachdraidh sin gu bràth.

Is leanamaid air luing an ceum,
 A' togail suas ar n-eachdraidh féin;
 A' roghnachadh gach slighe cheart,
 'S ag iarraidh còmhnaidh Rìgh nam feart.

Faodaidh an rathad a bhi garbh;
 'S faodaidh na cathan a bhi searbh;
 Ach duineil dìleas mar bu dual,
 Cha chùram dhuinn nach toir sinn buaidh.

Cho fad 's a shéideas gaath nam beann,
 'S a chumas Blàth-bheinn suas a ceann;
 Biodh clann mo dhùthcha mar bu chòir,
 'Nan cliù do Eilean Gorm a' Cheò.

DUGHALL NA SROINE.

Tha balach anns an dùthaich
 Ris an can iad Dùghall,
 'S fhada bho bha ùigh aige pòsadh.
 Ged a tha e lùgach,
 Agus car 'n a shùilean,
 Gur e mhill a' chùis nach 'eil sròn air.

Anna bheag a' chùbair,
 Caileag laghach shunndach,
 Ged tha i gun iùntas gun stòras,
 Ghabhadh ise Dùghall
 Ged a tha e crùbach,
 Na 'm biodh fad na lùdaig de shròin air.

Bha mi Oidhche Shamhna
 Ann an tigh an dannsa,
 'S chluinneadh tu mar chainnt aig na h-òighean:
 “ Fear le crodh is gamhna,
 Chumadh bean is clann da,
 'S bochd an rud a th' ann nach 'eil sròn air.

Thuir Mairi Nic Phàdruig:
 “ 'S sibh a chaill bhur nàire—
 Buidheachas do'n Agh nach robh 'n còrr dheth!
 Tha e laghach, càirdeil,
 'S rachainn leis am màireach,
 'S cha mhaoidhinn gu bràth nach robh sròn air.

“ Ni e cur is àiteach,
 'S tha e maith 'n a nàdur,
 Ged nach dean e gàire ro bhòidheach;

'S fheàrr e mar a tha e
Na fear falaamh stràiceil,
Ged bhiodh urad màileid de shròin air."

Thuirt nighean an tàilleir:
" 'S ann agad tha chàil dha,
'S olc an rud nach sàsaich do sheòrsa;
Rachainn gu mo bhàthadh
Mach air rudha 'n t-sàile,
Mu 'n gabhainn le gàrlaoch gun sròn air! "

Coma leat-sa, Dhùghaill,
Na gabh thusa cùram,
Ciod a their na sgliùraichean gòrach;
Gheibh thu caileag chliùiteach,
Agus té bheir rùn dhut,
'S cha 'n aithnich i an cùil nach 'eil sròn ort.

DURACHD BLIADHN'-UIRE.

Rinneadh an rann so mar fhreagairt do litir bho
Mhr. Ros á Baile-Bhóid, a' toirt cuiridh dhomh dol
a chur seachd na bliadhn'-ùire leis.

FHUAIR mi do litir moch Di-luain,
Le cuireadh cho suaic' agus còir,
'G am iarraidh car seachduin air chuairt,
'S gu 'm faicinn na h-uaislean tha 'm Bód.
Tha fios a'm nach bithinn fo ghruaim
'N ad thalla gun bhruaillein gun sgleò,
Far am minichear dàin agus duain,
'S far an cuimhnichear truaghain fo leòn.

Mo shoraidh gu caraid nam bàrd,
 A sheasadh a' Ghàidlig 's an ceòl,
 A chumadh ar cànan an àird,
 Is eachdraidh nan àrmunn nach beò;
 An Gàidheal cho dìleas 's cho blàth
 'S a shiùbhlas air sràid ann am bròig,
 Is cridhe cho fialaidh le bàigh
 Ri neach tha fo àmhghar no bròn.

Mo dhùrachd le bliadhna mhaith ùir,
 Is àireamhan dhiubh air do cheann;
 Do thoradh bhi sgaoileadh le blàth,
 Is gràs a' toirt fais air do chrann;
 Do bhriathran bhi tuiteam mar dhriùchd
 Air meanganan brùit' agus fann,
 'S do chliù ann am flon-lios an Rìgh
 Bhi 'n cuimhn' aig an linn nach 'eil ann.

MAIRI AILEIN.

AIR Fonn—" *Roy's Wife.*"

SEISD:—Tha mo rùn air Màiri Ailein,
 Tha mo rùn air Màiri Ailein,
 Gus an dùinear anns an ùir mi
 Bidh mo rùn air Màiri Ailein.

An ainnir chliùiteach, bhanail, chiùin,
 'S e meud a mùirn a rinn mo mhealladh,
 Cha 'n 'eil an ròs a' fàs fo'n driùchd
 Na 's glaine gnùis no Màiri Ailein.

Ged bhiodh mo chridhe trom gun sunnd,
 Le iomadh cùram agus gearan,
 Sgaoilidh iad mar cheò nan stùc,
 'Nuair thig mi dlùth do Mhàiri Ailein.

Bha mi 's an dùil gu'n cumainn saor,
 'S nach d' thugainn gaol do ghin air thalamh;
 Ach chaidh na bòidean sin gu taobh
 Le sealladh caoin bho Mhàiri Ailein.

Is 'n a mo dhùisg no 'n a mo shuain,
 Cha'n fhaigh mi uair i as mo shealladh;
 'S cha chluinn mi eun a' seinn mu'n cuairt,
 Nach 'eil ri luaidh air Màiri Ailein.

Gur truagh nach robh mi 'n a mo dhiùc,
 Le maoin, is lùchairt, agus fearann;
 Is chitheadh càch an sin le'n sùil
 Gu'n d' thug mi rùn do Mhàiri Ailein.

'S e their iad rium gu bheil mi faoin,
 Gu'n tig an gaol so dhomh gu galar;
 Gu'n cuir i cùl rium 'nuair nach saoil,
 'S gu'm pàigh mi daor ri Màiri Ailein.

Cha'n fhaic mi h-aon am measg an t-sluaigh
 Cho maiseach, suairce ri mo chaileig;
 Is saor no daor 'g am bi mo dhuais,
 Cha leig mi uam mo Mhàiri Ailein.

MAISE NACH SEARG.

NACH maiseach ciùin tha 'n ròs a' fàs,
 'S a bhilean tlàth fo 'n driùchd,
 A' ghrian 'g a altrum suas le bàigh,
 'S a' deàrrsadh air a ghnùis!
 Nach maiseach mìn na mìltean blàth
 Tha bàrcadh suas bho 'n ùir,
 A' sgeadachadh gach cluain is blàr
 Le àilleachd agus mùirn!

Ach seargaidh iad air falbh mu seach,
 'Nuair thig an geamhradh fuar;
 Caillidh gach cluain is blàth an dreach,
 'S caidlidh gach lus 'n an suain;
 Sin mar a thachras do gach neach
 A dh' aindeoin mais' is uaill,
 Mar sgàile caochlaidh iad air fad
 Fo ghlasan fuar na h-uaigh.

Na lùchairtean as àirde glòir,
 Tuitidh iad sìos gu làr,
 Na prionnsachan 's na daoine mòr,
 Cha bhuain' iad sin na càch;
 An ionmhas airgid agus òir
 Cha dion iad uair bho 'n bhàs;
 'S an uair a chrionas iad fo 'n fhòid,
 'S co-ionnan rìgh is tràill.

Nach lionmhor innleachd agus dòigh,
 Tha daoine cur an céill,
 A' tional airgid agus òir,
 'S 'g an stòradh suas le spéis?

Gach cath is strì tha 'm measg an t-slàigh
 An tòir air glòir dhaibh féin,
 A sheargas as mar bhlàth an fheòir,
 'S an glòir cha mhair 'n an déigh.

Ach ma gheibh thusa tuigse 's ciall,
 Bidh agad oighreachd bhuan;
 Sin seudan a bha maiseach riamh,
 'S nach caill gu bràth an luach;
 Ni 'n comhairlean a ghnàth do dhion,
 'S le rian do chumail suas,
 Bidh slth is toradh 'n a do ghnìomh,
 'S cha bhi do chrìoch gun duais.

Na bac do làmh 's na druid do chluas
 Ri àmhghair chruaidh nam bochd;
 Bi bàigheil ris gach deòiridh truagh
 Tha iomadh uair fo sprochd;
 An duine borb gun iochd gun truas,
 Tha deanamh uaill 'n a stoc,
 'N a shaibhreas cha bhi beannachd bhuan,
 Is gheibh e duais a lochd.

Gach ni tha cliùiteach agus àrd
 Dean dìchioll air a shealbh;
 Mar lòchran laiste suas le gràdh
 Biodh t' imeachd glan gun chealg;
 Le eòlas ceart biodh t' anam làn,
 'S do ghnìomharan gun chearb,
 Sin agad ionmhasan nach tràigh,
 'S maise gu bràth nach searg.

RAINN DO NEOINEAN.

Tha thus' an sin, a neòinein bhig, an cùil leat
 fhéin,
 Is fiamh a' ghàir' air t' aghaidh mhìn ri blàths
 na gréin'
 Tha 'g àrach suas do fhreumhan maoth gu
 bàigheil séimh,
 'S tu deanamh gàirdeachais gun fhoill fo sgàil
 nan geug.

Ach c' àit an robh thu 'nuair bha gruaim air
 uchd nan speur,
 'S an geamhradh fuar le fhrasan garbh a' searg
 do ghné,
 'S a' lomadh sìos gach duilleig ghuirm bha fàs
 air crann,
 'S gach luibhe maoth le doinionn shearbh a'
 falbh 'n an deann?

Thug reòtachd fhuar air falbh do ghruag, do
 shnuadh, 's do dhreach,
 Is shùigh an talamh sìos 'n a bhalg do dhealbh
 a steach;
 Is cheil a' ghrain a sgiathan blàth, a bàigh, 's
 a feart,
 Bha 'g ùrachadh do chruth gach là gu càirdeil,
 àit.

Ach bha do bheath' an dion bho 'n fhuachd an
 cuaich gun bheud,
 'S do chuislean faoin 'g an altrum suas gun
 fhios duit fhéin,
 Le diomhaireachd nach fhaca sùil 's nach
 aithris beul,
 'S tha toirt a nàduir do gach nì a réir am feum.

Ach tha thu nis air teachd as ùr bho 'n ghrunnd
 air ais,
 Le d' churrachd bileach, pleatach, dlùth, gu
 h-ùrar glas;
 'S cha 'n aithnichear ort gu 'n robh thu dùint'
 an cùil fo ghlais,
 'N ad leabaidh thosdaich anns an fhonn ri àm
 na h-airc.

Tha nis an driùchd le ceuman ciùin ri àm na
 h-oidhch'
 Ag uisgeachadh do bhilean maoth le braonan
 soills',
 Mar shradan boillsgeach feadh do ghruaig' as
 uaisle dreach;
 'S do cheann a' lùbadh sìos gu làr aig làin' do
 bhrat.

Ach togaidh ghrian gu moch a ceann air guala
 'n t-sléibh;
 Is sìnidh i a sgiathan blàth a nuas bho néamh;
 Is tiormaichidh i suas do ghnùis 's do dheòir
 mu seach;
 Is sgaoilidh tu do chuailean fann gu greann-
 mhor ait.

Thig eòin nan geug gu moch a sheinn dhuit
iomadh fonn,
Ag itealaich a nunn 's a nall mu 'n cuairt do 'n
tom,
A' criomadh bhàrr gach feòirnein gorm 's ag òl
dhe 'n ceann,
Gu sòlasach air bhàrr nan slat a' seinn dhuit
rann.

Bha mise uair a bhithinn fhéin gu tric ad chòir,
A' dol mu 'n cuairt am measg nam preas gun
dragh gun ghò,
A nunn 's a nall air feadh nam bruach a' buain
nan ròs;
Bhiodh tus' an sin 's an t-sòbhrach bhàn an
sàs 'n am dhòrn.

Ach thriall na làithean sin air falbh mar shruth
le gleann;
'S tha grian ar n-òige cromadh sìos air chùl
nam beann;
Tha aois is leòn, is dragh is bròn, a' ruith 'n an
deann;
'S gach là is uair toirt glaoth 'n ar cluais gu 'n
tig an t-àm.

Tha geamhradh gnù gun bhlàths, gun sunnd
a' teannadh oirnn,
'S a' cur gu taobh gach sòlas faoin bha againn
òg;
Ach ged theid thusa sìos do 'n uaigh cha chrion
do bheò,
Ged shearg do ghruaidh, bheir earrach nuadh
air ais do ghlòir.

Ach aon uair 's gu 'n téid mise sios gu crìch mo
lò,
Cha 'n ùraich driùchd, 's cha bhlàthaich grian,
's cha mhaothaich deòir;
Cha chluinn mi ceòl air feadh na coill, no guth
an eòin,
Ach dùinte 'n glasan teann a' bhàis an talla 'n
fhòid.

'Nuair theid mo chré-sa leagadh sios 's a'
chadal throm,
'N sin éirich thus' is sgaoil do bhrat mu'n
cuairt do m' thom;
Biodh driùchd is grian le sgiathan blàth an taic
do chom;
'S biodh eòin is clann le 'n ceilear binn a' seinn
dhuit fhonn.

TOBAR THALAMH-TOLL.

Chaidh na rainn a leanas a chur ri chéile air son
seana bhean chòir Ghàidhealaich, a bha chomhnuidh
còrr is dà-fhichead bliadhna ann am baile ris an
abair iad Talamh-Toll. Ach mu dheireadh thainig
air an teaghlach am bail' fhàgail. Bha ceangal mòr
aig a' mhnaoi chòir so ri tobar ciatach a bha ruith
gu siubhlach dlùth do'n tigh aca. Tha na roinn air
an cur sios mar gu'm b'e i féin a chuir ri chéil' iad.

Mo shoraidh leat mo thobar gaoil,
Bu chùbhraidh caoineil leam do bhlas;

'S tu sgaoileadh iocshlaint air gach taobh,
A taomadh as a' ghrùnn, gun stad.

Gun chaochladh ort ri teas no fuachd,
Cha dùin an reòdhtachd chruaidh do shùil;
Do bhruachan sgeadaichte mu' n cuairt,
Le brat gun ghruaim de'n bhiolair' ùir.

Dà-fhichead bliadhna agus còrr,
Bha mis' a còmhnuidh 'na do thaic;
Ach thriall na làithean sin mar cheò,
'S cha till ar n-òige chaoidh air ais.

Thog mi mo theaghlach mùirneach òg,
Faisg air do chrònan milis ciùil;
Is bha do bheatha dhuinn mar lòn,
Ag òl as t-fhionan fallain ùr.

Cuiridh mi nise riut mo chùl,
Ach bidh mo dhùrachd dhuit gach ré;
A cuimhneachadh do shruthain chiùin,
Bu tric a dh' ùraich mi 'n am fheum.

Tha thus' an diugh gu sultmhor làn,
'S tha mise fàs gu h-aosmhor liath;
Ruigidh mi ceann mo réis gun dàil,
'S bidh tus a ghnàth mar bha thu riamh.

MO CHRUIINNEAG ILEACH.*

AIR FONN—" *Ochòin a rìgh, etc.*"

OCHÒIN, a rìgh, gur
 E mi tha muladach!
 Nach robh mi 'n Ile
 'S mo rìghinn lurach ann;
 'S i thogadh m' inntinn
 Le 'briodal cuireideach,
 'S e bheir fo chìs mi
 Mur till i tuilleadh rium.

An eilean uaine
 Nan cluaintean glacagach,
 A dh' fhàg mi ghruagach
 As uaisle cleachdaidhean;
 Gur tric mi brùadar
 Mo luaidh bhi 'n taice rium,
 'S 'nuair ni mi dùsgadh,
 Mo rùn cha 'n fhaicear leam.

Cha 'n e 'cuid stòrais
 Thug dhòmhs' an acaid so,
 Ach meud a bòidhchead,
 'S a còmhradh faicilleach;
 Tha 'cruth gun fhòtus,
 'S gach seòrsa mais' oirre,
 'S a guth cho ceòlmhor
 Ri eòin na maidne leam.

* A translation will be found further on.

Ged tha Dunéideann
 Cho éibhinn, caithreamach,
 'S na mìltean té ann
 Mar reultan lainnireach,
 Le'n òr a' deàrrsadh
 Air sràid cho farumach;
 Ach cha bhi 'n àilleachd
 No 'm blàth ro mhaireannach.

Thoir dhòmhs' a' mhaighdeann
 Tha baididh, cumadail,
 Gun cheilg gun fhoill,
 Ach gu caoimhneil furanach;
 Ged nach biodh 'saibhreas
 No h-oighreachd bunaiteach,
 Gu 'm bithinn aoibhneach
 Le loinn na cruinneig sin.

Ged chaidh a h-àrach
 Aig tràigh nam marannan,
 Tha 'buadhan làidir,
 'S tha 'nàdur carthannach;
 Thug gaoth nan àrd-bheann
 Dhi slàint' is fallaineachd,
 Mar ròs an gàradh
 Fo bhlàth gun fhannachadh.

Gu 'm b' e mo dhùrachd
 Bhi dlùth do'n chala sin,
 'S 'nuair theid an dùldachd
 Air chùl cha 'n aithreach leam;

Cha d' thug mi dùil dheth
 Nach stiùirinn thairis ann,
 A dheanamh cùmhnant
 Ri rùn nan caileagan.

CUMHA EILEAN A' CHEO.

AIR Fonn—"Cha tig Mór mo bhean dachaidh."

Gu ma slàn leis na glacan
 'S an do chleachd mi bhi òg,
 Air feadh fraoich agus luachrach
 'S mi ri cuallach nam bó;
 Gu ma slàn leis na beannaibh,
 'S leis gach gleannan is còs,
 Chì mi 'n sealladh mu dheireadh
 Nochd air Eilean a' Cheò!

Slàn le duslach mo shìnnsear,
 Tha 'n an sìneadh fo 'n fhòid,
 A bha seasmhach is dìleas
 Ann am fìrinn 's an còir;
 Tha mo chridhe fo thùrsa,
 'S tha mo shùilean fo dheòir,
 A bhi tionndadh mo chùlaobh
 Ris an ùir sin ri m' bheò!

Na 'm b' e ceannairc no meàirle
 Bhiodh 'g am fhàgail fo 'n tòir;
 Ach 'g am fhuadach thar sàile
 Mar an tràill air son òir;
 'Ga mo sgaradh bho m' chàirdean,
 Le mo phàisdean gun treòir,
 Dheanamh àite do 'n eilid
 Ann an Eilean a' Cheò!

Ged is corrach a stùcan,
 'S ged is lùbach a thràigh,
 Chaoidh cha 'n fhaic mise dùthaich
 Bheir mi rùn dhi cho blàth;
 Ged bhiodh dearcan is ùbhlán
 Air gach fùran a' fàs,
 Bidh mo thogradh 's mo dhùrachd,
 Anns an ùir so gu bràth.

Slàn le comunn mo shòlais
 Agus òigridh mo ghaoil,
 'S tric a thachair sinn còmhla,
 Mu na còsagan caoin;
 Tha mi faireachadh brònach
 Bhi air m' fhògradh bho 'n taobh,
 Gun chul-taic gun luchd-eòlais
 Dol a sheòladh Di-ar-daoin!

Dh' ionnsuidh dùthcha nach eòl domh,
 'S gun an còmhradh n' am cheann ,
 Agus àite gu leòr dhomh
 Ghabhail còmhnaidh 's a' ghleann,

Far an cluinninn an smeòrach
 Agus crònan nan allt,
 Agus maighdeannan bòidheach
 Le 'n cuid òran is rann.

Ach tha 'n comunn air sgaoileadh,
 'S iad air faondradh 's gach àit,
 Is cha tachair sinn còmhla
 Air Di-dòmhnach mar bha;
 Aitean-còmhnaidh ar n-òige
 Air an còmhdach fo 'n làr,
 Far n' do shaothraich ar sinnsir
 Iomadh linn agus àl.

Thigeadh bochdainn no beirteas,
 Thigeadh acaid no leòn,
 Chaoidh cha sgar iad mo chuimhne
 Bho na glinn so ri m' bheò;
 Ged a shiùbhlainn gach rìoghachd
 Agus tìr fo na neòil,
 Bidh mo chridhe gu deireadh
 Ann an Eilean a' Cheò'!

FREAGRADH DO LITIR CARAID.

FHUAIR mi do litir moch Di-màirt,
 Ag innse dhomh gu'n robh thu slàn;
 Ach ma tha firinn 'n a do ghlòir,
 'S tu duin' as truaigh' tha fo na neòil:
 Gach nì no neach ri 'n cuir thu làmh,
 Tha mi-shealbh dhaibh sin an dàn;
 'S tu 'm barail nach 'eil neach fo 'n ghréin
 Aig am bheil trioblaid ach thu fhéin.

Ach c' àit an seall thu taobh seach taobh
 Nach fhaic thu cùram air gach aon,
 Gach bochd is beairteach, lag is treun,
 A' gearan air an ullach fhéin?
 Cha 'n 'eil a h-aon am measg an t-sluaigh
 Tha còmhnuidh air an taobh so 'n uaigh,
 Aig nach 'eil cùisean ri 'n cur ceart,
 'S air nach 'eil sac a réir an neirt.

Cha 'n fhaic thu neach nach 'eil an tòir
 Air saibhreas, sonas, agus glòir,
 Gun fhois gun tàmh bho 'm breith gu'm bàs,
 Ag iarraidh riarachaidh d'an càil;
 Iad mar tha 'n seillean feadh nam bruach,
 Bho lus gu lus, 's bho chuaich gu cuaich,
 Ag iarraidh meal' air feadh gach blàth,
 'S a chaoidh cha 'n fhaigh am miann a shàth.

Na dòchasan bha againn òg,
 Gach aon diubh sin air falbh mar cheò,
 'S gach gealladh mòr thug sinn dhuinn fhéin
 Chaidh iad am mearachd oirnn gu léir;
 Ach 'nuair as isle tha ar ceann
 Tha fuasgladh dlùth dhuinn aig an àm,
 'S ma bhàsaich dòchas, thig fear ùr,
 Nach leig ar misneach uil' air chùl.

Na earb á airgiod no á òr
 Gu'n toir iad sonas dhuit le còir;
 Tha iad gu maith 'n an àite fhéin
 Gu freasdal oirnn 'n ar n-ìomadh feum;
 Ach 's lionmhor beatha dh' fhàg iad geàrr,
 Is ìomadh beatha chuir iad ceàrr,
 Tha mìltean ann le pailteas sòigh,
 'S cha toir sin saorsa dhaibh bho 'm bròn.

Ma mheall do chàirdean thu cho tric,
 Bu chòir dha sin do dheanamh glic;
 Gu bràth na leig cho trom do thaic
 Air neach a thréigeadh thu 'na d' airc;
 Cha ghann duit càirdean caoimhneil blàth
 Cho fad' 's a tha do shaibhlean làn;
 Ach thig g' an dearbhadh falamh, bochd,
 'S cha 'n fhaic thu orr' ach gruaim is sprochd.

Ma chuir an òigh d' an d' thug thu rùn,
 Le foill, gun aobhar, riut a cùl,
 C' ar son a tha thu gul 's a' caoidh
 Té dh' fhàgadh tu mar sin 's an dig?

Tha cuid dhe 'n gaol mar ròs fo 'n driùchd,
 Cho bòidheach mìn 's a' mhaduinn chiùin;
 Bheir oidhche reòt' air falbh a bhlàth,
 'S cha till a mhaise ris gu bràth.

Ach na bi 'm beachd gu'n dean e feum
 Bhi beò 's an t-saoghal so leinn fhéin;
 Cha 'n fhaigh sinn càirdeas, truas, no gràdh,
 Ma tha sinn fhéin gun iochd gun bhàigh;
 Bheir caoimhneas buaidh air sean is òg,
 Is coisnidh e dhuinn gaol nan òigh;
 Ach le bhi greannach, gruamach, fuar,
 Cha 'n fhaigh sinn gaol no toil an t-sluaigh.

A nis, a charaide, bi glic,
 'S na gluais an slighean baoth an uile;
 Oir tha ar n-ùine ruith gu dian,
 Mar shruth nach till air ais ri sliabh;
 Ar beatha snàmh air falbh mar cheò,
 Mar sgàile faoin no blàth an fheòir;
 Cha 'n 'eil a h-aon a theid 's an tòir
 An uair a gheibh an uaigh a còir.

Bi saoithreach anns gach ni tha ceart,
 Ag iarraidh còmhnaidh Rìgh nam feart,
 Bho 'n tig gach solus agus iùl,
 'S nach cuir ar n-achanaich air chùl;
 Cha d' fhuair sinn bith gu bhi 'n ar tàmh,
 'S gu bhi 'n ar n-uallach trom air càch;
 Ach gu bhi cath ar cuibhrinn fhéin
 De 'n t-saothair ghoirt a tha fo 'n ghréin.

Is mar tha aimsirean nan speur
 A' caochladh tric an déigh a chéil'—
 Thig laithean frasach, dorchach, trom,
 A chuireas gruaime air muir is fonn;
 'S thig laithean soilleir, grianach, ciùin,
 A chuireas aiteas air gach dùil;
 Bidh sinn mar sin bho àm gu àm
 Gu'n tig an réis againn gu 'ceann.

Ach ged tha 'n t-astar duilich, cruaidh,
 Bidh cadal fad' againn 's an uaigh,
 Far nach 'eil saothair, cath, no strì,
 Far am bheil sàmhchair, fois, is sìth;
 'S ma bhios na lòchrain againn deas
 'Nuair thig an t-Oighre g' ar toirt leis,
 An àite tuiridh agus bròin,
 Bidh sonas siorruidh dhuinn an glòir.

GU IAIN CAIMBEAL, AM BARD.*

Rinneadh na rainn so mar fhreagairt do Iain
 Caimbeal, 's an Leideig, air dha badan fraoich,
 neòinean, agus sóbhrach a chur thugam do
 Dhunéideann.

CIAD fàilt' ort fhéin, a bhadain fhraoich,
 Bho thìr nan aonach àrd—
 An tìr a dh' àraich iomadh laoch,
 Ge sgaoilt' an diugh an àl;

* A translation will be found further on.

Tha snuadh mo dhùthcha air do ghruaig,
 Seasaidh tu fuachd is blàths,
 'S e mheudaich dhomh cho mòr do luach
 Gu'n d' fhuair mi thu bho 'n Bhàrd.

Is thus', a neòinein bhig gun ghò,
 Cho bòidheach, bileach, tlàth,
 Ge duilich leam thu bhi cho òg
 Air t' fhògradh fad' bho chàch;
 Tha eagal orm gu'n searg do ghruaidh,
 'S nach bi thu buan no slàn;
 Ach gheibh thu càirdeas, bàigh, is truas,
 Bho'n fhuair mi thu bho 'n Bhàrd.

'S a shóbhrach fhìnealta nam bruach,
 Bu tric a bhuain mo làmh,
 'Nuair bha mi aotrom òg gun ghruaim,
 A' cluaineis mu na blàir,
 'S ann leam as ait do theachd air chuairt
 Cho luath bho thìr mo ghràidh,
 'S ni mise t' altrum suas le uaill,
 Bho'n fhuair mi thu bho n' Bhàrd.

Is mar a thachair dhuibh 'n 'ur trì,
 Bhur tìr a chall cho tràth,
 'S bhur sgaradh bho 'n chaomh chomunn ghrinn
 Bha leibh bho là gu là,
 Sin mar a thachair dhòmhsa fhéin,
 Ach 's éiginn géilleadh dha:
 Bhi caoidh na dh' fhàg sinn as ar déigh,
 Cha dean e feum no stàth.

Gu 'n robh gach lus as àirde cliù
 'S an Leideig chiùin a' fàs;
 Fo dhealt an driùchd biodh dreach an gnùis
 'N a lòn do shùil a' Bhàird;
 Biodh gaoth nam beann is gàir nan allt,
 Le 'n crònan fann gun tàmh,
 Mar cheòl 'n a chluais 'g a dhùsgadh suas
 A dheanamh dhuan is dhàn!

NA CROITEARAN SGITHEANACH.

Gur bochd leam an cunntas
 Tha nochd as mo dhùthaich,
 Mo chàirdean 'g an sgiùrsadh
 Aig ùmaidhean Ghall;
 Le bataichean rùisgte
 'G an slachdadh mar bhrùidean,
 Mar thràillea gun diù dhiubh,
 'G an dùnadh am fang.

An sluagh bha cho càirdeil,
 Cho suairce 's cho bàigheil,
 Rinn uachdarain stràiceil,
 Am fàsgadh cho teann;
 Tha saors' air am fàgail,
 Tha 'n raointean 'n am fàsaich,
 'S na caoraich an àite
 Nan àrmunn 's a' ghleann.

Gun chuimhn' air na fiùrain
 A dhion dhuinn ar dùthaich,
 Le'n airm-chogaidh rùisgte
 Thug cùis dhe gach nàmh;
 Fo dhaorsa nach lùbadh,
 Ach ceartas nach diùltadh,
 Is dh' fhàg iad an cliù sin
 Gun smùr aig an àl.

Na suinn a bha calma,
 Bu shunndach a dh' fhalbh iad
 Fo bhrataich na h-Alba,
 'S a dhearbh iad an làmh;
 Cha 'n ioghnadh ge searbh leinn,
 'S ged dhùisgeadh e fearg dhuinn,
 An sliochd bhi 'g an dearmad
 'S 'g an tearbadh bho 'n àit.

Bha 'n uair sin ar sinnsir
 Fo uachdarain rìoghail;
 Bha uaisle 'n an inntinn
 Le firinn is gràdh;
 Bha 'n cànanain cho binn daibh,
 'S an càirdeas gun dlùth dhaibh,
 An cogadh no 'n sìth dhaibh
 Bha dìlseachd 'n an gnàths.

Bha 'n dachaidh 's an còmhnuidh
 Le 'n sluagh mar bu chòir dhaibh,
 'S iad fiosrach is eòlach
 Mu'n dòigh anns gach càs;

'Nuair thachradh iad còmhla
 'S a' chlachan Di-dòmhnuich,
 Cho caoimhneil 'g am feòraich
 Gu còmhraiteach blàth.

Iad fhéin 's an cuid daoine
 Cho seasmhach 's cho aontach,
 Mar theaghlach cho gaolach,
 Nach sgaoileadh ach bàs;
 Cha 'n airgiod no caoraich
 Bha dhith air na laoich sin,
 Ach gaisgich gun chlaonadh
 Nach aomadh 's a' bhlàr.

Cha robh uisge no mòinteach
 Fo dhion no fo chòmhdach;
 'S bha saors' agus sòlas
 Aig òigridh na tìr';
 Cha robh bàillidhean spòrsail
 'G am feannadh le fòirneart,
 'S a' gearradh an lòn diubh
 Gun tròcair gun suim.

Ach, dùisgibh, mo chàirdean,
 'S bhur dùthaich na fàgaibh,
 Ach seasaibh gu làidir
 'G a tèarnadh le buaidh;
 Bhur sinnsirean dh' fhàg i
 Mar dhilleab gu bràth dhuibh,
 Is dionaibh-s' an tràths i
 Do 'n àl a thig uaibh.

Cha 'n ann le mi-riaghailt,
 Ach tuigseach is ciallach,
 Gun lùbadh gun fhiaradh
 Am briathran no 'n gnàths;
 Tha mìltean is ciadan
 A sheasas mar dhion duibh,
 Gu 'm faigh sibh na 's miann leibh
 De shliabh nam beann àrd.

Theid crìoch air gach fòirneart,
 'S bidh biadh agus stòras,
 Bidh sìth agus sòlas,
 A' còmhach na tìr;
 Bidh fuinn agus òrain
 Gu binn aig an òigridh,
 'S na rìghinnean bòidheach
 Mu 'n chrò le 'n crodh-laoigh.

Gach oighr' agus bàillidh,
 Gun fhoill is gun àrdan,
 Rì 'n daoine cho càirdeil,
 Mar bha iad bho thùs;
 'S bidh Gàidheil gun àireamh
 An dùthaich nan àrd-bheann,
 Cur mais' air an àite,
 'S a' fàs ann an cliù.

1

1

1

1

1

Tha cuimhn' agad 'nuair bha e beò,
 'S tu seinn air bhàrr nan geug 's a' cheò,
 Mar chuir e 'n céill dhuit fàth a dheòir,
 Fo sgàil nan craobh,
 'S a chridhe tùirseach trom fo leòn
 A' cnàmh le gaol.

A rìghinn òg tha 'n so air chuairt,
 Thoir ceum gu taobh, is dearc mu'n uaigh,
 Aig fear a leòn do ghaol cho cruaidh
 Ri faobhar lann;
 A dhùin a shùil 's a' chadal bhuan,
 'S a shearg a ghreann.

Ge lionmhor bàrd a sheinn do chliù,
 Ag àrdachadh do chruth 's do mhùirn,
 Cha d' thug a h-aon diubh riamh dhuit rùn
 Cho saor bho fhoill,
 'S a thug am fear tha 'n so fo 'n ùir
 Gun ghaoid dhuit loinn.

Ach mar tha diomhanas gun chéill,
 Is mealladh anns gach ni fo 'n ghréin,
 Tha gaol nan òighean bòidheach fhéin
 A' caochladh tric;
 Chuir sin am bàrd bu ghloine beus
 Ro thràth fo 'n lic!

Ach gheibh a ghaol a nis a shàth
 Far nach teid mealladh air gu bràth,
 Bho linn gu linn a' seinn a dhàin
 Air cliù an Uain,
 A rinn a shaoradh bho gach plàigh
 Gu sonas buan!

RI TAOBH NA TRAIGH.

O! NACH robh agam bothan beag
 An so ri taobh na tràigh,
 Aig bonn nam beann fo sgàil nan creag
 'S gu 'm faighinn fois is tàmh;
 Cha 'n iarrainn ceòl ach eòin nam preas
 A' beadradh shuas le 'n àl;
 Is guth nan tonn is fuaim nan eas
 Toirt freagraidh dhaibh le 'n gàir.

'N sin luidhinn sìos is dh' éir'inn suas
 Gu suaimhneach mar a b' àill,
 Air m' ùrachadh le caochan cruaidh
 An fhuarain fhallain, làin;
 Cha 'n fhaicinn fòirneartan an t-sluaigh
 'S gach buaireas agus plàigh,
 'S na mìltean deòiridh breòite truagh
 Fo uallaich throm an sàs.

Tha sàmhchair, neo-chiont, agus sìth
 Còmhnuidh an so a ghnàth,
 Gun fhoill, gun fharmad, is gun strì
 Aig dùil a th' ann a' tàmh.
 Tha 'n còmhdach glan, 's an lòn gun dìth
 No nì bho thràth gu tràth,
 Iad beò gun lochd, 's an òran binn
 An so ri taobh na tràigh.

Gach feòirnean maoth tha 'n còs no 'n glaic,
 Gheibh iad an cuid de 'n driùchd,
 Tha ghrian 'g an àrach suas gun airc
 Air àithne Rìgh nan dùl;
 Gach lus no cré as ìsle staid,
 Tha iad am beachd a shùl,
 'S an Tì tha freasdal dhaibh air fad,
 Cha chuir e mis' air chùl.

Tha gàir na mara 's gaoth nam beann
 Le 'm fuaim cho tiamhaidh, trom,
 Cho freag'rach dhòmh-sa aig an àm
 'S do 'n ionndrainn tha 'n am chom;
 Cha 'n iarrainn lùchairt mu mo cheann,
 Cha 'n iarrainn òr no fonn,
 Na 'm faodainn fuireach shìos an gleann,
 'G éisdeachd ri guth nan tonn.

Tha cuid an tòir air stòr 's air maoin,
 'G an ruith bho 'm breith gu 'm bàs;
 Cha 'n fhaigh iad fois 's cha bhi iad saor,
 Ma chi iad sin aig càch;
 Thoir dhòmh-sa sìth, is gràdh, is gaol,
 Aig taobh nan sruthan tlàth,
 Mo bhothan beag fo sgàil nan craobh,
 'S mo lios ri taobh na tràigh.

DEOCH - SLAINTE NAN CURAIDHEAN.

AIR Fonn—" *An Dòmhnallach urramach.*"

DEOCH-SLAINTE nan curaidhean
Tha 'n tràth so cur urram oirnn,
A' cumail suas na Gàidhlig,
'S cha bhàsaich i tuilleadh oirnn.

Lion a mach na cuachan,
'S gu'n òl sinn air na h-uaislean,
'S Mac-'Ille Dhuibh thug buaidh dhuinn,
Bidh luaidh againn tuilleadh air.

Deoch-slàinte, &c.

Tha nise cainnt ar dùthcha
A' tòiseachadh air dùsgadh,
Thoirte soluis do gach ùmaidh
Bha 'n dùil nach robh buil innte.

Deoch-slàinte, &c.

Is theid a nis a gleusadh
An àrd Oil-thigh Dhunéideann
Am measg gach Eabhra 's Greugais,
Is géillidh iad uile dhi.

Deoch-slàinte, &c.

An leig sinn cainnt nan àrmunn,
 A choisinn buaidh 's na blàraibh,
 A chur air chùl le gàrlaoich,
 Gun nàire gun duinealas?

Deoch-slàinte, &c.

A' chainnt a bh' aig ar sinnsir,
 'S a labhradh leis na rìghrean
 Mu 'n d' thainig Beurl' an tìr so,
 Cha dìobair sinn buileach i.

Deoch-slàinte, &c.

An leig sinn cainnt nam fiùran
 A dhion ar tìr 's ar dùthaich,
 Gu'm bi i chaoidh 'g a mùchadh
 'S fo mhùiseag aig burraidhean?

Deoch-slàinte, &c.

Their cuid gu'm bheil i cnàmh oirnn,
 Their cuid gu 'm faigh i bàs oirnn,
 'S nach fhiach i bhi 'g a h-àrach
 'S a slàinte cho cunnartach.

Deoch-slàinte, &c.

Ach 's iomadh linn a thàinig
 Bho fhuair i tìr nan àrd-bheann,
 'S bidh tuilleadh ris an àireamh
 Mu 'm bàsaich a' chruinneag so.

Deoch-slàinte, &c.

LEABHAR NA CUIMHNE.

AM measg gach leabhar sean is ùr
 A thachras ruinn 's a chì ar sùil—
 Cha ghabh an àireamh cur an céill,
 'S cha leugh sinn móran diubh gu léir—
 Tha aon fhear ann tha daonnan dlùth,
 Nach laimhsich làmh 's nach fhaic ar sùil,
 A dh'innseas dhuinn gu tosdach balbh
 Mu chruth nan càirdean caomh a dh' fhalbh.

Leabhar na cuimhne tha 'n ar com,
 A leanas ruinn air muir is fonn,
 'S a leughas sinn air cnoc no 'n cùil,
 Gun fhòghlum, solus, no fear-iùil;
 Leughaidh am bodhar e, 's an dall,
 'S am balbh aig nach 'eil guth 'n a cheann;
 Tha cuid deth taitneach, binn, gu leòr,
 'S cuid eile searbh 's a dhùisgeas bròn.

Chi mi ann làithean sona ciùin,
 'Nuair nach robh cùram a' cur rium;
 'S ged tha iad fada 'n a mo dhéigh
 Iad ùr dhomh mar an latha 'n dé;
 Chì mi gach coire, creag, is bruach,
 Mu'm b' àbhaist domh bhi dol mu'n cuairt,
 'S an òigridh chaoimhneil, laghach, bhlàth,
 Bhiodh leam a' cluich air feadh nam blàr.

Tha 'n lagan beag fo sgàil nan craobh,
 'S an d' aidich Màiri dhomh a gaol,
 A' fuireach gorm bho àm gu àm,
 Gun chaochladh air bho bha mi ann.
 'S cho fad' 's a bhios mo chuimhne beò
 Bidh cruth an lagain sin 'n am chòir;
 'S na briathran blàth, 's an gàire ciùin,
 'S an t-seirc gun fhoill a bha 'n a gnùis.

Bidh rìghrean ann an geall air glòir,
 'S ag iarraidh urram bho na slòigh;
 Bidh gaisgich ann an geall air cliù,
 'S nach teid an treubhantas fo 'n ùir:
 Ach cha robh rìgh bha riamh 's an fheadail,
 No gaisgeach ann am feachd na Ròimh,
 Nach robh mo shonas ris cho làn
 An oidhch' thug Màiri dhomh a làmh.

Mar shneachda geal air bhàrr nan geug,
 Cho boillsgeach glan ri gnùis na gréin';
 No mar an ròs air maduinn chiùin,
 A' deanamh gàirdeachais fo 'n driùehd:
 Mar sin bha maduinn ait ar lò,
 Cho gealltanach, gun dragh gun ghò;
 Ach leagh an sneachda 's shearg an ròs,
 'S tha Màiri chaomh gu fuar fo 'n fhoid!

Na cuspairean d' an d' rinn sinn uail,
 Gach aon diubh sin air an toirt uainn,
 'S na dòchasan bhiodh againn òg,
 Cha toir iad sòlas dhuinn na's mò;

Tha nise saothair ghoirt is strì
 Cumail ar n-inntinnean fo chùs;
 Tha 'n t-slighe doirbh 's na cathan cruaidh
 A thachras ruinn air feadh ar cuairt.

Gach neach le'm miann bhi fada beò,
 'S bho 'n cuimhn' a chaoidh nach fhaigh iad
 leòn,
 Gluaiseadh iad sin gu dìreach, ceart,
 Toirt géill do reachdan Rìgh nam feart;
 'S an uair a sheallas iad 'n an déigh
 Air gnìomh an làmh 's air cainnt am béil,
 Ma bha iad sin a réir na còir,
 Bidh cuimhn' a' mealtainn sin mar lòn.

Ach 's iomadh neach tha tùirseach trom,
 Is inntinn air nach éirich fonn,
 An uair a sheallas iad 'n an déigh
 Air amaideachd an giùlain fhéin,
 'S an cuimhn' a' cumail sin cho ùr
 Fa chomhair cogais tha 'n a dùisg,
 A' càrnadh chlachan trom 'n an luchd
 'S a' cumail teine beò 'n an uchd.

'S còir dhuinn, mar sin, bho là gu là
 Bhi dìleas ceart dhuinn fhéin 's do chàch;
 'S a' còmhnaidh leis gach deòiridh truagh
 A thachras ruinn am measg an t-sluaigh;
 Oir ole no maith ge 'm bi gach beus
 Bhios againn ann an so fo 'n ghréin,
 'S an t-siorruidheachd air nach tig ceann
 Cha leig ar cuimhn' iad sin air chall.

AN SEANN FHLEASGACH.

AIR Fonn—" *Oran na feannaig.*"

FHIR a leughas an duan so,
 Ma tha buaidh ort air thalamh,
 Mar do chòrd thu ri gruagaich
 Tha thu 'n uair a bhi 'n tarruing;
 'Nuair a dh' fhalbhas a' ghruag dhiot,
 Bidh tu suarach 'n an sealladh,
 'S 'nuair a liathas do chiabhan,
 Agus faclan do bhanais
 A' tuiteam as.

Mar tha mis' aig an tràth so—
 Cha 'n 'eil stàth dhomh 'n a aithris—
 Tha mo chuailean air cnàmh dhiom,
 'S tha na dh' fhàgadh air gealadh
 Cha 'n 'eil cruinneag 's an àite
 Nach dean gàire le fanaid,
 'Nuair a chì iad am blàras
 Tha gu h-àrd air mo mhalaidh
 Cho geal ri cailc.

Mo sheachd gràin air an aois so!
 Thug i thaobh mi dhe m' aindeoin;
 Thug i 'n rudha as m' aodann
 Bha mar chaorunn air mheangan;

Bha mi uair nach do shaoil mi
 Gu 'm biodh m' aogasg cho tana,
 'Nuair bhiodh òighean na tìre,
 'S iad a' strì gu mo tharruing
 Gu bhi 'n an taic.

'Nuair bhios balaich na dùthcha
 Muigh a' sùgradh le'n leannain,
 'S ann bhios mise gun diù dhiom,
 'N a mo chrùban aig baile;
 Ma ni 'm Freasdal mo chùmhnadh
 Beagan ùin' air an talamh,
 Gu'm faic cuid diubh le'n sùilean,
 'Nuair theid Dùghall an tarruing,
 Gu'n dean e sgath.

Ged tha m' fhiasag air bànadh
 Tha mi slàn agus fallan,
 Dheanainn cur agus àiteach,
 'S bheirinn bàta gu cala;
 Ged nach 'eil mi cho lùthmhor
 Dhìreadh stùcan is bhealach,
 Dheanainn dannsa gu sunndach
 Air an ùrlar le caileig,
 Ged tha mi rag.

'Nuair a thig an Fhéill-Màrtainn,
 Mur tig ànrath 'n am charaibh,
 Theid mi bhruidhinn ri Màiri,
 Caileag bhlàth agus bhanail;

Tha i maith air an t-snàthaid,
 'S tha i làidir is fallan;
 Ach ma dhiùltas i 'làn dhomh
 Cha 'n 'eil gràisg anns a' bhaile
 Nach bi 'n am bhad.

Tha nighean eil' aig Iain Camran,
 Agus 's dealbhach air blàr i,
 'Nuair a thuiteas an t-anmoch
 Bidh i falbh leis an tàilleir;
 Gheibhinn ise ri m' ghualainn
 Mur b' e 'n cuaigean gun nàire;
 Bidh e cluaineis mu'n cuairt di,
 'S a' deanamh dhuan agus dhàn di,
 'G a cumail ceart.

Gheibhinn nighean a' chùbair,
 Ach cha dùraichdinn gràdh dhi;
 Tha i càrn agus crùbach,
 'S bheir i sùrdagan grànda;
 'Nuair a sheinneas i òran
 Bidh a sgòrnan is màrn air;
 'S bu cho taitneach an ceòl leam
 Guth na ròcais air gàradh
 'S a bhi 'n a taic.

Ach nach bochd dhomh bhi còmhnuidh
 Ann an seòmar gun mhàrn,
 'S na tha mhaighdeannan òga
 Dheanadh pòsadh am màireach;

Mi gun aighear gun sòlas,
 Ach a' gròbadh 's a' càradh;
 Agus tuill air mo mheòirean
 A' cumail dòigh air an fhàrdaich,
 'S 'g a deanamh glan!

Nach bu mhaith dhomh 's an dùdlachd,
 'Nuair tha smùid aig a' ghaillinn,
 Gu'm biodh bean agam dlùth dhomh
 Bheireadh rùn dhomh mar leannan?
 Na mheal mise mo chòta
 Mur a pòs mi fo Challuinn!
 Bheir mi sgrìob air mo bhrògan,
 'S theid mi chòmhradh ri Anna
 Mu'n can mi dad.

DO 'N LEIGH MAC-'ILLE-MHOIRE,
 NACH MAIREANN.

An do chaidil thu, mo charaid gràidh?
 Fhuair thu mu dheireadh fois is tàmh;
 Dh' fhàg thu na cathan as do dhéigh,
 'S ruith thu gu foighidneach do réis.

Is lìonmhor deòiridh breòite truagh,
 A chaidh am beannachd leat do 'n uaigh,
 'S ma gheibh an ùrnuigh éisdeachd shuas,
 Tha thusa cinnteach as do dhuais.

An cridhe blàth gun fhoill gun lochd,
 Nach deanadh tàir air glaodh nam bochd,
 Bu tric a chit' iad 'n a do thaic,
 'S tu freasdal dhaibh gu sèimh 'n an aire,
 A' sgaoileadh ola chaoimh do bhàigh,
 Gu h-ìochdmhor, truasail ris gach plàigh;
 Gun chaochladh air do nàdur ciùin,
 Ri mòr no beag, ri tràill no diùc.

Mar fhuaran fionnar, cuisleach, caoin,
 A' taomadh fheartan air gach taobh,
 Gun uail, gun lethbhreith, is gun ghruaim,
 A' deanamh ìocshlainte do 'n t-sluagh.
 Bha thusa fialaidh ris gach neach,
 A' saoithreachadh a mach 's a steach,
 Cho cùramach mu bheatha chàich,
 'S do bheatha fhéin fo ghalar bàis.

Caraide dileas tìr nam beann,
 A chumadh suas i féin 's a clann;
 A ceòl, a bàrdachd, is a cliù,
 Bu sheasmhach dian thu air an cùl;
 'S a Ghàidhlig aosda, cheòlmhor, bhinn,
 Chaill thusa gaisgeach treun nach till,
 Bha 'aignidhean de t' ionmhais làn,
 'S bu tric a dhearbh e sin do chàch.

Tha 'n diugh do "cheàrdach" * falamh, fuar,
 Gun bhlàths gun fhasgadh do 'n fhear chuairt,
 Cha choinnich tuilleadh clann nan dàn,
 An talla caraide nam bàrd.
 'S duilich leam gur fìor an rann,
 Thu air do sgaradh uainn roimh 'n àm;
 'S a' cuimhneachadh a' mhaith a bhà,
 Cuiridh mi chlach so 'n a do chàrn.

* Bha bhùth aig an Léigh Mac-ille-mhoire, ann an
 Dunéideann a' dol fo 'n ainm "A' Cheàrdach," far
 an tric a bhiodh Gàidheil a' bhaile a' tachairt ri
 chéile.

'S E NIS AN T-AM.

AIR Fonn—"Scots wha hae."

'S E nis an t-àm, a chlann mo ghaoil,
 Bhur cuibhreach teann a chur mu sgaoil,
 Is tìr nam beann a dheanamh saor
 Bho dhaorsa chruidh nan daoì.

'S e nis an t-àm dhuibh dùsgadh suas,
 A thoirt bhur còir a mach le buaidh;
 Mu 'n sgriosar as bhur cainnt 's bhur sluagh
 Mar thràillea truagh a chaoidh.

An innsear anns gach linn 'n 'ur déigh,
 A shliochd nan sonn 's a shlòl nan treun,
 Nach dìon sibh còir bhur dùthcha féin
 'Nuair rinneadh eucoir ruibh?

'Nuair tha bhur mnathan is bhur clann,
 'G an toirt 'n am braighdean bho gach gleann;
 'S bhur sliochd 'g am meas mar sheilbh nam
 beann,
 Nach 'eil an t-àm dhuibh strì!

'M bheil neach 'n 'ur measg gun uail gun
 stàth,
 Ni ri luchd 'fhòirneart miodal tlàth;
 Tha riarachd le bhi 'n a thràill,
 'S a bhi gu bràth fo chis?

'M bheil clann nan Gàidheal treun a bh' ann,
 A dhion ar tìr an strì nan lann,
 Gu bhi 'n an dòbarraich 's gach àm
 Aig coigrich Ghall 'g an claidh?

Ach seasaibh-se gu dìleas suas,
 An taic a chéile mar bu dual;
 Cha chùram dhuibh nach toir sibh buaidh,
 Is saorsa bhuan r' a linn.

'S sin innsear anns gach linn 'n 'ur déigh,
 A shliochd nan sonn 's a shlòl nan treun,
 Gu'n dìon sibh còir bhur dùthcha féin
 'Nuair nithear eucoir ruibh.

A' CHATHAIR GHÀIDHLIG.

AIR FÖNN—" *Faigh a nall dhuinn am botul.*"

GUR binn leam an sgeul ud
 A leugh mi Di-luain,
 Mu Chathair na Gàidhlig
 An tràth so bhi suas;
 Is cànan nan àrmunn
 Nach d' fhàilnich 's an ruaig,
 An diugh mar bu chòir dhi
 Toirt eòlais do 'n t-sluagh.

Mhic Fhionghain, a charaid,
 Bi fearail 's bi cruaidh,
 Gu eachdraidh nan laoch ud
 A sgaoileadh le buaidh;
 Is lànachd na Gàidhlig,
 A bàrdachd 's a duain,
 'S an dìleab a dh' fhàg i
 Dean làidir is buan.

Thoir fios do na gàrlaoich
 Le 'm b' fheàrr i bhi marbh,
 A dh' aindeoin an càinidh
 Nach fhàg iad i balbh;
 Ach mairidh i làidir
 Gun fhàilinn 'n a dealbh,
 Cho cinnteach ri cànan
 A Bhabeil a dh' fhalbh.

A' chainnt a rinn cliùiteach
 Dhuinn dùthaich nam beann,
 Is cànan ar sinnsear
 Na dìobradh an clann;
 'S i dhùisgeadh gu sunnd iad
 'N àm rùsgadh nan lann,
 'S cha chuir sinn air chùl i
 Le mùiseag nan Gall.

Is càirdean na Gàidhlig
 Nach d' àich'idh i riamh,
 Nach fhuiling a reubadh,
 'S a dh' éireas g' a dion,
 Ged sgaoileadh bho chéil' iad
 Le eucoir nach b' fhiach,
 Tha spiorad an sinnsear
 'N an inntinn 's 'n an gnìomh.

'S bidh fhathast a càirdean
 Mar bha iad bho chian,
 An dùthaich nan àrd-bheann
 An àite nam fiadh;
 Gu curanta, làidir,
 Gu blàth-chridheach fial,
 'S an còmhradh gach là
 Ann an cànan nam Fiann.

GU MA SLAN DO 'N OIGFHEAR.

AIR FONN—" *Bha mi 'n dé 'm Beinn-Dòrain.*"

Gu ma slàn do 'n òigfhear

A sheòl an raoir bho 'n chala so,

Gu 'n robh gach dùil 'g a threòrach'

'S 'g a chòmhnaidh mar bu mhaith leam e;

Cha chreidinn riamh bho chàch e

Gu 'm faca mi 's a' bhàt' e,

Gu 'm fàgadh e gu bràth mi,

'S nach robh ach bàs a sgaradh sinn.

'Nuair dh' fhàg e air an tràigh mi

Bha m' inntinn làn 's cha 'n annasach,

An aon fhear thug mi gràdh dha,

'S a thug a làmh 's a ghealladh dhomh.

Air seòladh do na h-Innsean,

'S gun fhios gu bràth an till e;

'S bidh mise 'n so fo mhì-ghean,

A' cuimhneachadh a charthannais.

Marbh-phaisg air an t-saoghal,

Gur caochlaideach an sealladh e!

Cho làn a dh' fhoill 's a dh' fhaoineis

A bheir a thaobh a dh' aindeoin sinn;

Ma leagas sinn ar n-inntinn

Air cuspair gaoil no dìleas,

Faodaidh sinn bhi cinnteach

Nach bi iad leinn ro mhaireannach.

Sin mar dh' éirich dhòmh-sa,
 'S cha leighis deòir mo ghalar dhomh,
 'S mi 'n diugh a' caoidh an òigfhir
 Bu bhòidheche bh' anns an fhearann so;
 Na 'm faighinn fhéin mo dhùrachd,
 Ged bhiodh mo chàirdean diùmbach,
 Gu 'm b' e mo mhiann bhi dlùth dha,
 Ge b' ann fo smùid nam marannan.

Gu ma h-olc do 'n bhàillidh
 A rinn mo ghràdh a sgaradh uam,
 'S a dh' fhuadaich thar an t-sàil e
 Gu ànrath agus allaban!
 'Nuair chi mi thall an fhàrdach
 'S an deachaidh Ruaraidh àrach,
 'S i 'n diugh gun cheòl, gun mhànrán,
 D' am b' àbhaist a bhi caithreamach.

'Nuair chruinnicheas an còmhlan
 Di-dòmhnuich 's ann bhios smalan orm,
 'S a chi mi chathair bhrònach
 A bhios an còmhnuidh falamh dhomh;
 Cha 'n fhaic mi measg mo chàirdean
 A ghnùis bu chiùine deàrrsadh,
 'S an t-sùil a bha cho blàth dhomh,
 'S cha toireadh càch an aire dhuinn.

'Nuair theid mi mach do 'n fhàsach
 A dh' fhaicinn blàth nan gleannanan,
 'S a chì mi far am b' àbhaist
 Dhomh mànrán le mo leannan ann;

Cha 'n fhaic mi ròs no neòinean,
 'S cha chluinn mi cuach no smeòrach
 Nach cuir 'n am chuimhn' an còmhradh
 Bhiodh againn òg is amaideach.

Ach gheall e dhomh bhi dìleas,
 'S nach dìobradh e r' a mhaireann mi,
 'S ma theid a chliù r' a shìnnair
 Cha chuir e lìn a mheallas mi.
 Ach ma 's e 's nach till e,
 Bidh mise truagh a chaoidh dheth,
 'S bidh 'lomhaigh beò 'n am inntinn
 Gu 'n sìnear anns an anart mi.

AN T-UAN.

Tha thus' an sin a' cluich mu 'n tom
 Cho aoibhneach ait gun ghò,
 Gun fhoill, gun cheilg, a' tàmh 'n ad chom,
 Cho glan, gun ghaid, gun leòn;
 Gun fhios agad gu 'n tig an t-àm
 'S an teid an sgian 'n a t' fheòil;
 'S ged tha do chrìoch a' tarruing teann,
 Tha thu gun dragh gun bhròn.

Ged nach 'eil naimhdeas agad fhéin
 Do dhùil tha fo na neòil,
 Tha mìltean ann a bheir ort beum,
 'S iad air do bheatha 'n tòir;

Ged tha thu beò gun lochd gun bheud,
 Cho ionnraic air gach dòigh,
 Thig binn a' bhàis ort aig an fhéill,
 'S do reic air son an òir.

Bi cluich, mata, gu 'm bi thu sgìth,
 Bi son', fhad' 's tha thu òg,
 Cho fad' 's a dh' fhàgar thu an sìth
 'S do mhàthair 'n a do chòir;
 Bha mise uair is bhithinn fhìn
 A' ruith leat aig a' chrò,
 Gun smaintinn air gach cath is strì
 Bha romham anns an ròd.

'S thug thusa gu mo chuimhn' an diugh
 Na làithean sona ciùin,
 'Nuair bhiodh tu falbh agam 'n am uchd,
 'S 'g a t' altrum air mo ghlùin;
 Is bheirinn cuairt a bhuain nan lus
 A bhiodh a' fàs fo 'n driùchd,
 Is eòin nan geug a' seinn am puirt
 Fo sgàil a' bharraich ùir.

Dean thusa gàirdeachas an diugh
 Air maduinn t'òige fhéin,
 Fhad 's tha thu slàn an corp 's an cruth
 'S gun chùram ort fo 'n ghréin;
 'Nuair chluinneas mise fuaim do ghuth,
 'S do chluaineis fhaoìn gun chéill,
 Bidh m' inntinn thall ri taobh nan srutb
 Mu 'm bithinn leat a' leum.

Ma theid do chùmhnaidh fada beò
 Tuigidh tu 'n sin mar chàch,
 Nach 'eil 's an t-saoghal so ach sgleò,
 'S cha bhi sinn ann ach gearr;
 Ma gheibh sinn aodach agus lòn,
 Cha bhi sinn fada ceàrr;
 'S ma bheir iad dhuit-sa criomadh fèidh,
 Tha t'aodach ort mar thà.

DOMHNALL CRUAIDH AGUS AN CEARD.

БНА gille còir 's a' bhail' ud shuas
 Air am bheil sgeula bochd r' a luaidh:
 'Nuair thachradh dha bhi thall air chuairt
 Mu thigh an òil,
 Mhilleadh e 'n sin gach sgillinn ruadh
 Dhe chuid a' pòit.

Is iomadh oidhche, fiuch is sgìth,
 A chluinntes suas e troimh na glinn,
 Is luinneag aig' air òran binn,
 Mur biodh e làn;
 Ach mar bu tric' b' e taobh an tuim
 A leaba-thàimh.

Chaidh innse Dhòmhnall mìltean uair
 Nach biodh e chaoidh 'n a dhuine buan,
 'S gu 'n tigeadh crìoch air a bhiodh truagh,
 Is sin gun dàil;
 Ach cha do thuig e fhéin no 'n sluagh
 Gu 'm b' ann le ceàrd.

Air oidhche ghruamach, ghreannach, fhuar,
 Mu eadar dà-uair-dhiag is uair,
 Bha smùdan maith air Dòmhnall cruaidh—
 Ach ged a bhà,
 Chaidh aig' air dìreadh ris a' bhruaich
 Gun mhóran spàirn.

Ach 'nuair a nochd e ris a' ghleann,
 'S a thog mo laochan suas a cheann,
 Chunnaic e tein', aig Creag-nam-meann,
 A bhruicheadh tarbh;
 'S mu 'n cuairt dheth daoine ruith 'n an
 deann
 Le caithream gharbh.

Shocraich e chasan air an t-sliabh,
 'S dh' fhosgail e shùilean farsuinn, fial,
 'S ghuidh e air Rìgh nan dùl a dhion
 A laimh a nàmh;
 'S gur cinnteach, ma bha 'n sealladh fìor,
 Gu 'n robh e 'n sàs.

“Ach, bàs no beath’,” thuirt Dòmhnall
 cruaidh,
 “Cha mhisde balach làn na cuaich,

'S fheàrr dhomh mo shearrag a chur uam
 Mu 'n tig a' ghràisg,
 'S na th' air a grunnd a sguabadh suas
 Mu 'm faigh mi bàs.'

Thug so do Dhòmhnall tuilleadh neirt,
 'S an uair a bheachdaich e gu ceart,
 Chual e pìob-mhòr a' seinn le sgairt,
 'S a duis gu h-àrd,
 'S na dannsairean a' leum gu h-ait
 Aig banais ceàird.

Mar nach 'eil ciall aig fear na misg,
 'S ann a ghabh Dòmhnall sìos 'n am measg;
 Leum e do 'n dannsa beò is brisg,
 'S a' bualadh làmh;
 Is dh' éigh an ceàrd le glaoth a chlisg
 Na bha 'n a dhàil!

Mhionnaich e Dòmhnall, 's cha b' ann fann,
 E thoirt a chasan leis gu teann,
 Mu 'm biodh gach fiacail bha 'n a cheann
 Aige fo shàil—
 'S e cur a chòta dheth 'n a dheann
 Gus a bhi 'n sàs.

Ach cha robh fios aig air gach buaidh
 A thug a dhùirn do Dhòmhnall cruaidh,
 'S a liuthad cath 's 'n do chuir e 'n ruaig
 Air laoch a b' fheàrr
 Na luidean bochd, gun fhuil gun uaill,
 A dh' ablach ceàird.

Thug Dòmhnall ceum no dhà gu taobh,
 'S sheas e gu daingeann air an fhraoch,
 Sheall e mu 'n cuairt dheth air an laoisg
 Bu mhiosa greann;
 'S thuig e gu 'm b' fheàrr dha cumail saor
 Na dhol 'n an ceann.

Ach dhruid na naimhdean air mu 'n cuairt,
 Is cha robh aig' ach bàs no buaidh:
 " Oibrich a nis, a Dhòmbnuill chruaidh,"
 Thuirt e ris fhéin,
 " 'S ged chailleadh tu do cheann 's do ghruag,
 Gu bràth na géill."

Thòisich an slachdadh thall 's a bhos,
 Is guir a' phìob is gàir nan dos;
 Ach cha d' thug sin am blàr gu clos,
 No coltas sìth—
 Bha Dòmhnall cruaidh 's an ceàrd Iain Ros
 Cho garg a' strì.

Ach chaidh an ceàrd a chur ri làr,
 'S bha 'n curaidh, Dòmhnall cruaidh, gu
 h-àrd;
 Chuir sin an cuthach glan air càch—
 An rìgh 's an triath
 Bhi air a cheannsachadh le tràill
 Nach fhac' iad riamh.

Chruinnich gach duine, bean, is clann;
 Rug iad air chasan air 's air cheann—

Gach poit is cuach, gach spàin is bann—
 'N an sad mu dhruim—
 Dhùisgeadh mac-talla Chreag-nam-meann
 Le fuaim a chuim.

Sgapadh an teine 'n ear 's an iar,
 'S an ceàrd ag eigheach “ sleagh no sgian ”
 A chuireadh air a nàmhaid crìoch
 An ùine gheàrr;
 Ach rinn an dorchadas a dhion
 Bho ghniomh cho nàr.

Cha chluinntè nis ach “ Och ” is ràn,
 Is tarruing ghruag is bualadh làmh;
 Ach fhuair mo Dhòmhnall cruaidh á sàs,
 Gu fuilteach fann;
 'S e toirt a mhallachd air a' cheàrd
 A mhill a cheann.

Tha nis an gaisgeach, Dòmhnall cruaidh,
 Gu tosdach balbh a' cnàmh 's an uaigh;
 Eadar a' mhisg agus droch fhuachd
 Is cath a' cheàird,
 Chaidh Dòmhnall còir a sgaradh uainn
 Gu tìr as fheàrr.

CLANN NAN GAIDHEAL.

Chaidh na rainn so a leughadh aig coinneamh
bhliadhnail comunn Gàidhealach Oil-thigh Dhunéid-
eann.

A CHLANN nan Gàidheal is nan gleann,
Chaidh àrach ann an tìr nam beann,
'S maith leam bhur faicinn slàn gun sprochd
'S an t-seòmar bhoillsgeach so an nochd,
Cruinn gu bhi 'g éisdeachd cainnt nan sonn,
A labhair Oisean, Fionn, is Goll;
Cruinn gu bhi 'g éisdeachd cliù nan laoch
Chaidh àrach ann an tìr an fhraoich.

Ged tha ar dùthaich corrach, cruaidh,
Le creagan àrd ri gàir a' chuain,
'S na beanntan gruamach os an cinn,
'S na h-uillt le 'n caithream troimh na glinn;
Gur iomadh gaisgeach treubhach, trom,
A dhearbh a làmh air muir 's air fonn,
Chaidh àrach suas mu 'stùcan cas,
'S a dh' òl á sruth nam fuaran bras.

Ge lionmhor feachd a dh' fhiach ri 'n claidh,
Cha d' thug an nàmh iad riamh fo chùs;
B' fheàrr leis a' Ghàidheal mìltean bàs
Na uair dhe bheatha bhi 'n a thràill;
Sheas iad mar charraig dhaingeann, theann,
A dhion an còir air tìr nam beann;
'S dh' fhàg iad an cliù gun smal d' an àl,
Cho fad' 's a bhuaileas tonn ri tràigh.

'S tha sinne, 'n sliochd, an so 'n an déigh,
 A' deanamh luaidh air cuid d' am beus,
 'S a' deanamh uaill á cainnt 's á gnìomh
 Nam fiùran a bha fearail fial;
 'S feumaidh sinn seasamh mar bu dual
 A dhion ar tìr 's a dhion ar sluaigh,
 'S a chumail suas ar cuibhbrinn fhéin
 De chliù ar dùthcha, 's cainnt nan treun.

Seasaibh gu duineil suas le colg,
 'N aghaidh nan coigreach coimheach, borb,
 Tha 'g iarraidh fàsachadh nan gleann,
 'S nach còir a' Ghàidhlig a bhi ann;
 An tìr a bh' aig ar sinnsir riamh,
 A dhòirt am fuil gu tric 'g a dion;
 An tìr a cheannaich iad cho daor,
 Air son gu'm biodh an gineal saor.

'S ar cànan aosa, bhlasda, bhinn,
 A labhradh leo air feadh gach linn,
 Bhiodh fuaim a ciùil an cùirt nam feadh,
 'S bhiodh fuaim a guth an cath nan sleagh,
 A' dùsgadh spiorad treun an t-sluaigh
 A thoirt an còir a mach le buaidh;
 Is mheasadh iad mar urram àrd
 Gu 'n cluinneadh iad an ainm 's an dàn.

Ach c' àit a nis am bheil na suinn
 A dhion ar srathan is ar glinn?
 Is c' àit am bheil gach dachaidh bhlàth
 'S am faigheadh coigreach bochd a shàth?

Far an robh ceòl, is neart, is sluagh,
 Cha chluinnear plob, 's cha chluinnear duan,
 'S cha 'n fhaicear òighean maiseach òg
 'S a' mhaduinn Chéitein aig a' chrò!

Tha 'n sliochd air sgaoileadh thall 's a bhos;
 'N an dùthaich fhéin cha 'n fhaigh iad clos,
 'Cosnadh an lòn feadh iomadh tìr,
 'S 'nan dùthaich fhéin nach fhaigh iad sìth;
 Ach ge b' e àit anns am bi 'n cuairt,
 'S a' bhaile-mhór no thall thar chuan,
 Cha chaill iad cuimhn' air tìr nam beann,
 'S air cliù nan gaisgeach treun a bh' ann.

Theid ac' ar sgaradh bho na glinn,
 'S ar fuadach as gun lagh gun bhinn;
 Ach cha teid ac' ar cliù mar shluagh,
 No cainnt ar màthar a thoirt uainn;
 Ged theid bhur dealachadh bho 'n fhonn,
 Biodh cridh' a' Ghàidheil ann bhur com;
 'S dearbhadh bhur giùlan aig gach àm,
 Gur h-airidh sibh air tìr nam beann.

Leanaibh bhur sinnsir anns gach ceum,
 Bha dìleas, deas an àm an fheum:
 Mar leòmhainn gharg air raoin a' chath,
 'S cho suairce, sèimh an cùirt nam flath.
 Seasaibh bhur dùthaich is bhur cainnt,
 'S air beachd nan Gall na tugaibh taing;
 Is theid bhur n-eachdraidh glan gun bheud,
 Air feadh gach linn a thig 'n 'ur déigh.

SEALLADH AIR OISEAN.

AIR feasgar ciùin, sàmhach, 's an earrach,
 'S mi tearnadh bho bhearradh nam mòr-
 bheann,

An smeòrach a' seinn air gach bealach,
 'S na h-uillt a' dol thairis le 'n crònach,
 Gu 'n d' fhuair mi 's an àite sin sealladh
 Rinn m' inntinn is m' anam ro bhrònach;
 'S ma dh' fhaodas mi cuibhrionn dheth aithris,
 Na measaibh an ealain so gòrach.

'N a shìneadh fo spògan na daraig
 Bha laoch a bha fearail 'n a chòmhradh,
 Bha fhiasag 's a ghruag mar an canach
 Mu ghuaillean 's mu bhroilleach 'g an còmhdach;

Bha chlàrsach ri thaobh air a' charraig
 'S a teudan 'g an tarruing fo mheòirean;
 Is sheinn e na rainn so a leanas,
 Na 'm b' eòl domh an aithris air dòigh
 dhuibh:—

“Thig làmh rium, a chlàrsach mo sheanar,
 Bu bhinn leam thu'n earrach na h-òige,
 'Nuair bhuailinn do theudan le deannal
 An àm a bhi tional nan còmhlan;
 An talla na h-uail is na caithreim,
 'S an cluinnte mar aingil na h-òighean,
 Toirt ciùil dhuinn air cliù an cuid leannan,
 'S air euchd an cuid lannan 's a' chòmhsdri.

“ Thig làmh rium, a chlàrsach, car tamuill,
 'S gu 'n seinn sinn, mu 'n dealaich sinn,
 òran,

Mu 'n càirear gu bràth sinn 's an talamh,
 'S gun aon ann a mhealas ar còmhradh;
 Na glinn a bha làn tha iad falamh,
 Gun daoine, gun tighean, gun cheòl annt',
 Tha 'm bàrd dheanadh dàn agus ealain,
 'S an clàrsair 'n an cadal fo 'n fhòd ann.

“ Ach c' àit 'eil na h-àrmuinn bha duineil,
 Chaidh àrach mu mhullaich' a' cheò ud?
 'N do bhàsaich an àlach ac' uile,
 'S na glinn so gun duine, gun chòmhnuidh?
 Cha chluinn mi ann Gàidhlig no luinneag,
 Ach nuallan na tuinne cho brònach;
 Tha caoraich is féidh air gach tulach,
 An àite nan curaidh a b' eòl daibh.

“ 'N do chaochail na laoich a bha gaisgeil,
 A cheannsaicheadh feachdan 's a' chòmhrag,
 Gu buadharra, cruadalach, smachdail,
 Nach lùbadh fo chasan luchd-fòirneirt;
 Fo shuaicheantas luaineach am bratach,
 'S na pìoban le 'n caismeachd ri ceòl daibh,
 Cur fonn air na suinn bha gun ghaiseadh,
 Nach tionndadh le taise 's an tòrachd?

“ Ach sgaoileadh an iar is an ear iad
 Bho dhùthaich an seanar 's an eòlais,
 An dùthaich a dhion iad cho fearail,
 'S a dhòirt an cuid fala 'g a còmhnadh;

Na fàrdaichean blàth agus geanail,
 An diugh cha 'n fhaigh ainnis a lòn annt',
 'N an làraichean fàsail fo smalan,
 A' caoidh mar a sgaradh an glòir dhiubh.

“ Ge tric thainig naimhdean le caithream
 Thoirt eis dhe ar fearann le dò-bheairt,
 Le 'n airm-chogaidh rùisgt' air an tarruing,
 Teachd dlùth do ar cala le mòr-chuis;
 'S ann phill iad gun inntinn, gun anam,
 Le àireamh bu ghainne na thòisich,
 Mar philleas na garbh-thuinn bho 'n charraig,
 Ni gàire le fanaid ri 'm bòilich.

“ Nach caochlaideach, faoin, agus carach,
 An saoghal so mhealladh gach seòrsa?
 Tha linn agus linn a' dol thairis
 'S cha till iad a dh' aithris an sgeòil duinn;
 Is càirdean mo ghràidh-sa nach maireann,
 A sheasadh mar charraig 's a' chòmhrag,
 Ge b' àrdanach, laidir an ceannas,
 Tha 'n àlach gun fhearann gun chòmhnuidh.

“ Ach slàn le mo chàirdean nach maireann,
 'S le glinn agus beannaibh mo shòlais;
 Is slàn leis na fiùranan fallan,
 'S le ciùil agus caithream na h-òige;
 Is leibh-se, mo rìghinnean geala,
 Mar reultan gun smal a' cur sgleò orr';
 Cha chluinn mi 'n guth binn aig an ainnir
 A' seinn aig a' mhainnir gu ceòlmhor.

“ Tha ’n ceò a’ cur smùid mu na meallan,
 ’S tha mise fo ’n daraig ’n am ònar,
 Tha bròn agus tùirse air m’ anam,
 ’S an nochd cha tig caraid ’g am fheòraich;
 Ach slàn leat, a chlàrsach mo sheanar,
 Chaidh crìoch air gach ealain is òran,
 Is càirear gu bràth sinn ’s an talamh,
 ’S gun aon ann a mhealas ar còmhradh! ”

M’ ANNSACHD.

AIR Fonn—“ *Moladh na Lanndaidh.* ”

THOIR an t-soraidh so gu m’ rùn,
 An té dhonn as guirme sùil,
 Com a’ mhànrain, ’s bial a’ chiùil—
 ’S tha iomadh cliù air m’ annsachd.

’Na mo chadal ’s ’na mo dhùisg
 Bìlh a cruth am beachd mo shùl,
 ’S bidh mo chridhe trom gun sunnd
 Gu ’m faigh mi dlùth do m’ annsachd.

Cha ’n ’eil ròs a’ fàs fo ’n driùchd,
 Cha ’n ’eil sneachd air bhàrr nan stùc,
 ’S cha ’n ’eil nighean rìgh no diùc
 As glaine gnùis na m’ annsachd.

Ged a mhill i orm mo chiall,
 ’S i mo roghainn i ’s mo mhiann,
 Cha ’n ’eil ceum a ni mi thriall
 Nach fhaic mi lomhaigh m’ annsachd.

Tha 'n òigh 'n so bu bhinne guth,
 Bu ghile làmh 's bu ghrinne cruth,
 'S a com a bha mar eal' an t-sruth,
 Gun dreach gun bhlàth;
 'S a cuailean dualach, clannach, dubh,
 Gun chìr air cnàmh!

Gach bochd is beairteach, lag is treun,
 An duine baoth is fear na céill,
 Cha 'n aithnichear aon diubh seach a chéil,
 An so fo 'n fhòd;
 'S co-dhiù a b' olc no maith am beus
 An tìr nam beò!

Bho linn gu linn tha thusa, 'uaigh,
 Gun diobradh a' cur as do 'n t-sluagh,
 Gun iochd, gun fhaireachadh, gun truas,
 Ri glaoth nam bochd,
 Tha tric 'n an seasamh air do bhruaich
 A' caoidh fo sprochd!

Is iomadh dilleachdan gun treòir,
 Is bantrach bhochd a rinn thu leòn,
 Le 'm maotharanan lag gun ghò,
 Gu falamh, fuar;
 'S am fear a choisneadh dhaibh an lòn
 Gu balbh fo d' bhruaich!

Ach 's coma leatsa rìgh no tràill,
 Ni thu 'n t-aon chàirdeas ris na dhà,
 'S feumaidh sinn uile teachd 'n ad dhàil,
 'Nuair thig an t-àm;
 'S e sin a thachair do gach àl
 Is linn a bh' ann!

Mar sheòladair air bhàrr nan stuadh,
 'S air iomairt feadh nan tonn,
 Na speuran iorghuilleach fo ghruaim,
 'S an doinionn air a bonn;
 Ach duineil, treun ri àm a' chruais,
 Ged tha na cuantan trom,
 Tha dòchas beò 'g a chumail suas,
 'S le buaidh gu'n ruig e fonn.

Cha 'n 'eil a h-aon am measg an t-sluaigh,
 Aig nach 'eil uallach fhéin,
 'S a liuthad mìle deòraidh truagh,
 Tha 'n sàs fo chuibhreach geur;
 Gach inbhe, saibhreas, agus uail,
 Seargaidh iad as gu léir,
 A' dearbhadh nach 'eil sonas buan,
 Ri shealbhachadh fo 'n ghréin.

Ach cuir do dhòchas anns an Triath,
 'S bheir sin duit misneach ùr,
 An ceum do dhleasanais a' triall,
 'S a reachd dhuit mar reul-iùil;
 Faodaidh na cathan a bhi dian,
 Ach theid iad uil' air chùl;
 Thig sìth is fois an déigh nan slòn,
 'S an déigh nan cath an Crùn.

MADUINN NA SABAID.

NACH àluinn, maiseach, tosdach, ciùin,
 Tha ghrian ag éirigh suas;
 'S na gathan tlàth tha teachd bho gnùis
 Cur aoidh air tìr is cuan!
 Dh' fhuadaich i 'n dorchadas air chùl,
 Is dhùisg i mach le buaidh;
 Sin mar a dh' éirich Rìgh nan Dùl
 Bho chumhachd bàis is uaigh,
 Air maduinn chaoimh na Sàbaid naomh,
 Le saorsa bhuan d' a shluagh.

Do 'n neach tha saoithreachadh gu cruaidh,
 Fo iomadh cuibhreach sgìth,
 Tha mhaduinn so gu sèimh ri luaidh
 Air teachdaireachd na sìth;
 Mar èarlais air an fhois tha shuas
 Nach tig gu bràth gu crìch,
 Am measg nan sluagh a tha bith-bhuan,
 Far nach tig bròn g' an claidh,
 An t-Sàbaid chaomh am measg nan naomh,
 Nach tig gu ceann a chaoidh.

Tha gnìomh do làmh an diugh, a Thriath,
 A' taisbeanadh do rùn,
 Na nèamhan shuas 's an talamh shìos
 Ag àrdachadh do chliù,
 Air son do chaoimhneis shuìlbhir, fhial,
 'S do mhaitheis do gach dùil,
 Gun aois, gun chaochladh ort gu slor,
 'S bha thu mar sin bho thùs;
 Bho linn gu linn bidh òran binn
 Air glòir do rìoghachd-s' ùr.

Cò thuigeas òirdhearcas do neirt,
 Thug beatha do gach cré,
 'S na mìltean saoghal tha fo d' reachd
 Air feadh a' chruinne-ché?
 Tha 'n gluasad uile fo do smachd,
 'S an earbsa riut gu léir;
 'S na cumhachdan a dhealbhadh leat,
 Gun tàmh a' cur an céill
 Do chliù mar Rìgh os cionn gach nì,
 A rinneadh leat gu léir.

Ge mòr do chumhachd, 's àrd do ghloir,
 Eisdidh Tu glaodh nam bochd;
 'S ann uait a thig gach neart is treòir,
 'S Tu mhaitheas dhuinn ar lochd;
 Do làmh a' sgaoileadh maoin do stòir,
 'S gach dùil a' feitheamh ort;
 Gach tràth Thu 'g ullachadh dhuinn lòn,
 'S do shùil gun suain, gun chlos;
 'S bho d' chòmhnuidh shuas tha ghnàth do
 chluas
 Ri glaodh do shluaigh a bhos.

Tha mhaduinn so 'n a dearbhadh ùr
 Dhuinn air do chaoimhneas caomh,
 Tha 'n cruinne-cé le iomadh cliù,
 A' seinn Duit air gach taobh;
 'S an dream a dh' earbas riut an cùis,
 Freagraidh Tu iad gu caoin,
 Cha chuir Thu dòchas neach air chùl,
 'S cha mheall Thu air a h-aon;
 'S air bàs is uaigh gu 'n toir iad buaidh,
 Is gheibh iad duais gu saor.

DUTHAICH NAN LAOCH.*

THEA m'inntinn le dùrachd an dùthaich nan
laoch,
Nan coireachan ùdlaidh, is stùcan an fhraòich,
Nan cluaineagan cùbhraidh, 's nan srùlagan
caoin,
'S nan cruinneagan cliùiteach a dhùisgeadh mo
ghaol.

'Nuair dh' éireas a' ghrian ann an sgiamhachd
a glòir,
A' deàrrsadh mar sheudan air sléibhtean a'
cheò,
Na blàthan fo 'n driùchd air an crùnadh le òr,
'S feadh ghleann agus chrann cha bhi ganntar
air ceòl.

'S i dùthaich nan treun leis an éireadh gach
buaidh,
'S nam fiùranach gleusda nach géilleadh 's an
ruaig;
'Nuair a thàirneadh iad geur-lannan beumnach
á truail,
Bhiodh euchdan is creuchdan 'g an reubadh
roimh 'n cruaidh.

Gu curanta làidir, cha 'n fhàsadh iad trom,
A' sgiùrsadh gach nàmhaid 's an càbhlach bho
'n fhonn,
'S ge gruamach 's na blàir iad mar bhàrcadh
nan tonn,
Bha càirdeas is bàigh ann an nàdur nan sonn.

* A translation will be found further on.

Chaidh an àlach a ruagadh gun truas as na
 glinn,
 'S am fuadach thar chuantan mar uallach gun
 bhrìgh;
 Ach deàrrsaidh am buadhan 's an suairceas 's
 gach tìr,
 'S an dualchas a fhuair iad cha 'n fhuaireach e
 chaidh.

Ach tillidh na fiùrain gu dùthaich nan laoch,
 Is dùisgidh ar rùn dhi as ùr ann an gaol;
 Bidh ceatharnaich lùthmhor a' tionndadh gach
 raoin,
 Gun eagal, gun chùram, roimh mhùiseag nam
 maor.

'S ri cogadh no tagradh a bhagras ar crùn,
 Ma thogar a' bhratach ri caismeachd a' chiùil,
 Theid gilleam nam breacan mar chleachd iad
 bho thùs,
 Air toiseach nan gaisgeach gun taise 'n an
 gnùis.

MO LEANNAN.

MALA chaol is beul tana,
 Slios mar fhaoileig na mara,
 Cuailean cuachach nan dual
 Sios mu ghuailean mo leannain!

'S i mo rùn-sa mhaighdeann chiùin,
 Loinneil, chliùiteach, is bhanail,
 Bidh mo chridhe leum le sunnd
 Dol a nunn gu mo leannan.

Mala chaol, &c.

Mar na ròsan glan fo 'n driùchd,
 Finealt', ùrail, gun smalan;
 Tha gach àilleachd, mais' is mùirn,
 Ann an giùlan mo leannain.

Mala chaol, &c.

Tha i bairididh, caoin, gun ghruaim,
 Cuimir, uallach is fallan;
 Cha'n 'eil òigh measg an t-sluaigh
 A bheir buaidh air mo leannan.

Mala chaol, &c.

Ged a tha mi gann de stòr,
 Ni mi seòl dhi air aran,
 'S cha'n 'eil duine fo na neòil
 A gheibh còir air mo leannan.

Mala chaol, &c.

CLANN NAN GAIDHEAL.

AIR Fonn—" *Tha tigh'n fodham éirigh.*"

Tha tigh'n fodham, fodham, fodham,
 Tha tigh'n fodham, fodham, fodham,
 Clann nan Gaidheal tha tigh'n fodham,
 'S foghainteach an euchdan.

Sìol nan sonn 's nan curaidhean,
 Bha 'n tìr an fhraoich a' tuineachadh,
 A dhion a cliù gu h-urramach
 'S nach fhuilingeadh an eucoir.

Tha tigh'n fodham, &c.

An cliù 's an ùir sin mealamaid,
 'S an t-saors' is daor a cheannaich iad,
 'S a chaoidh a' strì gun fhannachadh,
 A' leantuinn air an ceum-san.

Tha tigh'n fodham, &c.

Is ged tha 'n àl air tanachadh,
 Is muir is tìr 'g an dealachadh,
 Tha càirdeas blàth 'g an teannachadh
 Le carthannas nach tréig iad.

Tha tigh'n fodham, &c.

Cha diobair iad am fearalachd,
 No rìoghalachd an seanairean,
 'S an gaol do thìr an aithrichean,
 Ged sgaradh iad bho chéile.

Tha tigh'n fodham, &c.

Tìr chorrach, stùcach, ghleannanach,
 Mu 'n tric na féidh 's an langanaich,
 'S an ceò a' snìomh mu 'bearraidhean
 'Na mheallan geal 's a' chéitein.

Tha tigh'n fodham, &c.

O! gu ma buan is maireannach
 Bhios cliù nam fiùran chaithreamach,
 Is fhad 's bhios grian is gealach ann
 Bidh aithris air an euchdan.

Tha tigh'n fodham, &c.

CADAL.

AN do thréig thu'n nochd mo chluasag,
 'S mi 's an t-seòmar fhuar leam fhìn?
 Thig air sgiathan séimh do shuaimhneis,
 'S dùin mo shùil an suain na sìth.

Tàlaidh mi gu tìr nam brúadar,
 Far nach cluinn mi fuaim na strì;
 Far nach fhaic mi bròn no buaireas,
 'S àmhghairean an t-sluaigh 'g an claidh.

Treòirich mi gu tìr mo shòlais,
 'S dachaidh m'òige 'n tìr nam beann;
 'S anns an taisbeanadh mi 'còmhradh
 Ris an òigridh chaoimh a bh'ann.

Ann an aisling chiùin na h-oidhche
 Foillsich dhomh mar ann an dealbh,
 Làithean sona, subhach, aoibhneach,
 Bh' agam leis a' chloinn a dh'fhalbh.

Sinn a' mireag mar a b' àbhaist
 Air an àilean fhallan, ùr;
 'S mu na preasan duilleach blàthmhor,
 Eòin nan àrd a' seinn duinn ciùil.

Thusa, charaide nan truaghan,
 Thiormaicheas bho 'n gruaidh na deòir,
 'S tu bheir furtachd bho gach buaireadh,
 Agus uallach a bhios oirnn.

'Nuair bhios trioblaidean mu'n cuairt duinn
 'S na neòil ghruamach os ar cionn,
 Mar an long air feadh nan stuadhan,
 Air ar luasgadh anns na tuinn.

Thig thu 'n sin mar léigh nam buadhan,
 'S bheir thu fuasgladh dhuinn 'n a thràth,
 'S cha bhi cuimhn' air strì nan cuantan
 Ann ad chluainibh tairis tlàth.

O! na tréig an nochd mo chluasag,
 'S mi cho tiamhaidh fuar leam fhìn,
 Thig air sgiathan sèimh do shuaimhneis,
 'S dùin mo shùil an suain na sìth.

THA MO GHRADH AIR AN NIGHINN.

Hó thà mi, hé thà mi,
 Ann an gràdh air an nighinn;
 Tha mo ghràdh ort, a Mhàiri,
 'Chruinneag mhàlda chùil bhuidhe.

Ann an tir nam beann àrda,
 Dh' fhàg mi m' àilleagan cridhe;
 Chaidh cha 'n àich'ainn air càch e,
 Tha mo ghràdh air an nighinn.

Hó thà mi, &c.

'S e mo rùn a bhi dlùth dhi,
 'N a mo dhùthaich a rithist;
 Thall fo sgàil nam preas blàthmhor,
 'S a bhi mànràn ri m' nighinn.

Hó thà mi, &c.

Ged a shiùbhlainn an saoghal,
 'S i mo ghaol mo cheann uidhe;
 Tha mo smaointean gun chaochladh,
 Air an taobh tha mo nighean.

Hó thà mi, &c.

B'e mo shòlas a pòsadh,
 'S gur a deònach a bhithinn,
 Dol a sheòladh gu m' eòlas,
 Dheanamh còrdadh ri m' nighinn.

Hó thà mi, &c.

Theid mi nunn mu Fheill-Màrtuinn
 A chur fàilt' air mo nighinn,
 'S ma bheir Màiri a làmh dhomh,
 Biodh ar cairdean a' bruidhinn.

Hó thà mi, &c.

FAILTE DO'N BHÀRD.

Chaidh na roinn so chur ri chéile air son na ciad àireimh de phaipeir ùr d'an ainm "Am Bàrd," a thòisich bho chionn ghoirid.

FAILT' agus furan do'n "Bhàrd" òg,
 A thainig oirnn gu saibhir làn;
 'G ar dùsgadh suas le fuinn is ceòl,
 'S 'g ar misneachadh le glòir nan dàn!

Gu'n robh do shaoghal sona buan,
 Dol air do chuairt do thìr nam beann;
 A' seasamh cainnt is còir an t-sluaigh,
 'S 'g am fiosrachadh le duan is rann!

Gu'n robh do theachdaireachd le buaidh,
 Gu torach buan a' fàs fo bhlàth;
 Mar lòchran laist' air carraig chruaidh,
 'G ar seòladh suas gu suaimhneas àrd!

Tuiteadh do theagasg mar an driùchd,
 A dh'ùraicheas an t-achadh cruaidh;
 Ag àrach suas gach mais' is mùirn,
 Mar lòn 's mar spiorad iùil do'n t-sluaigh!

Gleus suas do chlàrsach duineil treun,
 Air cliù 's air euchdan shiol nan sonn;
 'S cluinneadh an t-àl a thig 'n ar déigh,
 Do ghuth air teudan binn nam fonn!

MI-FHIN IS ANNA.

AIR FONN—" 'S i ghràin a' chailleach."

Bu chuireideach, binn an rìghinn Anna,
 Bu cheanalta, grinn an rìghinn Anna,
 Bu deas air a buinn an rìghinn Anna,
 'Nuair rinn mi 'n ainnir a phòsadh.

An cois a' chruidh-laoigh an glinn a' bharraich,
 Le suigear is aoidh mi-fhìn is Anna,
 Bha sonas is sìth gun dìth 'n ar talla,
 Gun nì cur smalan no bròn oirnn.

Chuir Freasdal oirnn pàisdean bàigheil, tairis,
 A chinnich fo bhlàth gu làidir, fallan,
 O mhonadh gu tràigh 's o thràigh gu baile,
 Bu shunndach fearail ar n-òigridh.

Bha Anna gu fial 'g an riaghladh thairis,
 Mar aingeal 'g an dìon bho lìon gach galair,
 'G an teagasg le briathran ciallach earail,
 Le rian is maise 'g an seòladh.

Chuir trioblaid no dhà an sgàil mu'r teallach,
 Is bha sinn mar chàch an sàs fo 'n eallach,
 Ach Anna, mo ghràdh, gun smàig, gun talach,
 Le sìth nam beannachd 'g ar steòrnadh.

Ach chaochail ar n-àl 's tha 'n àite falamh,
 'S tha sinne gun stà air sgàth ar calla,
 Gun aighear mar bhà, gun àgh air thalamh,
 Mi-fhìn is Anna 'n ar n-ònar.

Gur fadalach, sgìth mi-fhìn is Anna,
 Le mulad is caoidh ar cinn air gealadh,
 Ach moladh do'n Tì thug dhuinn gach beann-
 achd,
 Cha dìobair Esan ar còmhnuidh.

AG AMHARC AIR AIS.

AIR tulaich ghuirm ri taobh na tràigh,
 Fo sgàile tlàth nan creagan lom;
 Tha m' inntinn mar gu'm biodh i snàmh,
 Ag éisdeachd gàirich thruim nan tonn.

'S mi cuimhneachadh nam bliadhna thrìall,
 Mar bhruadar diomhanach nach till,
 'S mo chàirdean lionmhor, gràdhach, fial,
 Tha cnàmh an diomhaireachd na cill.

Có bheir an sgeula dhuinn air ais?
 No 'm bi sin glaiste uainn gu bràth?
 Am faic sinn tuilleadh gnùis am mais',
 A phaisgeadh ann an glaic a' bhàis?

An cluinn sinn tuilleadh cainnt am beòil,
 A sheòladh sinn le'n còmhradh glic?
 An caidil iad a chaidh fo'n fhòd,
 An dorchadas a' bhròin fo'n lic?

An lean an saoghal so gu bràth,
 A' bàrcadh air is dheth an t-sluaigh,
 'S 'g an iomairt mar na tuinn air tràigh.
 An ùine gheàrr a bhios an cuairt?

Tha linn an deaghaidh linn gun tàmh,
 Mar abhuinn làn a' ruith do'n chuan,
 'S mar lusan maoth a thig fo bhlàth,
 'S a bhàsaicheas 'n uair thig am fuachd.

Tha caochladh sgrìobht' air gnùis gach nì,
 'S cha bhuain' an rìgh no 'n duine bochd;
 An glòir 's an ionmhais cha toir sìth,
 'S iad aig a' chrìch gun bhrìgh gun toirt.

Ach tha ar dùil ri tìr as fèarr,
 Far am bheil fois do'n ànrach sgìth;
 Far nach bi dealachadh gu bràth,
 'S far nach tig bròn no plàigh g' ar claidh.

Ach fàgaidh sinn e aig an Triath,
 Am breitheamh ceart nach fiar a' chòir,
 Thug dhuinn ar tùs, 's dha 'n aithn' ar crìoch,
 'S a bhios gu suthainn sìorruidh beò.

JOHN STUART BLACKIE.

AN d'fhàg thu sinn, a laoiach nam buadh?
 Cha chluinn sinn tuilleadh fuaime do bheòil,
 Cha'n fhaic sinn tuilleadh t' aghaidh shuaire,
 Mar ghrian gun ghruaim am measg an t-slòigh!

Ghearradh a' chraobh bu torach blàth,
 'S a dh' àraich iomadh meanglan òg,
 Bu taitneach leam a bhi fo 'sgàil,
 'S mo chàil a' faotainn brìgh a lòn.

A Ghàidhlig aosd' as binne guth,
 Cuir ort an diugh do chulaidh bhròin;
 'S t' fhear-tagraidh treun bu mhaiseach cruth,
 Gun cheòl gun chruit gu balbh fo'n fhòd!

Sheas e gu duineil thu mar sgiath,
 Le chainnt 's le ghnìomh a' dìon do chliù,
 'S do Chathair shuidhich e gu fial,
 Nach leig do ghlòir an cian-s' air chùl.

A ghlinn 's a bheanntan tìr mo ghràidh,
 Tha 'n ceò air tàmh umaibh fo sprochd;
 Cha 'n fhaic sibh tuilleadh sùil a' bhàird
 A' deàrrsadh oirbh bho àird' nan cnoc!

Cha chluinn sibh tuilleadh fuinn a chiùil,
 A' seinn gu sunndach feadh nan glac;
 Bu tric e cuartachadh bhur stùc,
 'S ag àrdachadh bhur cliù le tlachd.

A chlann mo dhùthcha is mo shluaigh,
 Tha latha gruamach oirnn air teachd,
 Tha 'n gaisgeach treun fo ghlais na h-uaigh,
 A sheasadh leinn ri uair a' ghleachd!

Sàr Albannach gun cheilg gun fhoill,
 Bu mhùirneach e mu 'cloinn 's mu 'cliù,
 'S bidh cuimhn' is ainm an laoiach le loinn,
 Mar dhaoimean lannireach 'n a crùn.

Gach buaidh tha uasal, maiseach, àrd,
 Le eòlas laidir agus glic,
 Bha sin le irisleachd is gràdh,
 Mar theaghlach blàth a' tàmh fo chrìos.

Gach sòlas do t' anam, a thriath,
 Ruith thu gu sgiamhach, glan do réis,
 Bu chliùiteach, taitneach, riamh do thriall,
 'S tha sinne cianail as do dhéigh!

FEILL A' CHOMUINN GHAIÐHEALAICH.

THA na brataichean 'g an sgaoileadh
 Ris na gaothan air na sléibhtean,
 Gu bhi dearbhadh feadh an t-saoghail
 Nach do chaochail siol nan treun-fhear.

Gu'm bheil spiorad glan an sinnsear,
 Nach gabh strìochdadh leis an eucoir,
 Gu bhi taisbeanadh an dìlseachd
 Ris na suinn a dhearbhadh an euchdan.

Séid an dùdach suas a dhùsgadh
 As a dùsal Tìr nam beanntan;
 Biodh a guth mar dhealan siùbhlach
 A' cur sùrd air sluagh nan gleanntan.

Glaodh a mach, is sgaoil an sgeula
 Gu 'm bheil Féill nan Gàidheal dlùth oirnn;
 Biodh na pìoban air an gleusadh
 'S caithream éibhneis anns gach lùchairt.

Bho 'n tha Fiughalaich na rìoghachd
 An co-bhoinn air taobh na Gàidhlig,
 Theid a h-altrum suas gu rìomhach
 'S có ni dì-meas air ar cànan?

Bidh guth binn nan dàn 's nan òran,
 Aig ar n-òigridh mar a b' àbhaist;
 'S clann nan Gàidheal mar bu chòir dhaibh
 Cosnadh glòir do Thìr nan àrd-bheann!

MHUINNTIR A' GHLINNE SO.

(MORT GHLINNE COMHANN.)

MHUINNTIR a' ghlinne so,
 Ghlinne so, ghlinne so,
 Mhuinntir a' ghlinne so,
 'S mithich dhuibh éirigh!

Rinn iad bhur mealladh,
 Bhur mealladh, bhur mealladh.
 Gu'n d'rinn iad bhur mealladh
 Le geallanna breugach.

'S mithich dhuibh gluasad,
 'S na tighean 'n an luaithre,
 'S bhur companaich shuairce,
 'N an suain as nach éirich.

'N an luidh' air an ùrlar,
 Gun aighear, gun sùgradh;
 'S an fhuil a bha mùirneach
 Gu siùbhlach o'n creuchdan.

Tha osag nam fuar bheann,
 Ri aghaidh nan cruachan,
 A' caoidh nam fear uasal
 A bhuaileadh le eucoir.

Craobh mhullaich Chloinn-Dòmhnuille,
 Chaidh a gearradh le fòirneart;
 'S a meanganan òga
 Gun treòir air an reubadh.

Le tùirse no tuireadh,
 Cha dùisgear iad tuilleadh,
 Gu'n crìonar an cruinne,
 Cha'n urrainn iad éirigh.

Gu'n teirig na beanntan,
 Bidh cuimhn' air a' ghleann so,
 'S air toradh a' ghamhlais,
 Is feall an luchd reubainn.

AM FEASGAR.

Tha ghrian a' sgaoileadh fiamh a glòir,
 Mar bhrat de 'n òr air bhàrr nam beann;
 'S an dubhar sèimh a' snàmh mar cheò,
 A' còmhdach còmhnaird réidh nan gleann.

Tha fuaim nan allt mar chòisir chiùil,
 Le 'n crònan ciùin a' ruith gu tràigh;
 A' sgaoileadh deatach shèimh mar dhriùchd
 Tha 'g ùrachadh nam mìltean blàth.

Tha eòin nan speur le 'n ceilear binn,
 A' tional cruinn fo sgàil nan craobh;
 Mar iobairt neo-chiontaich na sìth,
 Tha laoidh am beòil gun ghò gun ghaid.

Tha neòil an anmoich oirnn mu'n cuairt,
 A' falach uainn an t-soluis àigh;
 Sguiridh a nis ar saothair chruaidh,
 Le sùil ri suaimhneas agus tàmh.

Mar sin tha beath' an duine triall,
 Bho'n dh' éireas grian air 'òige bhos;
 Gus an tig fheasgar aosmhor liath,
 Bho shaothair dhian cha'n fhaigh e clos.

An neach as fhaid' tha beò de 'n t-sluagh,
 Cha'n 'eil 'n a chuairt ach bruadar gearr,
 Seargaidh a bhlàth 's a' gheamhradh fhuar,
 'S cha till a shnuadh air ais gu bràth.

O! Thusa dhealbh an cruinne-cé,
'S ann duit is léir ar cridhe steach,
'S ann duit is aithne crìoch ar réis,
Thoir dhuinn gu 'n géill sinn dha do reachd.

Thoir Thusa dhuinn an dòchas beò,
Thoir uainn na sgleòthan faoin nach seas;
'S 'nuair théid ar gairm leat thun a' mhòid,
Gu'm bi ar lòchrain againn deas.

TRANSLATIONS.

TRANSLATIONS.

MY BONNIE NATIVE GLEN.*

(Translated by "Fionn.")

WHEN the simmer bricht returnin',
Decks each grove and buddin' tree;
When the birds amang the branches
Are a' pipin' loud and free;
An' the bairnies fu' o' glee
Pu' the roses in the den,
O! 'twere dear delight tae wander
In my bonnie native glen.

In my bonnie native glen,
In my bonnie native glen,
O! 'twere dear delight tae wander
In my bonnie native glen.

At the early peep o' mornin'
When the grass was wat wi' dew,
Amang the woods o' hazel
Gaily sang the shy cuckoo;
An' the calves, clean daft wi' joy,
Gae'd a' friskin' roun' the pen—
Now we've nae sic scenes o' gladness
In my bonnie native glen.

* For the original, see page 1.

When the lasses gae'd a-fauldin',
 Aft I joined the merry thrang;
 In their hands their milkin' cogies
 An' frae ilka voice a sang;
 While the echoes sweet an' clear
 Wad gi'e answer frae the ben—
 But we hear nae mair their liltin'
 In my bonnie native glen.

In the gloomy winter e'enin's
 Roun' the ingle gather'd a',
 An' wi' music, mirth, an' dancin'
 There we wiled the hours awa';
 Or the auld folks aiblins tauld
 O' the brave an' mighty men,
 That were ance the pride an' glory
 O' my bonnie native glen.

There was routh o' sport an' pleasure
 Tae keep a' the young in glee;
 For the loch, the moss, the muirlan'
 Then tae a' alike were free;
 Now the bailiff's keepin' ward
 On each streamlet, creek, an' fen;
 An' ye daurna fish a burnie
 In my bonnie native glen.

Now the dwellin's are in ruins,
 Where ance lived a gallant clan;
 Their's was aye the frien'ly welcome,
 An' their's aye the open han';

Aft the needy an' the puir
Found a place at their fire-en';
Now, alas! there's nane tae greet them
In my bonnie native glen.

Like mist upon the mountains
Our youthfu' days did glide;
Now our kin an' auld acquaintance
Are scattered far and wide;
An' some mair are sleepin' soun'
'Neath the shadow o' the ben,
That were ance baith leal an' hearty
In my bonnie native glen.

But fare ye weel each fountain,
Each dell an' grassy brae,
Where aft the kye I herded
In boyhood's happy day;
When Life's gloamin' settles down,
An' my race is at an en',
'Tis my wish that Death should find me
In my bonnie native glen.

THE MAID OF BALLYCHRO.*

(Translated by Mr D. Mackay, Ledaig.)

ONE day I roamed among the heights
 Where crag on crag is piled,
 Where antler'd herds delight to dwell
 'Mong gorges lone and wild:
 A hoary mist fell on my path,
 Night's shades were falling low,
 When like a star shone on my way
 The Maid of Ballychro.

In accents sweet she calmed my fears,
 And kindly bade me stay
 Until the sun with kindly beam
 Should chase the clouds away;
 A couch of heather, soft and dry,
 She would for me prepare,
 And to my wants and comforts all
 Attend with willing care.

There's many dewy rosebuds red
 Ne'er praised by human tongue,
 There's many a beauteous maiden bright
 That minstrel ne'er has sung;
 But never did the dewdrop rest
 On rose so sweet and rare,
 Nor Beauty grace a court or hall
 Like Mary young and fair.

* For the original, see page 16.

Though I might wed a lady fair
 With coffers filled with gold—
 That riches bring but cross and care
 'S a tale that oft was told—
 I'd rather list the cuckoo's voice
 As through the glen I'd go
 Among the kine, along with thee,
 Fair Maid of Ballychro.

And when so light at dewy morn
 She treads the heather-bell,
 And tunes her joyous matin lay
 Down in the hazel dell;
 The birds that carol to their brood
 Upon each leafy bough
 In silence listen to thy lay,
 Fair Maid of Ballychro.

Her eye, so beaming soft and mild,
 Bespeaks a mind that's pure,
 Her graceful form and bounding step
 A healthy frame ensure;
 Sweet beauty, modesty, and love,
 Enrobe her white as snow—
 A lily by the fountain thou,
 Fair Maid of Ballychro.

May richest blessings crown her life
 In gladness as of yore—
 Her lovely face and image bright
 Shall haunt me evermore;
 My mem'ry shall with fondness dwell,
 Till death shall lay me low,
 On her who first inspired my lay,
 Fair Maid of Ballychro.

MY NATIVE HIGHLAND HOME.*

[Translated by DUNCAN LIVINGSTONE, Ohio,
U.S.A.]

THOUGH distant from her rugged shores,
Still memory fondly turns,
To Scotia's bonnie heathery hills,
Her corries, lochs, and burns;
For ne'er shall I forget, though far
'Neath foreign skies I roam,
Till death's dark hand doth o'er me wave,
My native Highland home.

Aye, ne'er till death shall I forget
My comrades kind and leal,
Those martial forms that feared no foe,
With hearts as true as steel;
And never shall this heart forsake,
While life my bosom thrills,
For verdant plains 'neath tropic skies,
The grand auld heathery hills.

The land of corries, bens and glens,
The land of scrag and scaur,
Whose sons unstained her banner bore
On every field of war;
The stern and rugged mountain land
Against whose frowning shore
The ocean billows ceaseless break
With deep and sullen roar.

* For the original, see page 92.

Though to my lot kind fortune's smile
 Her rarest favours bring,
 Yet still unto thy heathery hills
 This bosom aye will cling;
 For ne'er shall I find hearts as warm,
 Though distant far I roam,
 As gathered round thy old hearthstone,
 My own loved Highland home.

O once wi' lilt on dewy morn
 The craigs and corries rang,
 While through the glens when gloamin' fell
 Sweet rose and milkmaid's sang;
 And blythe on ilka brae was seen
 In martial garb of eld,
 The race whose steel against ilk foe
 Their rugged mountains held.

Now all are exiled from the land,
 And cold in ruins lie
 The hearths that glowed for kith and kin
 In kindly days gone by;
 Yet ne'er shall I forget, though far
 'Neath foreign skies I roam,
 Till death's dark hand doth o'er me wave,
 My native Highland home.

THE DRUNKARD'S HOME.*

(Translated by the late Mr P. Macnaughton.)

UPON a cold, dark winter night,
 As I came up the street,
 With hail-stones, driven by northern wind,
 Fast falling round my feet,
 A puny boy, with eyes in tears,
 And features thin and wan,
 Came, wringing both his little hands,
 And wailing as he ran.

His home-made garb was scant and thin,
 His bones the shreds came through;
 While through each rent the frosty wind
 With chilling keenness blew.
 "My little boy," I kindly said,
 "Why hast thou hither come,
 When every creature in the land
 Finds shelter in its home?"

"Och!" in calm words to me, he said,
 His eyes suffused with tears,
 "My father up in yonder inn
 Is drunk among his peers;
 My wretched mother dying lies,
 With baby at her breast—
 In death, I fear, ere morning comes,
 That she will be at rest."

* For the original, see page 59.

I with him then retraced my steps,
 To find if it were so;
 For the wise Preacher has advised
 To seek the house of woe—
 If done in earnest, and for peace,
 The smallest gracious thing
 Shall never unrewarded go
 By Heaven's glorious King.

When we came to the naked home
 There was no sound of joy,
 But from each pining feeble breast
 The plaint and heavy sigh;
 The wife was lying on the floor,
 Stretch'd on a thin cold board;
 While eight or nine young children by
 For sustenance implored.

What mother but would sickly pine
 To hear their famish'd cry,
 And see the infant of her breast
 Unwarm'd, unnourish'd lie,
 While he who should be their support,
 O'er-ruling them in love,
 But scared them with his angry voice,
 Whose ways their death would prove?

Though every wild beast of the fields
 Provides its young with food,
 And every bird that cleaves the air
 Sustains its callow brood;
 The drunkard, destitute of sense,
 Indulging a wild crave,
 Cares not for children, nor for kin:
 To appetite a slave.

But there are many in our land,
 Who bring their race to need,
 Instead of rearing them with care,
 Despoiling them through greed;
 Depriving them of food and clothes,
 Wherein their pride should take,
 Thus leaving them inert and weak
 The drouth for drink to slake.

And many a modest, gentle maid,
 Famed for her virtues rare,
 Brought up in comfort and in love
 Beneath her parents' care,
 Has taken to a wasteful sot,
 Coarse, cruel, and unwise;
 Who always wretched made her life,
 And closed in death her eyes.

As I stood pondering on the ills
 Which drunkenness records,
 The wretched father blustering came,
 And wrathful were his words;
 Staggering, falling on each side,
 A thrall by drink o'erpower'd,
 Fierce-swearing at his little ones,
 Who at his presence cowered;

And fiercely swearing at his wife,
 Demanding light and fare,
 And threat'ning vengeance on her head
 For things that were not there;
 But though her frame was very weak,
 And though her end was near,
 Her eye in pity on him dwelt,
 While moved her lips in prayer.

Hoping his courses would be changed
 By the all-Good and Wise
 Ere comes the Judge with angry frown,
 Ere close in death his eyes,
 She left him and her children calm
 With Him the orphan's stay,
 And closed her eyes in lasting sleep
 Till the Eternal Day.

THE LAMENT OF THE AGED GAEL.*

(Translated by "Fionn.")

THE darkness descends
 From the wings of the night,
 And the mist is encircling
 The steep mountain height;
 The friends of my childhood
 Have from me been torn;
 Alone in this valley
 They've left me to mourn.

The birds 'mong the branches
 Are singing their lay,
 And leaping with joy
 'Mong the sweet budding spray;
 Their offspring around them
 Are happy and gay,
 But mine have, by death,
 All been taken away!

* For the original, see page 69.

My brow now is furrow'd
 And shaded with gloom,
 For my help-mate once cheerful
 Is laid in the tomb;
 And three little children,
 Our joy and reward,
 Now sleep in the churchyard
 Beneath the green sward.

When winter, stern tyrant,
 Makes all things look bare
 To a kindlier climate
 The songsters repair;
 Returning when Summer
 Decks valley and lea—
 No seasons can e'er bring
 My friends back to me!

The homes of our fathers
 Are bleak and decayed,
 And cold is the hearth
 Where in childhood we played;
 Where the hungry was fed
 And the weary found rest,
 The fox has his lair,
 And the owl has her nest.

No herd-boy's shrill whistle
 Is heard in the vale,
 No milk-maid at gloaming
 Hies out with her pail,
 Where oft I have heard
 Her sweet song to the fold—
 Her rich golden ringlets
 How fair to behold!

The chanter is silent,
 No harper is found,
 To waken the echoes
 From slumbers profound;
 The lads once so buoyant
 In innocent mirth,
 Oppression has reft
 From the land of their birth.

Success to the living
 And peace to the dead,
 The gloaming of life
 Now encircles my head;
 In the grave I'll soon rest
 With the friends gone before,
 Where sorrow and pain
 Shall oppress me no more.

WILL YE GANG MY LASSIE BRAW?*

[Translated by DUNCAN LIVINGSTONE, Ohio,
 U.S.A.]

CHORUS—And will ye gang my lassie braw,
 And will ye gang my lassie braw,
 And will ye gang my lassie braw,
 To the land of bens and heroes?

For 'neath the sparkling dewdrops there
 The heather bloom and flowerlets fair
 With fragrance scent the mountain air,
 In the land of bens and heroes.

* For the original, see page 54.

There we will blythely wander through
 The glen where light my footsteps flew
 Ere yet my heart a sorrow knew,
 In the land of bens and heroes.

We there will see when bursts the storm,
 The clouds in wild majestic swarm
 Sweep o'er the mountain's towering form,
 In the land of bens and heroes.

For there in every mountain glen,
 Dwell bonnie lassies, neat and clean,
 With hearts both pure and leal I ween,
 In the land of bens and heroes.

For there each face in welcome warm,
 Of lassie fair and manly form,
 Bright glows with friendship's subtle charm,
 In the land of bens and heroes.

The land of those who know no fear,
 Who never faced on field the rear,
 And glory's hand will deck fore'er,
 The land of bens and heroes.

For though exiled 'neath every sky,
 There ne'er within our breasts will die
 That love for thee, no gold can buy,
 Proud land of bens and heroes.

Then blythely let us seek the strand,
 Where every glen and mountain grand
 Is richly decked with summer's wand—
 The land of bens and heroes.

WHERE I WAS YESTREEN.*

(Translated by the late Mrs. Mary Mackellar.)

NANE can tell in a' the warl'
 Where I was yestreen;
 Nane was near but Mary Allan,
 Where I was yestreen;
 Dear the vows gat frae my lassie
 'Neath the birken screen,
 In the glen sae fresh an' grassy,
 Where I was yestreen.

Sweet the wild birds sang their carols
 Where I was yestreen,
 Dancin' on the boughs sae happy,
 Where I was yestreen;
 Honey dew like incense drappin'
 Frae each leaf sae green;
 An' nae city dust tae darken
 Where I was yestreen.

What cared we for moonbeams gowden
 Where I was yestreen?
 Wavin' boughs were bendin' owre us
 Where I was yestreen;
 'Mang the daisies white an' bonnie
 Wi' my fairy queen,
 Swift the hours flew licht an' happy
 Where I was yestreen.

* For the original, see page 77.

What cared we for worldly treasure
 Where I was yestreen?
 Gowd nor lan' could e'er gi'e pleasure,
 Where I was yestreen.
 Ne'er for ony royal palace
 Deck'd in silken sheen,
 Would I leave the grove sae rashy
 Where I was yestreen.

Whilst I live my heart will linger
 Where I was yestreen;
 Wi' the maid sae kind and tender,
 Where I was yestreen;
 Till I'm laid in death's cold fetters,
 Nought can change, I ween,
 All I vow'd to Mary Allan
 Where I was yestreen.

THE LAND OF THE BRAVE.*

(Translated by "Fionn.")

My thoughts ever seek to the land of the brave,
 Where the cataracts foam and the heather-
 blooms wave,
 Where meadows are fragrant and crystal
 streams flow,
 And comely young maidens my heart set a-
 glow.

* For the original, see page 173.

The sun in its glory enlivens the morn,
 And jewels the mist which the mountains
 adorn,
 It streams on the flowers bedecking the plain,
 And awakens the woodlands with music's
 sweet strain.

The land that gave birth to the gallant and
 true,
 The home of the brave that defeat never knew;
 When the sword they unsheathed in stern
 battle's array,
 The wounded were many at close of the fray.

'Twas their's not to blench when the foe was
 at hand;
 Unflagging they pressed him by sea or by land,
 Yet, though in the onset untamed as the wave,
 Full tender and true were the hearts of the
 brave.

Their sons have been driven from house and
 from home,
 And forced o'er the ocean in exile to roam;
 But their prowess shines ever as clear as the
 day—
 Like the fame of their fathers, 'twill never
 decay.

But they yet shall return to their dear father-
 land,
 And we'll welcome, as brothers, that long
 exiled band,

To people the hamlet, the valley and glen,
Nor landlord nor bailiff disturb them again.

If foes shout defiance or ravage our shore,
We'll loyally muster and fight as of yore;
The lads with the tartan still leading the van,
Shall show deeds of valour as Highlanders can.

THE FICKLE MAIDEN.*

(Translated by "Fionn.")

HEALTH be to the lassie
In yon village near,
She gave me a promise,
But 'twas not sincere;
When I left her presence,
Though she seemed so coy,
She went off, the vixen,
With the young Rob Roy.

I got all things ready
And was full of glee,
Then invited people
To our marriage spree;
They all met together
Pleasure to enjoy,
But dispersed with cursings
On the young Rob Roy.

* For the original, see page 75.

Say the village gossips—
 And they seem so cool,
 “Where is now your sweetheart?
 O, you silly fool!
 If thou had’st been plucky
 And no simple toy,
 Thou would’st ne’er have let her
 With the young Rob Roy.”

If I’m spared till Monday
 Hotly I’ll pursue,
 Till I find some traces
 Of that heartless two.
 Then my sturdy shinty
 I will soon employ
 To *improve* the visage
 Of the young Rob Roy.

Yester night when watching
 In the farmer’s yard,
 Though I lay till morning
 Small was my reward.
 Then I cursed the villain
 That did me annoy,
 And I vowed I’d “give it”
 To the young Rob Roy.

Once I thought I saw him
 At the dawn of day,
 Lurking in the shelter
 Of the stacks of hay.
 Down came my shillelah
 His right eye to close—
 ’Twas MacKenzie’s filly
 I hit on the nose.

If I find that fellow
 On this side the grave,
 I'll give him a thrashing—
 Nothing can him save;
 Here alone I'm tossing,
 Scanty is my joy,
 While my fickle maiden
 Sleeps with young Rob Roy.

TO JOHN CAMPBELL, LEDAIG.*

(Translated by "Fionn.")

A THOUSAND welcomes, heather sprig,
 From high lands dear to me,
 That land which nurtured heroes trig—
 Though scattered now they be.
 My country's hue adorns thy brow;
 Both heat and cold thou'lt ward;
 But this endears thee most, I trow—
 I got thee from the bard.

Thou daisy meek, of modest mien,
 Still wet with dewy spray,
 Much I regret that thou hast been
 Torn from thy comrades gay;

*For the original, see page 127.

I fear that thou wilt droop and die
 Despite my fond regard;
 But I will tend thee well, for why—
 I got thee from the bard.

And thou, sweet primrose, young and fair,
 Oft plucked with boyish glee
 In bygone days, when free from care
 I roamed the grassy lea.
 I'm proud indeed to see thy face,
 Fresh from thy native sward,
 Just after leaving the embrace
 Of my dear friend the bard.

In early youth you three have left
 That land you loved so well,
 And of those comrades were bereft
 That smiled in yonder dell;
 Your mournful lot has just been mine,
 But we must yield to fate,
 To dream of happy days langsyne
 Will not improve our state.

May every flower of fairest hue
 Adorn green Ledaig's braes,
 All sparkling in the morning dew,
 Fit feast for bardic gaze;
 May smiling vale and laughing rill
 The poet's soul inspire,
 And like sweet music move his will
 Afresh to tune the lyre.

HAIL TO THE ISLE OF SKYE.*

(Translated by Mr Neil Ross.)

O HAIL to thy summits,
 The stag's verdant dwelling,
 Thy dells that are buried
 In desolate gloom!
 The rigours of winter
 Thy passes do enter;
 And groves by the tempest
 Are stripped of their bloom.

I see the high Coolin,
 A lion so sullen;
 His head is enveloped,
 And bearded with snow;
 His cheeks are deep furrowed
 By thundering torrents
 That sweep in their hurry
 To meadows below.

Majestic and proudly
 Thy cliffs do surround thee;
 Afar till enshrouded
 In clouds they expand;
 Their base curbing boldly
 The waves of the ocean,
 In dreadful commotion
 That roar on thy sand.

* For the original, see page 22.

O where are the gallants
 That lived in thy valleys,
 'Mong mist-crownèd summits
 Who travels enjoyed?
 The chase was their custom,
 Where glittering musket,
 And hounds unexhausted
 By haste, they employed.

The warriors undaunted,
 Whom terror of conflict
 Or sound of the trumpet
 Has never dismayed;
 Their children inherit
 The fame of their merit,
 When waving their banners,
 They valour displayed.

But the chambers are cheerless
 Where once dwelt the fearless;
 To homes dark and dreary
 The heroes went down.
 And the breeze in its moaning,
 In sighs and in mourning
 To hills bleak and lonely
 Unfold their renown.

O where are the pleasures
 In childhood I treasured,
 When roses I gathered
 In hollow and glade?

My early companions
Are widely dissevered,
And lost is the honey,
 The blossoms decayed.

My heart prizes proudly
Thy glens and thy mountains
The mist that is crowning
 The brow of each hill—
Thy broad fertile meadows
And steep rugged headlands,
The hind's liquid treasure—
 The murmuring rill.

May thy name never perish,
Thy sons ever flourish,
Till moulder the mountains
 And clouds shall be rolled!
While rocks do not quiver
At raging of billows
The dear "Misty Island"
 I highly will hold.

MY ISLAY LASSIE.*

(Translated by Mr M. Macfarlane.)

OCHONE a ree! but life is drearie O,
 Awa' frae Islay, where wons my dearie O,
 Wha's winnin' smile and banter cheerie O,
 Wad rout the fears that mak' me eerie O.

Thou charmin' isle o' slopes sae grassie O,
 Thou bonnie hame o' a bonnie lassie O,
 My dreams are a' 'bout thee and Nancie O,
 The land and lass that took my fancy O.

Altho' Dunedin's streets are pleasin' O,
 And hunners there in jewels bleezin' O,
 Like stars, a glitter roun' them castin' O,
 Their bloom and beauty are na lastin' O.

Give me my couthie, kindly woman O,
 Wha's e'e is clear, wha's cheek is bloomin' O;
 Altho' her riches are but scanty O,
 Her nature's wealth it mak's me vauntie O.

When winter's gane I'll owre the ocean O,
 And tell her o' my heart's devotion O,
 For life is drear, and sair I wearie O,
 To be in Islay, where wons my dearie O.

* For the original, see page 119.

SHALL GAELIC DIE? *

ADHERING fast to this belief
 There many are to-day—
 That soon the ancient Gaelic tongue
 Will languish and decay;
 Her lease of years, they say, is run,
 She'll raise her head no more;
 Despite what Blackie's skill has done,
 Her term of life is o'er.

The sons of warriors are despised
 Their fields are ploughed no more;
 On every hill are sheep and deer,
 Where heroes dwelt before.
 The soil has now another race
 That rises in their room,
 That vows and constantly desires
 To seal the Gaelic's doom.

Shall strangers then our country's lore
 Efface from every page?
 And shall the alien still our tongue
 By his obtruding rage?
 Our language ancient, sweet, renowned,
 So fit in field and hall,
 Supine and slow shall we be found
 While foemen seek her fall?

* For the original, see page 13.

Wake up, O Gaelic, raise thy voice,
 Put doubts and fear away:
 Ten thousand stalwart friends are thine
 To shield thee in the fray.
 As long as glides the murmuring brook
 And beats on shore the wave,
 They'll not consent by word or look
 To lay thee in the grave.

The tongue that sings of Fingal's race,
 Their bravery in war
 Their deeds are yet illustrious
 And stir their sons afar.
 The lions of unspotted fame,
 Untamable in fight—
 To hill and glen the gentle gale
 Relates their dauntless might.

In east or west there is no clime
 Nor island in the main
 Where of the Celts there are not those
 Who wealth and glory gain,
 And cherish still with loving zeal
 The stories, songs, and lays,
 Their ancestors had framed so well
 In land of bens and bays.

But time will glide with rapid pace
 Till joyful we behold,
 Our tongue receive an honoured place,
 In Chair of lofty mould.

Diffusing wisdom, sense, and skill,
From treasures rich and rare;
Her health and power proclaiming still
No sign of death is there.

Victorious then she'll raise her head
With a triumphant peal,
Her ancient chords she will attune
With heart both full and leal.
Till grove and stream shall welcome give,
And fill the echoing glen,—
The gentle wind upon the hills
Shall bear her song again.

But well betide the galant men
Who still stand by her side;
Who nurtured were in heather-land
Whose sons are far and wide;
Though scattered they on many a shore,
Though changed their state and sky,
Decay will not their annals hoar,
The Gaelic shall not die.

SGIALACHDAN.

SGIALACHDAN.

GILLEASBUIG AOTROM.

BHO chionn trì-fichead no ceithir-fichead bliadhn' air ais, mu 'n robh Tighean-bhochd air an togail feadh na Gàidhealtachd, cha robh cearn no baile de 'n dùthaich anns nach robh neach éigin a chòmhnuidh a bha dol fo 'n ainm "amadan." Bha na h-amadain sin de chaochladh gnè. Cuid diubh faoin, neo-chiontach, gun cheilg, mar an leanabh beag. Cuid eile dhiubh borb, seòlta, garg, crosda; agus mar a thachair do gach cearn eile de 'n dùthaich, bha chuid fhéin aig Eilean-a'-cheò dhiubh.

Ach am measg amadan an Eilein air fad, dleasaidh "Gilleasbuig Aotrom" an t-ionad as àirde. Bheireadh amadain eile an Eilein an t-àite sin da, agus theireadh Gilleasbuig fhéin gu 'n robh làn chòir aig' air.

Bha déigh mhòr aig Gilleasbuig air a bhi 'n cuideachd nan uaislean, agus bha déigh mhór aig na h-uaislean air a bhi 'n comunn Ghilleasbuig. Cha robh cuirm no fleadh, féill no banais, a b' fhiach ainmeachadh, a thachradh eadar dà cheann an Eilein, nach feumadh Gilleasbuig a bhi 'n sin.

Air feasgar latha féille ann am Port-rìgh, bha dinneir mhòr aig uaislean an Eilein ann an àrd thigh-òsda a' bhaile. Bha 'n latha fuar, fliuch, agus bha mòran de dhaoine bochd mu 'n dorus nach faigheadh a stigh, ach 'nuair a thainig Gilleasbuig rinn e rathad dha fhéin, gus an d' ràinig e an seòmar anns an robh na h-uaislean cruinn. Chuir iad uile fàilte chridheil, chàirdeil air Gilleasbuig. "Co as a thainig thu mar so, 'Illeasbuig?" arsa Fear-a'-Choire. "Mata, le bhur cead, a dhaoine uaisle," arsa Gilleasbuig, "thainig mi á Ifrinn." "Ubh ubh, 'Illeasbuig," arsa Fear-a'-Choire, "'s làidir a' chainnt sin. Agus dé mar a tha gnothaichean a' dol air an aghaidh 's an ionad sin?" "Tha," arsa Gilleasbuig, "Fhir-a'-Choire, glé choltach ris mar a tha gnothaichean a' dol air an aghaidh ann an so féin—na daoine saibhir 'g an gabhail a steach, 's na daoine bochda 'g an cumail a muigh."

Thachair Fear-a'-Choire agus Gilleasbuig ri chéile air là àraidh—Gilleasbuig agus cnaimh mòr feòla aige 'g a chrìomadh, agus e 'n déigh a dheanamh gu maith lom. "Cha chreid mi nach 'eil thu sgìth de 'n chnaimh sin a nis, 'Illeasbuig," arsa Fear-a'-Choire, "bu chòir dhuit a thoirt do'n chiad chù a thachras riut." "So dhuit e, mata," arsa Gilleasbuig, "tha mi creidsinn nach tachair cù cho mòr riut fhéin rium car latha no dhà."

Mu 'n àm 's an robh Gilleasbuig a làthair thainig ministir eadar a bhi Gallda 's

Gàidhealach, ris an abradh iad “Maighstir Sutar,” do Sgir Dhiùirinnis. ’S e làn-sgoilear a bha ’n Sutar, foghlumaichte ann an iomadh cànan, ach duine aig nach robh ach fìor dhroch Ghàidhlig. Agus na bu mhiosa na sin, tha e coltach gu’n robh Sutar tuilleadh is déidheil air a bhi ’n comunn Mhic-na-bracha; agus ged a bha Gilleasbuig mar a bha e, bha e faicinn nach robh caithe-beatha Shutair a’ co-fhreagradh ris an dreuchd chudthromach a ghabh e os laimh. Ach ciod air bith aobhar bho ’n do thachair e, fhuair Gilleasbuig làn cheannas air Sutar. Bha eagal anma aig Sutar roimh Ghilleasbuig. Cha robh ni dh’iarradh e air Sutar nach faigheadh e. Ach feumaidh sinn aideachadh nach robh Gilleasbuig còir ach anabharrach mì-thaingeil ri aghaidh gach caoimhneis agus deagh-ghean a bha Sutar a’ nochdadh dha. Chàineadh e Sutar gu bhrògan, agus ’nuair a bhiodh e sgèth dheth air gach dòigh eile dh’ éireadh e air le bàrdachd. Ann an aon de na rannan sin tha Gilleasbuig a’ toirt duinn cunntas air ùrnuigh Shutair:—

“’Nuair a theid thu do ’n chùbaid
 Ni thu ùrnuigh bhios gleusda,
 Bidh cuid di ’na Gàidhlig,
 Is pàirt di ’na Beurla;
 Bidh cuid di ’na h-Eabhra,
 ’Na Fraingis, ’s ’na Gréigis,
 ’S a’ chuid nach tuig càch dhi,
 Bheir e gàir’ air Fear Gheusdo.”

Eadar da-uair-dheug agus uair ’s a’ mhaduinn,
 air oidhche ghruamach gheamhraidh, agus

Sutar gu socair blàth 'na leabaidh, chual e bualadh trom, làidir aig an dorus. Dh' éirich Sutar, chuir e cheann a mach air uinneig an t-seòmair agus dh' éigh e, "Có tha 'n sud?" Fhreagair Gilleasbuig gu'n robh esan. "Thusa," arsa Sutar, "ciod e tha dhìth ort mu'n àm so dh' oidhche?" "Ciod e," arsa Gilleasbuig, "a bhiodh a dhìth air neach sam bith mu'n tràth so dh' oidhche ach suipeir mhaith, agus leaba mhaith 'na déigh." Bha fios aig Sutar nach robh maith cur an aghaidh Ghilleasbuig, agus ged bu leis leis e, b' eudar dha éirigh 's Gilleasbuig a leigeadh a stigh." "A nis," arsa Sutar, (an deigh do Ghilleasbuig a shuipeir a ghabhail), "theid thu mach agus caidlidh tu gu maduinn air lobhta an stàbuill. Tha leaba bhlàth ghlan ann, agus bidh tu glé cheart gu latha." "Mata," arsa Gilleasbuig, "cha 'n fhaca mise riamh 'nuair a thigeadh caraid a dh' amharc air duin'-uasal, nach rachadh e agus nach sealladh e a shecmar-leapa dha, agus mar sin thig thusa mach agus seall dhomhsa an t-àite 's am bheil mi gu luidhe." Cha robh aig Sutar còir ach falbh a mach le Gilleasbuig. Thachair gu'n robh dorus an stàbuill glaiste, ach fhuair na fir fàradh faisg air laimh, agus chaidh sud a shocrachadh ris an uinneig. "Suas," arsa Gilleasbuig ri Sutar, "bidh mis' as do dhéigh." Ach 'nuair a fhuair Gilleasbuig Sutar as an t-sealladh a stigh air an uinneig, thog e am fàradh air a ghualainn agus dh' fhalbh e, agus e aig an àm cheudna ag ràdh, "Nis, a Shutair, ma tha 'n

leaba cho maith 's a tha thu a' gabhail ort, gabh fhéin do leòir dhi gu latha. Oidhche mhaith leat. Theid mise stigh agus gabhaidh mi an leaba tha blàth." Cha robh aig Sutar bochd ach tòiseachadh air éigheach gus an d' thug e mach daoine a leig á bruid e.

An ath Dhi-dòmhnach chaidh Gilleasbuig do'n eaglais a dh' éisdeachd Shutair, agus ma chaidh cha b' ann gu sìth. Shuidh e shuas an staidhir ri bile na lobhta far am biodh sàr chothrom aig' air a' cho-thional fhaicinn bho bhalla gu balla. Thàinig Sutar, agus thòisich seirbhis an latha mar a b' àbhaist. 'Nuair a thug Gilleasbuig sùil sìos air feadh a' cho-thionail, có gu mì-shealbhach a thachair a bhi 'na shuidhe dìreach fodha ach bodach mór, cam, crosda, a bha 'na fhìor-nàmhaid do Ghilleasbuig, agus Gilleasbuig 'na fhìor-nàmhaid dha. 'Nuair a chunnaic Gilleasbuig am bodach, chrath e cheann agus rinn e gàire ris féin. 'Nuair a dh' éirich an co-thional 'nan seasamh aig a' chiad ùrnuigh, chuir Gilleasbuig a làmh 'na phòca agus thug e mach ubh mòr tunnaig, agus thòisich e ri bile na lobhta air cuimse a dheanamh air ceann a' bhodaich. Mu dheireadh leig Gilleasbuig as an t-ubh, agus bhris e 'na smùr air sgall a' bhodaich. Ma bhris, "chaidh an ceòl air feadh na fìdhle"; chaidh am bodach gu h-ùpraid, 's chaidh an co-thional gu gàireachdaich. Chunnaic Sutar nach robh feum an cumail na b' fhaide an latha sin, agus leig e mu sgaoil iad le coire Ghilleasbuig chòir.

Beagan ùine an deigh sin thachair Sutar

agus Gilleasbuig ri chéile ann an coille an Dùin—àite fàsail aonaranach—agus smaintich Gilleasbuig ann féin gu'n robh an cothrom gu maith air ni-eigin a chur á Sutar. Thainig Gilleasbuig air aghaidh agus chuir e an fhàilte chridheil, chàirdeil sin air Sutar. Ach an déigh dhaibh beagan còmhraidh a bhi aca ri chéile—"Feumaidh tu," arsa Gilleasbuig, "airgiod a thoirt domh a gheibh brògan, tha mi gun stiall bhròg agam." "Ma thà," arsa Sutar, "cha toir mise bròg no aodach dhuit. Cha 'n 'eil annad ach droch dhuine." "Am fear mòr gu'n tog mise," arsa Gilleasbuig, "ma theid do bheò no do mharbh as a' bhad so gus an toir thu dhomhsa rud a gheibh brògan." Ghabh Sutar bochd an t-eagal, thug e mach a leabhar-pòca agus thug e litir do Ghilleasbuig thun a' ghreusaiche air son bhròg. "Ciod e tha 'n so?" arsa Gilleasbuig. "Thà," arsa Sutar, "litir a gheibh brògan dhuit." "Cò ghabhadh do litir-sa?" arsa Gilleasbuig, "thoir dhomhs' an t-airgiod agus cuir do litir far nach abair mi." Cha robh ann do Shutar ach an t-aon ni, agus thug e'n t-airgiod do Ghilleasbuig; ach 'nuair a fhuair Gilleasbuig an litir anns an dara laimh, agus an t-airgiod anns an laimh eile—"Seall thu sud a nis," arsa Gilleasbuig, "gheibh an litir na brògan, agus bidh an t-airgiod agam fhìn."

Air maduinn àraidh ann am Port-rìgh, ghabh Gilleasbuig cuairt thun a' chladaich. Chunnaic e bàta an sin a bha air tilleadh bho iasgach. Bha sgioba a' bhàta shuas am baile a' gabhail drama; agus cha 'n fhaca Gilleasbuig còir

gnìomh a b' iomchuidhe na trosg cho maith 's a chunnaic e 's a' bhàta ghoid. Ghabh e suas gu tigh duin'-uasail a bh' ann 's a' bhaile leis an trosg. Bhuail Gilleasbuig an clag, agus có thachair a fhreagairt ach an duin'-uasal fhéin. "An ceannaich sibh trosg maith?" arsa Gilleasbuig. "Ceannaichidh," arsa 'n duine, "agus taing air son fhaotainn. Ciod a' phrìs a tha thu ag iarraidh air?" "Thà," arsa Gilleasbuig, "tasdan, agus gloine uisge-bheatha." "Gheibh thu sin mata," arsa 'n duine. 'Nuair a fhuair Gilleasbuig pàidheadh an truisg, thuirt e: "Nis, bho nach 'eil a bheag agam fhéin r' a dheanamh, theid mi thun an uillt agus glanaidh mi dhuibh e." "Ro mhaith," arsa 'n duine. Ach 's ann a dh'fhalbh Gilleasbuig leis an trosg agus reic e ann an seachd tighean eile e, aig a' phrìs cheudna, ach cha d' fhàg e 'n trosg aig a h-aon aca; chaidh e air ais leis thun a' bhàta as an do ghoid e e. 'Nuair a ràinig e 'n cladach bha sgioba a' bhàta ag obair air glanadh an éisg. Thilg Gilleasbuig an trosg sìos 'n am measg, aig an àm cheudna ag ràdh, "Sud agaibh, a ghillean còir, bhur trosg, agus ma phàidheas e sibhse cho maith 's a phàidh e mise, 's maith am beathach e."

Bha e 'na chleachdadh aig Gilleasbuig sgrìob a thoirt gu tir-mór 'nuair bhuaileadh e 'na cheann. Thachair dha bhi air latha Sàbaid àraidh ann an Gleann-seile, agus co-dhiù 's e spiorad maith no droch spiorad a chuir 'na cheann dol do'n eaglais chaidh e innte. Ghabh e suas feadh na h-eaglais gus an d'ràinig

e staidhir na cùbaid. Shuidh e aig bonn na staidhreach gu socair stòlda, 's a bhata fo uchd. Shaoil leis a' mhinistir chòir gur ann bodhar a bha Gilleasbuig, agus 's ann a ghabh e bàigh mhòr ris a' choigreach a shuidh gu dìblidh cho faisg air an éisdeachd. Bha gnothaichean a' dol air aghaidh gu réidh riaghailteach car greiseig, gus an d' thainig còig no sea de chlobairean le'n cuid chon a stigh. 'Nuair a thachair na coin ri chéile thoisich iad air dranndan, agus bha a h-uile coltas air gu'n robh an aimhreit gu bhi air a bonn. Cha d'éisd Gilleasbuig an còrr; ghabh e sios 'n am measg le bhata, ach an àite sìth a chur orra, 's ann a chuir e h-uile cù 's an eaglais an claginn a chéile. Cha robh am ministir fada caochladh a bheachd air Gilleasbuig. "B'fheàrr leam," ars' am ministir ris an luchd-dreuchd aige, "gu'n cuireadh sibh an duine truagh ud a mach as an eaglais." "Cha ruig iad a leas an dragh a chur orra fhéin," arsa Gilleasbuig. "Tha mise fada gu leòir an so, agus ma 's e ceòl feadaireachd tha 'm pailteas an sud dhe do shearmon—mòran 'g a ràdh 's beagan 'g a dheanamh; latha maith leat, fhir mo chridhe." Ghabh Gilleasbuig a mach, agus chunnaic e each bàn an ceangal ri cairt aig ceann na h-eaglais. Cha 'n fhaca Gilleasbuig gnìomh a b' iomchuidhe na 'n ròp a bha 'n crochadh ri clag na h-eaglais a cheangal ri earball an eich bhàin. Chaidh e'n sin 'na shìneadh ann an raon arbhair a bha shios fo 'n eaglais gus am faiceadh e ciod a thachradh. Cha do chuir an t-each bàn car dheth fhad 's

a bha e faotainn criomadh faisg air, ach 'nuair a theann e ceum no dhà a mach, bhuail an clag buille, 's thug an t-each bàn leum as; agus 'nuair a thuig e gur ann ris fhéin a bha 'n gnothach an ceangal, chaidh e gu h-ùpraid, agus ma chaidh thòisich an clag. Cha robh buille a bhuaileadh e nach toireadh crith air an eaglais. Mu dheireadh thòisich an co-thional air tighinn a mach, agus a h-uile neach a thigeadh a mach bha e fuireach a muigh, gus mu dheireadh an robh iad a muigh air fad agus am ministir air an ceann. Bha Gilleasbuig ag amharc orra le subhachas, agus e làn-riaraichte leis a cho-dhùnadh gus an d' thug e seirbhis an latha.

Bhiodh Gilleasbuig air a chòmhdach ann an trusgan maith, mar bu trice,—ad àrd, deise dhubh, agus léine gheal. Bha uaislean an Eilein 'g a chumail daonnan ann an aodach maith. Bha e mar sin ullamh air daoine do nach b' aithn' e a mhealladh, agus a thoirt orra chreidsinn gu 'n robh e rud nach robh e idir. Thainig e air lath' àraidh gu tigh ann an oisinn iomallach de'n dùthaich; bhuail e aig an dorus, agus dh' éigh e, "Có tha stigh?" "Cha 'n 'eil mòran a stigh," arsa bean-an-tighe, "thigibh air bhur 'n aghaidh." "Am bheil duine stigh ach thu fhéin?" arsa Gilleasbuig. "Thà," arsa ise, "tha Iain, fear-an-tighe, stigh, ach tha e air an leabaidh." "Ciod a tha cur air?" arsa Gilleasbuig. "Mata," arsa ise, "cha 'n 'eil mi fhìn ro chinnteach, ach tha e air an leabaidh bho chionn chóig bliadhna." "Tha e tuilleadh is fad' air an

leabaidh," arsa Gilleasbuig, "ach 's e lighiche a tha annam-sa agus cha 'n 'eil fios nach dean mi feum dha." "Nach mise tha taingeil," arsa bhean bhochd, "bhur leithid a thighinn rathad an tighe?" "Cha d' thainig a dheireadh ort," arsa Gilleasbuig. "Ciod e tha agad anns a' phoit sin air an teine?" arsa Gilleasbuig. "Thà," ars' ise, "cearc a tha bruich do dh' Iain." "Cearc!" arsa Gilleasbuig. "Na'n toireadh tu dha cearc anns an t-suidheachadh anns am bheil e an ceart uair, bhiodh e cho marbh ri sgadan agad mu'n ruitheadh ceithir-uair - fichead." "Ach," arsa Gilleasbuig, "thoir thusa dheth a' chearc, agus thoir dhomhs' i, agus innsidh mi dhuit a rithist ciod a ni sinn ri Iain." 'S ann mar sin a thachair. Thainig a' chearc dheth, agus dh' ith Gilleasbuig air a shocair fhéin i. "Seall thu nis," arsa Gilleasbuig, "mar a ni thu ri Iain. Tha bò agad a mach aig ceann an tighe agus laogh òg aice. Beir air an laogh agus dean feannadh-builg air, agus cuir seiche an laoigh air Iain, agus cuir fo 'n bhoin e, agus mur an gabh i ris cuir a h-uile cù 's a' bhaile rithe mach air na creagan." Thog a' bhean bhochd a dà laimh, agus thug i an dorus oirre dh'iarraidh dhaoine; chunnaic i gu 'n robh an duine as a chiall. Ach mu 'n do thill i, thug an lighiche am monadh air. Ach an ceann latha no dhà thill Gilleasbuig agus eallach air de gach seòrsa,—lm, càise, cearcan agus feòil. Dh' fhàg e sud aig a' chaillich air son Iain, 's cha do chuir an léigh an còrr dragh oirre.

Ach feumaidh sinn ar cead a ghabhail do

Ghilleasbuig aig an àm so. Ge b'e ionad anns am bheil a chòmhnuidh tha dòchas agam gu 'm bheil e sona. Tha mi creidsinn gu 'm bi iomadh latha 's linn mu 'm bi gàire subhach, sunndach luchd-àiteachaidh Eilein-a'-cheò air a dhùsgadh le a leithid a rithist.

CAILLEACH NAN CNO AGUS TAILLEAR NAN CLAR.

Bho chionn iomadh bliadhna air ais bha caill-each mhòr fhiadhaich a chòmhnuidh ann an aon de ghlinn na Gàidhealtachd, aig an robh ainm a bhi comharraichte air buidseachd, agus a bhi ann an làn-cho-chomunn ri spioradan dorcha an t-saoghail thall. Am measg gach buaidh eile a bha air a' chaillich, bha gaol mòr aice air cnothan. Bhiodh poca chnò aice an crochadh air stob faisg air an teine a h-uile latha 's a' bhliadhna, bho'n d'fhuair i 'n t-ainm "cailleach nan cnò." Cha robh each a rachadh le creig, no bò a chailleadh a bainne, no maighdeann a chailleadh a leannan, nach b' i cailleach nan cnò a rinn sud. Cha robh bodach a rachadh a dh' iasgach, mur am marbh-adh e iasg an latha sin, ma thachair i ris air fhalbh, b'i cailleach nan cnò a rinn sud. Ach mu dheireadh thall dh'fhàs cailleach nan cnò anabarrach tinn, agus bha e glé choltach gu'n robh am bàs oirre. Agus thug i àithne theann

d'a càirdean, ma 's e 's gur e'm bàs a bh'ann, iad a bhi cinnteach agus am poca chnò a thiodhlacadh aig a ceann.

'S ann mar sin a thachair. Bha eagal aig a càirdean roimhe beò, agus cha robh iad cinnteach aisde marbh; agus a réir a h-àithne chaidh am poca chnò a thiodhlacadh aig a ceann. Ach bha gille tapaidh a chòmhnuidh 's an àite aig nach robh mòran creidimh ann am feartan na caillich. Agus thuirt e ris féin oidhche dhe na h-oidhcheannan, gu'm bu bhochd na cnothan maith a leigeil a dholaidh aig ceann na caillich. 'Nuair a ghabh an teaghlach mu thàmh 's ann a thog mo bhalach a shluasaid air a ghualainn, agus dh'fhalbh e a thogail nan cnò. Agus mar a bha e teannadh faisg air a' chladh, có thachair ris ach droch dhuine a bha anns an àite aig an robh ainm a bhi 'n a mhèirleach maith chaorach, agus thainig iad cho dlùth air a chéile anns an dòrcha 's nach robh cothrom aig a h-aon aca tarrainn air ais. "Ho ló!" arsa mèirleach nan caorach, "C'àite an ainm an Aigh a bheil thu dol mu'n àm so dh'oidhche le do shluasaid?" "C'àite air bith a bheil mise dol," arsa gille nan cnò, "tha mi tuigsinn comharraichte maith c'àite bheil thusa dol. 'S ann a ghoid moilt a tha thu dol. Agus bho 'n thachair sinn ri chéile 's gun a h-aon againn air gnothach ro mhaith, innsidh mise dhuit far am bheil mi fhìn a' dol. Tha mi dol a thogail poca chnò na caillich, agus ma bheir thusa dhomhsa dara leth a' mhoilt a ghoideas tu, bheir mise dhuit-sa dara leth nan cnò." "Cha

bhi 'n còrr air a' chùis," arsa mèirleach nan caorach, "gheibh thu sin." "Falbh mata," arsa gille nan cnò, "agus fiach am faigh thu molt maith, agus suidhidh mise anns a' chladh a' toirt cnag air na cnothan gus an till thu."

Fàgaidh sinn a nis mèirleach a' mhoilt agus gille nan cnò air ceann an gnothaich fhéin, agus bheir sinn sùil car tiota beag air tàillear nan clàr, aig nach robh lùth 'na chasan. Bhiodh clàr beag fiodha aige fo gach bois agus glùin, agus air an dòigh sin dh'fhalbhadh e air a mhàgan bho thigh gu tigh far am biodh tàilleir-eachd aige ri dheanamh. Agus mar bu tric le tàillear a bhi maith air innseadh seann sgialachdan, cha robh eadar dà cheann na dùthcha na bheireadh bàrr air tàillear nan clàr anns a' chùis sin.

Thachair dha bhi 'g obair an oidhche air am bheil sinn a' bruidhinn ann an tigh nach robh mach air trì-fichead slat bho dhorus a' chlaidh. Agus mar a b' àbhaist, bha'n tigh làn de luchd-céilidh, is tàillear nan clàr a' cur dheth mu gach buidseach, taibhse, agus sìtheach a bhà agus nach robh, ann. Mu dheireadh thall bhuaill am pathadh a h-aon de 'n chuideachd, ach cha do thachair gu'n robh boinne uisge stigh. Ach bha gille tapaidh 's a' chuideachd a thairg dol do'n tobar. Bha 'n tobar mu leth-dusan slat bho dhorus a' chlaidh. Agus 'nuair a bha'n gille teannadh faisg air an tobar chual e cnò 'g a cnagadh. Sheas e, 's dh'éisd e; chual e 'n ath chnò 'g a cnagadh; ma chuala, cha robh feum air a' chòrr dearbhaidh. Thug e na buinn dhi dhachaidh, anail 'na uchd, 's

a dhà shùil an impis leum a mach as a cheann leis an eagal; agus bhòidich is bhriathraich e gu'n robh a' chailleach 'na suidhe 's a' chladh agus fead aic' air cnagadh nan cnò. "Pù," arsa fear thall 's fear a bhos, "cha 'n 'eil annad ach an gealtair e bochd." "Thoir dhomhs' a' chuinneag," arsa gille maol ruadh a bha 'n a shuidhe ann an oisinn. Dh'fhalbh an gille ruadh le coltas fearail air. Ach mar a thachair do'n chiad fhear, 'nuair a bha e teannadh faisg air an tobar, chual e cnò 'g a bristeadh. Thog e chluas, 's dh'éisd e; chual e 'n ath chnò 'g a cnagadh; ma chuala, cha robh feum air tuilleadh dearbhaidh. Thill an gille ruadh dhachaidh tioram, agus mhionnaich e air gach cumhachd, àrd is iosal, nach robh àicheadh air a' chùis, gu'n robh i ann gun teagamh.

"Mata," arsa tàillear nan clàr, "'s iomadh cearn de'n t-saoghal 's an robh mi, ach cha do thachair mi riamh ri làn tighe de ghealtair ean coltach ruibh. Na'm biodh comas mo chas agam, mar nach 'eil, bheirinn làn na cuinneig as an tobar ged a bhiodh a h-uile cailleach 's a' chladh a' cagnadh chnò." "Mata," arsa gille mòr dubh a bha thall mu choinneamh, "bheir mise leam air mo mhuin thu." "So, mata," ars' an tàillear, "tog leat mi." Rug an tàillear gu teann air a' chuinneig 'na dhòrn, 's dh'fhalbh an gille mòr leis air a dhruim. Agus mar a thachair do chàch, mar a bha iad a' teannadh faisg air an tobar chual iad cnò 'g a cnagadh. "An cuala tu sud?" arsa 'n gille mòr. "Chuala mi," arsa 'n tàillear; "cha'n 'eil sud cneasda mu 'n àm so dh' oidhche."

“ An teid mi air m’ aghaidh leat? ” ars’ an gille. “ Théid,” ars’ an tàillear, “ ach cum sàmhach.” Chuala iad an ath chnò ’g a bristeadh. “ An cuala tu sud? ” ars’ an gille mòr. “ Chuala,” ars’ an tàillear, “ na mheal mi mo shlàinte mur ’eil eagal orm gu bheil i ann.” Bha nis gille nan cnò a’ gabhail fadachd nach robh a charaid, fear a’ mhoilt, a’ tighinn, agus dh’ éirich e ’na sheasamh dh’fheuch am faiceadh e tilleadh e; agus ’nuair a chunnaic e ’n gille mòr a’ teannadh air agus tàillear nan clàr aig’ air a mhuin, cho-dhùin e air ball gu ’m b’e mèirleach a’ mhoilt a bh’ ann. Agus le guth làidir, fallan, dh’éigh e, “ Am bheil e reamhar?” “ Reamhar no caol e,” ars’ an gille mòr, “ sud agad e,” —agus aig an àm cheudna e toirt na tulgaid ud do thàillear nan clàr a steach do’n chladh. Thug an gille mòr na buinn dhi, agus leig e le tàillear nan clàr a bhi deanamh air a shon fhéin.

Mu dheireadh thall ràinig tàillear nan clàr dhachaidh gun chuinneig, gun uisge, air a chòmhdach le poll is eabar, agus mar a thachair do iomadh neach a tha làidir ’na bheachd fhéin, cha robh tàillear nan clàr idir cho gaisgil a’ tilleadh ’s a bha e falbh.

DOMHNUL MACTHORMAID AGUS LEANABH-SITHE CNOC-A'-CHUILINN.

BHA nis bho chionn iomadh linn air ais duine còir ris an canadh iad Dòmhnul MacThormaid, agus Seònaid ruadh a bhean, a chòmhnuidh ann an aon de ghlinn na Gàidhealtachd. Bha an tigh aig Dòmhnul am bràighe ghlinne, faisg air creig mhòir ri uchd na beinne, far nach robh ni gu bristeadh a steach air a shuaimhneas no air a shìth, ach toirm na h-aibhne a bha, le ceuman mall agus le crònan tiamhaidh, a' gabhail seachad sìos fo'n dorus aige, agus ceilearadh binn nan eun, a' seinn le sòlas mu bhun nam preas 's mu bhàrr nan dos, air na bruachan os cionn an tighe aige. Ach bu tric a bha e air a dhùsgadh an àn na dùdlachd, le nuallan na gaoithe a' séideadh le bùirean ri mullach nam beann 's nan creag. a chum am bathais gun eagal gun fhiamh ri aghaidh sion is gaillionn nam miltean geamhradh. Cha robh ànranach a thigeadh thar muir no monadh, nach b'e bheatha aig Dòmhnul MacThormaid; bha daonnan a dhorus fosgailte, agus a bhòrd fialaidh do gach coigreach agus fear-fuadain a thigeadh 'na rathad. Bha aige mar sin mòran de dheagh thoil dhaoine, maille ri riarachadh a choguis féin gu'n robh e deanamh ceart. Ach an déigh sin uile, mar a thachair do gach neach fo'n ghréin, cha robh Dòmhnul gun a "chamadh 's a' chrannchur." Aon ni gu h-àraidh a bha cur gruaim air inn-tinn, agus neul dorcha mu 'n teallach aige:

agus b' e sin, e bhi gun sliochd. Bhiodh e daonnan a' caoidh 's a' gearan nach do chuir am Freasdal duine cloinne air a dh' aisigeadh ainm agus eachdraidh a shìnnsear sìos do 'n ghinealach a bha gu teachd 'na dhéigh. Bua creideamh làidir aig Dòmhnall anns na daoine-sithe, agus 'nan gnìomharran iongantach am measg chloinn nan daoine. Cha 'n 'eil teagamh nach do chuidich uaigneas 'ionad-còmhnuidh, maille ris gach dearbhadh a fhuair e bho shìnsir agus bho sheann daoine, a bhi daingneachadh a chreidimh ann am feartan 's an cleachdadh nan sìthichean.

Ach gu bhi tighinn na 's faisg air ceann ar sgeòil; ciod e th' agad air, ach gu 'n d' fhàs Seònaid trom air duine cloinne; agus ma dh'fhàs Seonaid trom, dh' fhàs Dòmhnall aotrom; cha robh smeòrach air géig, no uiseag air lón, cho binn fead ri Dòmhnall, moch is anmoch, le dòchas làidir ri oighre òg. Agus cha robh a dhòchas air a mhealladh, oir oidhehe dhe na h-oidhecheannan 'nuair thàinig e dhachaidh bho iasgach, agus a shuidh e ri taobh an teine, thainig a' bhean-ghlùine nall bho thaobh na leapa air an robh Seònaid 'na luidhe, agus chàirich i ann an gàirdeanan Dhòmhnuill leanabh gille cho tlachdmhor 's air an do dhearc sùil bodaich riamh. Cha 'n 'eil teagamh nach robh cridhe Dhòmhnuill air a thogail le so, agus bha a' bhuil; cha deachaidh mòran fois air an t-slige-chreachainn car latha no dhà, agus bha iomadh bodach is cailleach 's a' ghleann, aig nach robh fios gu ro mhaith co-dhiù a b' e 'n ceann no 'n casan a bha gu

h-àrd dhiubh, ag òl deoch-slàinte, agus a' guidhe saoghal fada agus sonas do Thormad beag. Bha nis gach cùis a' dol air aghaidh gu maith, cha robh neul dorcha air speuran Dhòmhnuaill air nach do chuir Tormad beag an ruaig. Ach mo thruaighe! bha latha faisg air laimh a thug buille-bhàis do gach brudar faoin agus dòchas dìomhain a bha Dòmhnuaill ag altrum a thaobh Thormaoid bhig. Air latha tioram fuar earraich, 's Dòmhnuaill is Seònaid ag obair a muigh 's an achadh, dh' fhàg iad caileag òg a' toirt an aire air a' phàisde. 'Nuair a chuir i chadal 's a' chreithil e, chaidh i car greis a mach 'g a cluiche féin. Agus 'nuair a thill i dhachaidh 's a sheall i 's a' chreithil, an àite an leinibh làidir, reamhair, thlachdmhoir a dh' fhàg i, 's e bh' aice tàch-aran beag, caol, glas, a chuireadh eagal air an dearg mhèirleach. 'Nuair a chunnaic a' chaileag mar a bhà, dh' éigh i na creachan, 's bhuail i na basan; 's thug i mach chum an raoin a dh'iarraidh athar is màthar an leinibh. Ma thug, "chaidh an ceòl air feadh na fìdhle"—

"Siream sìos, siream suas,
Cha robh ball de Ruairidh agam"!

Cha robh fios an e 'n talamh a shluig, no 'n e 'n t-adhar a thog, Tormad beag; ach aon ni bha cinnteach, agus 's e sin, nach b' e a bh'anns a' chreithil. 'Nuair chaidh crìoch air iarraidh Thormaoid bhig, agus clos air an tigh, smuainich Dòmhnuaill gu'n tugadh e sùil air an fhleasgach neònach a thàinig, mar a' bhuid-seach air Eòghan, "gun chuireadh gun chead." 'Nuair a sheas Dòmhnuaill os a chionn agus a

sheall e ceart air thog e a dhà laimh ag ràdh,
 “ Freasdal a bhi 'g ar beannachadh, agus
 a' cur dìon eadar sinn agus thù, mur th' ann tha
 choltas agus a chruthachd a' cur crith air
 m'fheòil; 's cinnteach mise nach ann do 'n
 t-saoghal so a bhuineas an creutair sin.”
 “ Ciod air bith saoghal d'am buin e,” arsa
 Seònaid, “ cha 'n fhaod e bhi fo na cabair so;
 cha teid priobadh cadail air mo shùil fhad 's a
 bhios e 'n aon tigh rium.” “ Ma 's ann mar
 sin a thà,” arsa Dòmhnall, “ tha eagal ormsa
 gu'm bi thu gun phriobadh an dà latha so;
 cha 'n 'eil dad de choltas cabhaig air an diùl-
 nach sin. Ciod e ghabhas deanamh ris? Ma
 theid a thilgeadh a mach, ni an lagh greim
 oirnn, agus ma leigear bàs anns an tigh e cha'n
 e sin as fheàrr,—nach ann a dh' fheumas sinn
 biadh fheuchainn ris? ” Agus 'nuair a chaidh
 sin a dheanamh, dh' itheadh is dh' òladh e gu
 sgoinneil.

Thainig a nis Dòmhnall agus a chàirdean gus
 a' cho-dhùnadh gur i a' bhean-shìthe a ghoid
 Tormad beag agus a dh' fhàg a leanabh féin
 'na àite. Agus thug iad a' chomhairle air, na'm
 fàgadh e fad oidhche 's a' chreig mhòir e,
 'nuair a chluinneadh a' bhean-shìthe a' rànaich
 e, gu'n tigeadh i g' a iarraidh agus gu'm
 fàgadh i 'n leanabh ceart 'na àite. 'S ann
 mar so a thachair; an ath oidhche, phaisg
 Dòmhnall an leanabh-sìthe 'n a bhreacan glas,
 agus sgrog e bhoineid leathann ghorm m' a
 cheann, agus theannaich e a chuaille daraich
 'na dhòrn, 's thog e ris a' chreig mhòir, 's an
 leanabh-sìthe aige air a mhuin.

'Nuair a thill e dhachaidh leig e glag dheth féin 's a' chathair, agus e aig an àm cheudna ag ràdh, " Dh' fhàg mi 's a' chreig mhòir e, agus mur an gabh a bhana-charaid, a' bhean-shithe, truas ris, ged a thogadh na h-iolairean e, 's mi nach biodh diombach." Ge mòh a dh' éirich a' ghrian a sgaoileadh a sgiathan òir air gualainn an t-sléibh, bu mhoiche na sin a bha Dòmhnall aig a' chreig mhòir. 'Nuair a ràinig e, bha 'n leanabh-sithe gu cloch-shuileach ag amharc mu'n cuairt da air a' chreig. Cha d' thainig a' bhean-shithe a chur dragh sam bith air; agus cha mhò thainig iolaire no feannag g' a ghriobadh no g' a ghrobadh. Cha robh air ach a thoirt dachaidh a rithist; agus ma thug, cha b' ann gu sìth; rànach is chaoineadh e, air amannan, latha 's oidhche gun sgur, ach facal bruidhne cha d' thainig riamh as a cheann. Agus coltach ri crodh caol na h-Eiphit, mar is motha dh'itheadh e, 's ann na bu chaoile bha e fàs.

" Ach," arsa Seònaid ri Dòmhnall, oidhche dhe na h-oidhcheannan, " ciod e 'n t-ainm a bheir sinn air an leanabh so, 'n saoil thu nach fheum sinn fhaotainn air a bhaisteadh? " " Mata," arsa Dòmhnall, " cha 'n ann a thoirt droch fhreagairt ort, ma thogras tu fhéin thoir ' Mac-Crùislig ' mar ainm air, ach cha bhi m'ainm-sa no mo shloinneadh air, no ainm no sloinneadh duine bhuineas domh; mur am b' e beagan domh, 's e 'n aon bhaisteadh a dheanainn-s' air,—breith air dhà chaol coise air, agus aon tulgag a thoirt dà a mach air linne a' chreagain."

Beagan ùine 'n déigh sin thàinig duine cunnartach de thàillear crùbach a bha 's an àite, a dh' obair do thigh Dhòmhnuill. 'S e àm an fhoghair a bh' ann, 'nuair a bha iad gu maith dripeil ris a' bhuain. Agus an déigh am biadh maidne, thuirt Seònaid ris an tàillear e bhi cho maith 's a shùil a chumail air an fhear a bh' anns a' chreithil, gus an tigeadh iad dhachaidh bho 'n bhuain; "ach," ars' ise, "ged a bhiodh e rànaich 's a' caoineadh, na gabh ort e; sin a thoilinntinn." Bha nis an tigh aig an tàillear chrùbach agus aig an fhear bheag dhaibh féin, a h-uile greim a bheireadh an tàillear 's a' chòta, bheireadh e sùil air an fhear bheag, agus bheireadh am fear beag sùil a cheart cho guineach air an tàillear. Mu dheireadh chaidh e air uilinn 's a' chreithil agus sheall e gu colgarra air feadh an tighe, agus 'nuair a chunnaic e nach robh stigh ach iad féin, thionndaidh e ris an tàillear, agus ars' esan, le guth fearail, "Am bheil duine stigh ach thu féin?" "Mata," ars an tàillear, "tha mi faicinn nach 'eil, agus tha mi glé choma ged nach bithinn fhéin a stigh." "Na biodh eagal sam bith ort," ars' am fear beag, "cha chuir mise corrag ort." "Cha 'n e cudthrom do chorraig a tha cur eagal orm," ars' an tàillear, "ach co-dhiù, bu cho maith leam a bhi trì mìle á so." "Na gabh ort e," ars' am fear beag; "ach ma gheallas tu dhomh nach innis thu orm e, bheir mi dhuit an t-aon phort plobaireachd as briagha chual thu riamh." "So, mata," ars' an tàillear, "suas e." Thug am fear beag a mach feadan

caol dubh a bha fo dhruim 's a' chreithil, agus thòisich e air cluiche. 'S ma thòisich—a leithid de cheòl cha chual an tàillear crùbach riamh. Stob e 'n t-snàthad 's a' chòta, agus chuir e a chasan bac air bhac, 's a làmh fo 'leth-cheann ag éisdeachd a' chiùil.

Ach cha robh e fada mar sin 'nuair a thàinig aon fhichead maighdeann òg a stigh, le 'n earradh fada uaine air gach té dhiubh. Thòisich an ceòl, 's thòisich an dannsa,—an tàillear, 's a dhà shùil an impis leum a mach as a cheann, ag amharc orra. Ach mu dheireadh, thug an ceòl a leithid de bhuaidh air 's gu'n do thilg e uaithe an còta, agus air a chois gu'm bitheadh e. Bha e mu dheireadh 's fhallus 'g a dhalladh a' dannsa leis a' chois chrùbaich. Agus 's ann a thòisich e air breith air na boirionnaich, ach 'nuair a shaoil leis té dhiubh bhi aige 'na ghlacan cha robh ann ach sgàile. Ach uair dhe na h-uairean, ann an tighinn mu'n cuairt do'n tàillear chrùbach 's an dannsa, thainig té dhiubh, agus thug i 'n sgàile ud do'n tàillear mu thaobh a pheircill, a chuir deàrrsach theine as na sùilean aige. Thog e dhà laimh g' am fàsgadh, agus 'nuair a dh' fhosgail iad, fhuair e e féin 'na shuidhe air a' chathair, agus a chasan bac air bhac, 's an còta air a ghlùin, dìreach mar a bha e mu'n do thòisich an ceòl. Sheall e mu'n cuairt air, agus cha robh beò a stigh ach e féin 's am fear beag, a bha gu socair air a dhruim 's a' chreithil, gun phlob gun fheadan. Thainig na buanaichean dhachaidh, agus bha 'n tàillear glé thaingeil agus glé thoilichte 'nuair a bha còta

Dhòmhnuill réidh, agus nach tigeadh air a bhi latha eile stigh leis féin, an cuideachd an fhir bhig.

Beagan an déigh sin, thòisich am fear beag air cleachdadh a ghabhail a bhi 'g éirigh 'nuair a rachadh càch a chadal, agus a' suidhe leis féin aig an teine, a' turraman 's a' seinn iomadh crònan tiamhaidh nach cuala Dòmhnall riamh roimhe. Aon oidhche àraidh 'nuair a dhùisg Dòmhnall eadar uair 's dà uair 's a' mhaduinn, bha 'm fear beag a' cur dheth a' seinn—

“S truagh nach robh mi 'n Cnoc-a'-chuilinn,
Far an d' fhàg mi mo chuid ghillean;
Fuaim an ùird is glag an innein,
Builg 'g an séideadh 's airm 'g an cumadh.

'S truagh nach robh mi 'n Cnoc-na-h-àiridh,
Far 'n do dhealaich mi ri m' chàirdean;
Iadsan ait gu ceòlmhor, gàireach,
'S mis' an so gu brònach, cràiteach.”

“Am bheil thu 'na do dhùisg?” arsa Dòmhnall ri Seònaid. “Thà,” arsa Seònaid. “Am bheil thusa,” arsa Dòmhnall, “ag éisdeachd a' chreutair ud, mu 'n àm so dh' oidhche, 'nuair tha h-uile criosduidh 's an dùthaich 'n an suain chadail? Nach cianail an gnothach nach faigh daoine fois na h-oidhche leis a' gharrach ghlas? 'S mòr tha mi smaoineachadh éirigh agus aon teas a thoirt 'na pheirceall a chuireas bàs a sheanamhar as a chuimhne, ma bha seanamhair aige.” “O!” arsa Seònaid, “air son na chunnaic thu riamh na cuir corrag air, cha 'n 'eil sìthiche 's a' chreig mhòir nach biodh air do mhuin fo latha a' toirt a mach a' thòrachd.”

Latha no dhà an déigh sin, bha Dòmhnall a' dol do'n cheàrdaich le soc a' chroinn, agus 'nuair a chunnaic am fear beag a' falbh e, "Feuch" ars' esan, "am faigh thu sgeul ùr dhomh bho 'n ghobha." 'Nuair a thill Dòmhnall, "Seadh," ars' am fear beag, "an d'fhuair thu sgeul dhomh bho 'n ghobha"? "Mata," arsa Dòmhnall, "dh' iarr e orm innse dhuit gu'n deachaidh ceàrdach Cnoc-a'-chuilinn 'na teine eadar bhalg is inneanan." "Och, mo chreach!" ars' am fear beag, "ma tha sin fìor, tha mo chall-sa deanta, tha dà theallach dheug agamsa ag obair 's a' cheàrdaich sin." Thog e mach ris an aonach 's an ràn 'na bheul; ach an ceann tiota, thòisich e air cluich an fheadain. "Mata," arsa Dòmhnall, "tha mi 'n dòchas gur e cumha Mhic-Criomthain a tha e cluiche, 'Cha till mi tuilleadh; gu dearbh, a Sheònaid, is sinn a dh'fhaodadh a ràdh, mar a thuirt Iain Glan 'nuair a chuir e mach am mac-mallachd 'Is glainid an tigh an cartadh ud.'"

GAOL GAIDHEALACH.

SGEULA FIRINNEACH.

I.

ANN an aon de ghlinn uaigneach, ach mhaiseach, Eilein-a'-cheò, bha duin'-uasal còir, saibhir a chòmhnuidh, aig an robh teaghlach mòr agus

tlachdmhor de mhic 's de nigheanan. Bha Seònaid, an té a b' òige dhiubh, ochd-bliadhna-deug a dh' aois, agus air a meas 'na h-àilleagan ro mhaiseach; cha b' ann a mhàin 'na dealbh agus 'na cruth, ach bha i maiseach 'na gnìomh, 'na beus, agus 'na buadhan—

“ Cha b' e ionmhas a dh' airgiod no dh' òr,
 A chrìonas mar chòsaig nam bac;
 Ach gliocas is tuigs' agus ciall,
 'G a sgeadachadh fialaidh le tlachd.”

Air feasgar ciùin, fann, foghair—a' ghrian le ceuman mall a' tearnadh bho ghorm astar nan speur, ceò an anmoich a' tuiteam, agus a' sgaoileadh 'na stiallan bàna mu ghuaillan an t-sléibh — bha Seònaid gu tosdach, sàmhach, 'na suidhe aig uinneig a seòmair, a' gabhail beachd air àilleachd agus maise obair nàduir, ag éisdeachd 's a' faicinn eòin bheaga na coille a' leum le sòlas bho spòig gu spòig air feadh craobhan a' ghàraidh. Agus bho 'n bha saothair is teas an latha thairis, smaoinich i cuairt a ghabhail mar bu tric leatha dheanamh, ri bruaich na h-aibhne a bha 'na cuartagan agus 'na lùban a' tearnadh sìos troimh ùrlar a' ghlinne. 'Nuair a bha Seònaid a' dìreadh ri bràighe ghlinne, bha crònan trom, tiamhaidh na h-aibhne air an dara taobh dhi, agus guth binn na smeòraich a' cur nan smùid dhi air gach preas is dos air an taobh eile; bha 'n t-àite cho balbh, ciùin, an sealladh cho maiseach 's cho beò, air chor 's gu 'n d'thug e a leithid de bhuaidh air inntinn Seònaid 's nach b' urrainn di cumail oirre gun

bristeadh a mach le 'luinneig bhinn, neo-chiontaich féin—

“’S truagh nach robh mi ’s mo rogha céile,
Air mullach sléibhte nam beanntan mòr,
Gun bhi ’g ar n-éisdeachd ach eòin an t-sléibhe,
Gu ’n tugainn féin dha na ceudan pòg.”

Tha mi creidsinn na ’m biodh fios aig Seònaid gu ’n robh an t-òganach air an robh gaol dlomh-air aice fad bliadhna no dhà roimhe sin, ’na luidhe air tom mar uidhe leth-cheud slat uaipe, nach robh i air a guth a thogail cho àrd. Bha Dòmhnall òg gu h-airsneulach, fann, air tilleadh bho ’n t-seilg, agus mar a thachair do Dhonnachadh Bàn, an déigh iomadh spreigheadh a leigeadh nach d’ rinn feum dha, bha e cur a sgios dheth air tulaich uaine, ’nuair a ghiùlain osag chiùin an annaich am fonn binn ud gu chluais.

Mar a thachair do Uilleam Ros, “thuit e ’n caochladh leis an ioghnadh;” sheall e air gach taobh dheth, agus cha ’n fhac’ e neach air bith. Ach cha robh e fada ’nuair a chual e ’n guth binn ceudna tighinn air sgiathan na gaoithe, rinn e dìreach air a’ cheòl, agus mu dheireadh chunnaic e—

“An ainnir òg bu ghlaine beus,
Ag imeachd ann am measg nan geug.”

Thainig buille ’na chridhe agus lasadh ’na shùil ’nuair a chunnaic e gur i Seònaid a bh’ann leatha féin. So cothrom luachmhor a bha dhìth air bho chionn iomadh latha. An déigh do Dhòmhnall a lethsgaol a ghabhail air son bristeadh air samhchair is ceòl Seònaid,

agus beagan còmhraidh a bhi aca ri chéile, shuidh iad fo sgàile seann daraig uaine a sgaoil a cuailean aosda trom air gach taobh dhe 'n rathad. Sgaoilidh sinne mar an ceudna brat na diomhaireachd thairis air a' chàraid òig so car uair no dhà de dh' uine. Mu 'n d' éirich iad gu falbh, bha a' ghealach a' togail a cinn air cùl nam beann, na reultan glan agus dealrach a' tòiseachadh ri boillsgeadh air aghaidh nan speur, agus bha iad air an oidhche Di-sathuirne sin 'nam fianuisean seasmhach air na bòidean dileas agus neo-chealgach a thug Dhòmhnall agus Seònaid d' a chéile: nach robh naimhdean no càirdean, bochdainn no beairteas, soirbheachadh no doirbheachadh, a chuireadh eatorra, ach am bàs. Tha mi creidsinn nach robh inntinn a h-aon aca 'na tosd; air an oidhche sin bha duilleag ùr air a tionndadh ann an leabhar am beatha. Chaidh Dhòmhnall do 'n eaglais an ath latha mar bu ghnàth leis a dheanamh; thòisich seirbhis an latha le seinn aon de shailm bhinn Dhaibhidh, ach bha cruth finealta agus maiseach Seònaid fa chomhair sùil inntinn Dhòmhnall gun fhalbh as, agus fonn binn a' seirm 'na chluasan nach b' urrainn da chrathadh asda—

“ 'S truagh nach robh mi 's mo rogha céile
Air mullach sléibhte nam beanntan mòr.”

Ach facal no dhà air suidheachadh Dhòmhnall mu'n teid sinn na 's fhaide. Thachair do Dhòmhnall mar a thachair do iomadh Gàidheal maith a bharrachd air; 's e sin a bhi air

bheagan de shaibhreas an t-saoghail so; ach bha e saibhir 'na chliù, 'na ghniomh, agus anns gach deagh bhuaidh eile bu chòir a bhi air fìor-dhuine. Thainig e bho chinneadh rioghail agus urramach, bho sheann teaghlach uasal agus gaisgeil, a dhòirt cuid d' am fuil air iomadh raon catha, fo bhrataich na h-Alba, as leth cliù is onair an dùthcha. Ach bha mòran sluaigh anns an linn sin, agus anns gach linn, agus cha 'n e, " Ciod e bha duine? " no, " Ciod e bha ann? " a dh' fheòraicheadh iad, ach b' i cheist, " Ciod e bha aige? " Thuig Rob Donn an seòrsa dhaoine sin glé mhaith 'nuair a rinn e òran nan suir'chean—

" Tha fear fòs ann a dh' aindeoin dòchais,
Dh' fhaodas pòsadh gun mhòran char,
Ma tha de chiall aig' na dh' aithnich riamh
Gu'n d' éirich grian anns an àird-an-ear;
Dean 'na dhuaire e, a rugadh 'n cuarain,
Thoir baile 's buar dha is treabhair gheal,
Leig labhairt uair dha ri athair gruagaich,
'S bheir mi mo chluas duit mur faigh e bean."

Ach bha breithneachadh Seònaid ag éirigh os cionn sin; bha i meas gu 'n robh barrachd toilinntinn aice ri shealbhachadh bho shuairceas is saibhreas inntinn Dhòmhnuaill, na ged gheibheadh i na mìltean le plaosgaire gun eanchainn, gun inntinn, gun ghaisge. Ach cha robh i féin 's a càirdean de 'n aon bheachd mu 'n chùis sin; agus bha fhios aice na'm faigheadh iad a mach aon uair gu 'n robh i cumail comuinn ri Dòmhnall, gu 'm b' e cuid de 'n bhaile e. Ach bha sràd a' ghaoil air a beothachadh ann an cridhe Seònaid, agus

coltach ris an t-sradaig a bha 'n sgòrnan a' ghobha, cha robh e soirbh a bàthadh.

II.

“Mìle marbhaig air an t-suiridhe.

'S bochd dha an teid i iomrall;

Fagaidh i inntinn fo iomaguin,

'Gluasad cho simplidh ri mèirleach.”

'S iomadh oidhche allabanach a bha Dòmhnall a' cur a' mhonaidh agus crònan aige air an òran so, a' gabhail nam fàth air Seònaid fhaicinn ris an tom. Ach cha do lean Dòmhnall fad' air an ruaig sin 'nuair a ghlacadh e. Bha e féin agus Seònaid oidhche àraidh ann an caidreamh a chéile gu càirdeil ann an oisinn a' ghàraidh, gun smaointinn air ceilg no air foill. Ach mar a bha 'n tubaist an dàn daibh, có thainig orra gun chuireadh gun iarraidh ach bràthair Seònaid; cha robh cothrom teichidh ann, no falach air a' chùis. “Chaidh an ceòl air feadh na fìdhle” an oidhche sin; chaidh Seònaid a thoirt gu mòd làidir, agus bagradh oirre gu fiadhaich mur sguireadh i de chomunn Dhòmhnuill gu 'n éireadh gu h-olc dhi.

“Ach bha 'n comhairle dhi cho dìomhain
Ri tilleadh mara 's e tabhairt lionaidh.”

Bha cridhe agus inntinn Seònaid air an socrachadh air Dòmhnall mar a saibhreas 's a crannchur de dh'fhearaibh an domhain; agus cha robh beò na bheireadh oirre a roghainn a thréigsinn. Beagan ùine an déigh sin, ghabh athair Seònaid mòran fearainn ann an Uidhist,

agus am measg gach ni eile bha aige 'na shealladh, bha e am beachd gu 'm fuaraicheadh an Cuan Uidhisteach gaol Seònaid is Dhòmhnuill d' a chéile, a' creidsinn gu 'n robh firinn anns an t-sean-fhacal a thuirt, " An rud theid fad' bho 'n t-sùil theid e fad' bho 'n chridhe; " ach cha do dhearbh e sin a thaobh Seònaid. Agus ged nach robh litrichean cho siùbhlach an tràth sin 's a tha iad an diugh, bha Dòmhnall agus Seònaid a' faotainn coth-roim bho àm gu àm air sgrìobhadh gu chéile fo lùirich. Bha sin 'na mheadhon air an aigne a chumail blàth, agus an gaol gun inheirgeadh

Beagan ùine an déigh an ama sin, thainig Sasunnach mòr, saibhir 'na Bhàillidh air an oighreachd air an robh am fearann aig athair Seònaid. Agus bho 'n bha iad 'nan teaghlach càirdeil, measail, agus fòghluimte, bhiodh an Sasunnach a' tathaich orra gu maith tric. Ach mu dheireadh thall 's e thainig á sin gu'n do thuit e ann an trom ghaol air Seònaid, agus cha robh e fada 'nuair a chuir e 'n céill d'a pàrantan ciod e bha 'na bheachd, agus dh'iarr e Seònaid orra ri pòsadh.

B' e so a' cheart duine bha dhith air a pàrantan. Bha " baile 's buar agus treabhair gheal " aige, agus fhuair e cuireadh fial, farsuinn a thighinn air aghaidh; ach 'nuair a chaidh a' chùis a chur fa chomhair Seònaid cha 'n fhuilingeadh i iomradh chluinntinn air a leithid. Ach cha 'n fhaodadh i a beul fhosgladh anns a' ghnothach; dh' fheumadh i a phòsadh, ole air mhaith leatha.

An uair a chunnaic i cho rag 's a bha iad

'nam barail féin leig i leo dol air aghaidh leis a' chùis mar a thogradh iad. Ach bha i ag innseadh do Dhòmhnall mar a bha gnothaichean a' dol air aghaidh d'a taobh. Dhùisg so spiorad nan seann laoch treun bho 'n d'thàinig e ann an Dòmhnall, agus thog e fhuil an aghaidh an t-Sasunnaich agus càirdean Seònaid, le bhi smaointeachadh gu'm biodh maighdeann òg neo-chiontach air a cumail fo chis air a leithid de dhòigh, agus gu h-àraidh 'nuair a bha fhios aige gur ann le gaol dha féin agus air a shon a bha i faotainn a leithid de dhroch càramh.

An déigh beagan litrichean a nunn 's a nall, 's e an co-dhùnadh gus an d' thainig Dòmhnall agus Seònaid, gu 'n teicheadh iad as an rìoghachd, agus gu'm fagadh iad gach Sasunnach 's gach duine bh'ann, an claiginn a chéile. Ach ged a bha sin mar sin, bha ullachadh mòr 'g a dheanamh air son a' phòsaidh air an laimh eile. Chaidh an Sasunnach agus Seònaid éigheach ann an eaglais na sgìreachd a' chiad uair. Chaidh a nis an fhuaim a mach air feadh na dùthcha, agus cha robh àicheadh air a' chùis. Air oidhche Di-màirt an déigh an éigheach bha cuirm mhòr ann an tigh athair Seònaid, agus bha i féin 's an Sasunnach gu bhi pòsadh seachduin bho 'n oidhche sin.

B' i an oidhche Di-màirt sin air an robh a' chuir, a' cheart oidhche chuir Dòmhnall is Seònaid air leth air son teicheadh. Agus bha fios maith aig Seònaid 'nuair a bha iad 'nan suidhe aig a' chuir gu'n robh Dòmhnall le

sgioba maith ghillean leitheach cuain eadar an t-Eilean-Sgitheanach agus Uidhist, a' tighinn g'a h-iarraidh. Bha 'n Sasunnach mòr air ceann a' bhùird ann am fonn anabarrach maith; bha 'n oidhche dol seachad gu sunndach aighearach aig gach neach a bha làthair. An uair a bha an t-suipeir thairis, rug an Sasunnach air ghàirdean air Seònaid agus chuir e 'na suidhe aig a h-inneal-chiùil i, agus dh' iarr e oirre òran a sheinn. Rinn i sin. Chluich i gu h-ealanta, agus sheinn i gu h-innealta—

“S ann tha m' ulaidh 's mo ghaoil
Air a' bhirlinn a' tighinn.”

Cha robh an Sasunnach a' tuigsinn na brìgh bha aig Seònaid fo 'n òran sin, agus bha sin cho maith. Is ann a bha shùil a' ruith an dèigh nam basan mìne geala 's nam meur finealta bha leum bho theud gu teud air an inneal-chiùil; agus a' toirt seallaidh an dràst 's a rithist air aghaidh mhaisich Seònaid, le 'cuailein trom a' tuiteam 'na shnìomhanan òr-bhuidhe sìos mu 'guaillean. Is e sin a bha togail cridhe agus inntinn an t-Sasunnaich, agus e ann an làn-bheachd gu'm biodh i aige air laimh seachduin bho 'n oidhche sin, le toil a càirdean agus le ùghdarras na clèire.

Ach bha “car eile an adharc an daimh.” Cha 'n 'eil teagamh nach bi cuid ullamh air coire fhaotainn do Sheònaid air son cho làidir 's a bha i 'na barail féin, agus cho ragmhuinealach 's a bha i an aghaidh toil a pàrantan, agus gu'n robh sin ann an tomhas

mòr a' cur mì-mhaise air na buadhan òirdhearc eile bha i sealbhachadh. Agus cha 'n 'eil teagamh mar an ceudna, nach e sochair agus dleasnas àraidh cloinne ùmhlaichd a thoirt do 'n àithne mhòir agus urramaich sin—"Thoir onair do t'athair agus do d' mhàthair." Ach an déigh sin, tha àm ann anns am faod pàrantan a bhi ceàrr agus clann a bhi ceart. Agus tha mi creidsinn nach 'eil àm anns an dualaiche do phàrantan a bhi air am mealladh a thaobh an cuid cloinne, na àm pòsaidh, gu h-àraidh pòsadh an cuid nighean. Tha, mar is trice, na pàrantan a' roghnachadh agus a' cur air leth céile dha 'n cuid nighean a réir an cridhe féin; agus cha 'n 'eil iad a' toirt sùil air ciod e cho mì-choltach 's a dh' fhaodas an dà aigne agus an dà inntinn aca bhi ri chéile. Cha 'n 'eil teagamh nach e maith an cuid cloinne tha aig na pàrantan 's an t-sealladh ann a bhi deanamh sin. Tha iad toileach a bhi 'g am faicinn air an deagh shuidheachadh 'nan crannchur saoghalta; ach tha àm anns an tig toradh maith de 'n togradh sin, agus àm anns nach tig. Agus tha mi creidsinn gu bheil mòran pòsda—fir is mnathan—a dh' fhaodadh a ràdh le firinn mar a thuirt am fear roimhe: "Fhuair mi cuid, is fhuair mi luid; dh' fhalbh a' chuid, is dh' fhan an luid." Cha 'n 'eil neach air bith a tha dol troimh an t-saoghal so, aig am bheil breithneachadh glan agus sùilean fosgailte, nach faod fhaicinn glé thrìe gu bheil iomadh càraid cuideachd aig nach 'eil an inntinn agus an dòigh a' freagairt d'a chéile, agus, ged a tha iad cuideachd ann an sealladh dhaoine, aig am

bheil an dà nadur cho dealaichte bho chéile 's a tha 'n àird-an-ear bho 'n àird-an-iar. Cha 'n aithne dhomh sealladh is mì-chiataiche na maighdeann òg, bhlàth-chridheach, le faireachadh beò agus tlàth, a fhuair a togail gu mùirneach ann am teaghlach riaghailteach agus càirdeil, fhaicinn ceangailte ri ùmaidh de dhuine aineolach, borb, an -iochdmhor, ged bu leis an saoghal. Agus tha e pailt cho mì-chiatach duine buadhach, dìchiollach, a tha deònach air deanamh gu maith agus tighinn air aghaidh, fhaicinn ceangailte ri sgliùraich de bhoirionnach gun fheum. Ach tha eagal orm gu bheil an dà chuid a' tachairt glé thrice. Agus 's e 'n toradh a tha iomadh uair ag éirigh uaithe sin aimhreit agus doilgheas, misg agus mì-shonas, a tha fàgail iomadh broilleach gun sìth.

Ach gu tilleadh ri ar sgeula. Bha, mar a dh' ainmich mi cheana, cuirm mhòr ann an tigh athair Seònaid air a' cheart oidhche chuir i féin is Dòmhnall air leth air son teicheadh, agus bha fios maith aig Seònaid 'nuair a bha muinntir na cuirme gu h-aighearach, ceòlmhor mu'n cuairt air a' bhòrd, gu'n robh Dòmhnall le 'sgioba agus le bhirleinn leitheach cuain eadar Eilean-a'-cheò is Uidhist, a' tighinn g'a h-iarraidh. Bha eagal oirre gu'm faodadh muinntir na cuirme fuireach tuilleadh is annoch, agus na'n tigeadh Dòmhnall faisg air a' bhaile 's a leithid de shluagh mu'n tigh, gu'm faodadh cuid diubh fhaicinn, agus gu'm biodh sin 'na mheadhon air gach comhairle mhaith a bh' aca a chur bun os cionn.

Uime sin leig i oirre gu'n d'fhàs i ro thinn. Dh' fhàg i seòmar na cuirme agus chaidh i suas an staidhir gu a seomar-leapa. Bha sin 'na mheadhon air sgapadh a chur 's a' chuideachd mar a bha mhiann oirre. Chruinnich an teaghlach mu'n cuairt air Seònaid, a' frithealadh dhi leis gach ni a shaoileadh iad a bha gu feum dhi, agus có bhiodh air thùs 's air thoiseach ach an Sasunnach mòr? Thuirt Seònaid riutha mu dheireadh gu'm faodadh iad gabhail mu thàmh; nach robh ann ach droch thuaineal a thainig 'na ceann, agus gu'n robh i 'g a faireachadh féin ceart gu leòir. Ghuidh muinntir an teaghlach oidhche mhaith dhi, agus dh'fhàg iad i. Ghabh an Sasunnach mòr beannachd leatha gu caoin, càirdeil mar a b' àbhaist da; ach tha mi creidsinn na 'm biodh fios aige gu'm b' e sin an sealladh mu dheireadh a bha e gu fhaicinn dhi 's a' bheatha so, nach robh e air falbh cho luath, agus nach biodh a chadal ach bruilleanach an oidhche sin. An uair a ghabh an teaghlach mu thàmh, dh' éirich Seònaid, agus thòisich i le cridhe luaineach agus iomaguineach air ullachadh air son an turuis mhòir agus neo-chinntich a bha air thoiseach oirre. Las i solus agus chuir i 'na shuidhe anns an uinneig e, nì bha gu bhi 'na chomharra do Dhòmhnall air an t-slighe bhi glan air thoiseach air.

Cha robh seòladair riamh ann an gàbhadh cuain ag amharc air son tigh-soluis, no fear-faire na h-oidhche ag amharc air son reult na maidne ag éirigh 's an ear na bu dùrachd-aiche na bha Dòmhnall ag amharc air son an

t-soluis so. Thainig e féin agus an triùir ghillean a bha leis air tìr; ghabh iad suas thun an tighe gu socair, sàmhach. Bha 'n tigh gu maith àrd, agus bha Seònaid ann an aon de sheomair-mhullaich an tighe agus b' i cheist, cia mar a gheibheadh iad Seònaid a nuas. Ach cha robh iad fad' an ioma-cheist a thaobh sin. Fhuair iad fàradh mòr ann an sabhal faisg air an tigh, chaidh a shocrachadh ris an uinneig, agus bha Dòmhnall shuas cho luath ri gearr. Ann an glé bheag ùine bha Seònaid agus na gnothaichean beaga bha i toirt air falbh leatha, aig na fearaibh anns a' bhàta. Thog iad a siùil rithe gu tosdach, sàmhach, fo chòmhach dorch na h-oidhche, a' suidheachadh a cùrsa air Eilean-a'-cheò.

“Séid, a ghaoth an iar, gu ciùin,
Na h-éireadh lasan air do ghnùis;
Na dùisgeadh fearg air muir no tonn,
Gu ruig a' chàraid òg so fonn.”

III.

“S iomadh car a dh' fhaodas
Tighinn air na fearaibh;
Theag' gu'n gabh iad gaol
Air an té nach fhaigh iad.”

Anns an earrainn mu dheireadh de 'n sgeula so dh' fhàg sinn Dòmhnall agus Seònaid anns a' bhàta, a' togail a mach bho thìr, air oidhche ghruamaich, le cuan borb agus iorghuilleach air thoiseach orra. Bha sinn a' guidhe soirbheis chiùin agus fhàbharraich a bhi cur leo a chum a' chala gus am bu mhiann leo dol.

Ach cha b' ann mar sin a thachair; cha robh iad ach beagan mhiltean bho thlr 'nuair a dh'éirich gaoth làidir agus doinionn shearbh 'nan aghaidh. Bha iad a' cathachadh gu treun ri neart na fairge car ùine, Dòmhnall a' cumail am misnich suas cho maith 's a dh' fhaodadh e, ach mu dheireadh b' éigin géilleadh, agus ruith leis a' ghaoith, ge b' e taobh a thogradh i an cur. Bha iad mar sin air an iomain air falbh le neart na fairge, na neòil ghruamach os an cionn, na tonnan 'nam meallan gàireach a' beucail mu 'n cuairt daibh le bùireadh fiadhaich. Bha 'n oidhche cho dorcha 's gu'n do chaill iad an cùrsa, agus bha eagal orra gu faodadh iad bualadh air na creagan agus a bhi air an call. Bha fios aca, thaobh an rathaid a bha ghaoth, gur e na Hearadh, no Leòdhas, a' cheud fhearann a bhuaileadh iad.

Tha mi creidsinn nach robh inntinn Dhòmhnall no Sheònaid glé fhoiseil an oidhche sin; bha dòchas is eagal a' cathachadh an aghaidh a chéile 'nam broilleach. Cha robh eagal air bith air Dòmhnall, ach a thaobh Seònaid, bha fios aige gur ann le gaol gun cheilg dha féin a dh' fhàg i a dachaidh bhlàth agus phailt, a càirdean 's a luchd-eòlais, a' tilgeadh a crannchuir maille ris-san, anns gach cruaidh-chàs a dh' fhaodadh tighinn 'nan aghaidh; agus dhearbha a' cheud oidhche nach robh iad gu bhi ainmig no faoin.

Bha brathair-athar Seònaid 'na Bhàillidh anns na Hearadh, agus 'nuair a dh'éirich muinntir an tighe aige 's a' mhadainn an déigh na h-oidhche air am bheil sinn a' bruidhinn,

chunnaic iad bàta beag ann an coltas éigin a' teannadh ri tìr. Ruith am Bàillidh agus cuid eile dhe 'n teaghlach aige thun a' chladaich, agus ciod bu mhò chuir a dh' ioghnadh air a' Bhàillidh na Seònaid nighean a bhràthar fhaicinn anns a' bhàta? Bha fios maith aige gu 'n robh Dòmhnall agus Seònaid suas ri chéile, agus thuig e air ball mar bha chùis, gur e teicheadh a rinn iad. Chaidh neart thar cheart; cha robh ann ach a toirt bho Dhòmhnall agus a glasadh ann an daingneach làidir dhe'n tigh, gus am faigheadh e cothrom air fios a chur gu h-athair mar a thachair.

Chunnaic Dòmhnall nach robh maith dha tòiseachadh le laimh làidir aig an àm sin; agus cha robh aige ach, 'nuair a thainig beagan ciùine, air an latha sin féin, aghaidh a chur air Eilean-a'-cheò, gun bhean gun leannan. Ach fhuair e ghob a chur an cluais Seònaid mu'n do dhealaich iad, agus a ràdh rithe misneach mhaith a bhi aice, nach rachadh a' ghrian fodha dà uair gus am faiceadh i rithist e. Cha robh aig Seònaid ach a bhi 'g amharc an déigh birlinn Dhòmhnall agus a' seinn—

“Ma chaidh thu timchioll air an rudha,
 Bidh mi dubhach as do dhéigh;
 Gus an cluinn mi thu bhi tighinn,
 Gu robh gach slighe dhuit réidh!”

B' ioghnadh leo an ath mhadainn an tigh athair Seònaid cho fada 's a bha i gun éirigh, agus chaidh a màthair a dh'fhaicinn ciod e bha ceàrr; ach cha robh air thoiseach oirre ach leaba agus seòmar falamb,—Seònaid cha

robh ann. Chaidh fios do gach tigh is baile gu'n robh Seònaid air chall. Bha neach éigin a bha mach anmoch a thuirt riutha gu'm fac' e bàta fàgail a' chladaich eadar uair 's dà uair 's a' mhadainn. Thug sin iad gu cho-dhùnadh gur e teicheadh a rinn Seònaid, ach bha fios aca air cho fiadhaich 's a bha 'n oidhche, agus an rathad a bha ghaoth, nach b'urrainn daibh an t-Eilean-Sgitheanach a dheanamh dheth. Dh'fhalbh daoine 's eich air gach rathad, dh'fhalbh a bràthair le each agus rinn e air Caolas-na-Hearadh, a' feòraich dhe gach neach a bha tachairt ris, am fac iad an leithid de sgioba a' tighinn an rathad. Fhuair e fios mu dheireadh gu'n robh Seònaid gu seasgair, blàth, ann an tigh bhrathar-athar. An uair a ràinig e, cha b' i an fhàilte chàirdeil a chuir e oirre. Thill e dhachaidh ann an cabhaig a dh'innseadh gu'n robh i beò. Bha e dol a thilleadh an ath latha g'a h-iarraidh, agus e ann an làn-bheachd gu'n robh teicheadh Seònaid aig a cheann, agus gu'n d' fhuair i am pailteas deth.

Ged a chaidh Dòmhnall dhachaidh cha b'ann gu cadal air a' chùis; an rud a chuireas am fìor Ghàidheal roimhe, cha 'n 'eil e soirbh a chur as a cheann. Agus tha dà nì anns nach robh Gàidheal maith riamh air dheireadh, 's e sin, gaol agus gaisge; agus is tric a bha an dara h-aon diubh ag àrach an aoin eile. Ach ged a tha gaol 'na ghaol, 's iomadh dragh is tuasaid a rinn e anns an t-saoghal, agus fhuair Dòmhnall agus Seònaid an cuid féin deth. Ach dh' fhaodadh iad a ràdh mu chéile le

frinn, mar a thuirt Mac-Mhaighstir-Alastair
mu'n Phrionnsa—

“Ged spionadh sibh an cridh' asainn,
'S ar broillichean a sìos a shracadh,
Cha toir sibh asainn Teàrlach
Gu bràth gus an teid ar tachdadh.”

An oidhche sin féin fhuair Dòmhnall iasad de
bhàta mòr, comasach, agus chruinnich e deich-
ar-fhichead de ghillea òga cho sgairteil 's a
bha eadar dà cheann an Eilein. Thog iad na
siùil ris an iùbhraich gu h-aighearach, agus
mhionnaich iad nach tilleadh duine beò
dhiubh, agus nach fàgadh iad clach gu'n
tionndadh eadar am Buta-Leòdhasach agus
Ceann-Bharraidh, gus am faigheadh iad
Seònaid.

IV.

“Cha d' thug mi gaol a dh'airgiod,
Cha d' thug mi gaol a dh'òr;
Cha d' thug mi gaol do shìoda,
Cha d' thug mi gaol do shròl;
Cha d' thug mi gaol do 'n fhion dhearg
A lionar anns an stòp;
'S nach neònach leibh an gaol sin
Tha daonnan 'nam fheòil?”

An sealladh mu dheireadh a bha againn air
Seònaid, 's ann air a glasadh ann an seòmar
daingeann an tigh bhrathar-a-h-athar a bha i,
gus an tigeadh a muinntir g'a h-iarraidh. Bha
nighean òg, thapaidh 'na searbhanta ann an
tigh a' Bhàillidh, aig an robh co-fhaireachadh
làidir ri suidheachadh Seònaid, agus a tha mi
creidsinn aig an robh Dòmhnall i féin, nach

bu toigh leatha dhealachadh rithe le ainneart. Fhuair i cothrom air dol a stigh far an robh Seònaid, agus thuirt i rithe, nì air bith a bha 'na comas-se a dheanamh air a son, gu'n robh i làn-thoileach a dheanamh, agus nach cluinneadh duine gu bràth e. Thug Seònaid taing dhi air son a tairgse agus a caoimhneis, agus thuirt i rithe, gur e an t-aon ni a b'urrainn di dheanamh as a leth, na 'n tigeadh Dòmhnall faisg air an tigh ré na h-oidhche, na 'm biodh i cho maith agus innseadh dha an seòmar dhe'n tigh anns am biodh i tàmh, agus na'm feuchadh i ris na dorsan fhàgail fosgailte.

Cha robh am Bàillidh cinnteach ciod a dh' fhaodadh Dòmhnall feuchainn ris, agus air son a bhi dearbhta as a' chùis, chuir e Seònaid a chadal an oidhche sin le mhnaoi féin, ann an aon de sheomair-mhullaich an tighe. Bha mòran sheirbhiseach aig a' Bhàillidh, gillean is nigheanan, agus thug e rabhadh làidir dhaibh, na 'n cluinneadh iad gluasad air bith mu 'n tigh air feadh na h-oidhche, iad a bhi air am bonn. Mu dhà vair an ath mhadainn bha Dòmhnall le chuid ghillean air a' chladach fo thigh a' Bhàillidh, agus chuir iad an comhairle ri chéile co-dhiù a b'fheàrr dhaibh gabhail suas thun an tighe agus na dorsan a bhriseadh agus "prannadh nam meanbh-chuileag" a dheanamh air a h-uile duine bha stigh a chuireadh 'nan aghaidh, no an e feuchainn ri Seònaid a thoirt a mach le sìth a b' fhearr dhaibh, na 'n gabhadh sin deanamh. Is e an co-dhùnadh gus an d' thàinig iad mu dheireadh, gu'n

rachadh Dòmhnall thun an tighe leis féin,
 feuch ciod a ghabhadh faicinn no cluinntinn,
 agus bha càch gu luidhe am falach faisg air
 an tigh; oir cha robh fios aca co-dhiù bha
 Seònaid an tigh a' Bhàillidh fathast no nach
 robh, agus mur am bitheadh, cha robh iad a'
 dol a dheanamh dragh air bith, ach gabhail
 dìreach a dh' Uidhist air a tòir; ach ma bha
 i ann an tigh a' Bhàillidh, bhiodh fios có na
 claigninn a bu chruaidhe mur faigheadh iad i.
 "Is fheàrr caraid 's a' chùirt na crùn 's an
 sporan." Thachair bana-charaid Seònaid a
 gheall deanamh as a leth ri Dòmhnall a muigh,
 agus thug i làn-fhios dha air mar bha
 cùisean air thoiseach air; dh'innis i dha
 gu'n robh i 'n a luidhe aig an àm ud le bean
 a' Bhàillidh ann an seomar-mullaich dhe 'n
 tigh. Thug i beachd sgeula dha air mar bha
 gach seòmar dhe 'n tigh air a shuidheachadh
 agus an dòigh air am faigheadh e gu Seònaid.
 "Ach," ars' ise, "bheir thu ùine dhomhsa
 air dol a stigh, agus dol a luidhe mu 'n gluais
 thu, oir na'm faigheadh iad a mach gu'n robh
 mi 'nam mheadhon air do threòrachadh 's a'
 chùis so, bhiodh mo bheatha 'na gheall." Thug
 Dòmhnall mòran taing dhi, agus bonn no dhà
 air son a saothreach, agus thuirt e rithe nach
 biodh i gu bràth gun charaid agus esan beò.
 An uair a shaoil leis a bha i 'na luidhe, ghabh
 e stigh, agus suas an staidhir gu bog, balbh.
 Leis gach seòladh a fhuair e rinn e mach an
 seòmar anns an robh Seònaid gun mhòran
 dragh. Ghabh e stigh do 'n t-seòmar gu
 fearail, agus thuirt e "Am bheil thu an so, a

Sheònaid? " Cha luaithe a thubhairt na leum Seònaid a mach as a leabaidh, agus bha iad ann an tiota, mar a thuirt Uilleam Ros—

Le Mòr spéis mar bu mhiann,
Ann an glacan a chéile.

Ma dh' éirich Seònaid, dh' éirich bean a' Bhàillidh, agus ghlaodh i gu'n robh daoine air feadh an tighe, agus ma ghlaodh, bha h-uile duine stigh air am bonn. Thòisich an ùpraid shios is shuas, " am fear nach beireadh air a bhogha, bheireadh air a chlaidheamh." Ghlaodh am Bàillidh na dorsan a chrannadh, 's na bha stigh biodh iad a stigh, 's na bha muigh biodh iad a muigh; ach ged a bha barail aige air neart na bha stigh cha robh fios aige air neart na bha muigh. Chuir Dòmhnall a cheann a mach air uinneig, agus ghlaodh e ri chompanaich: " Fheara," ars' esan, " tha mise 'nam phrìosanach an so." " Ma thà," ars' iadsan, " cha bhi thusa fada mar sin." Thainig Ian mòr Dòmhnallach le roid thun an doruis a b' fhaide mach, agus chuir e stigh 'na spealgan e le dhà shàil; ghabh iad a stigh air feadh an tighe, agus cha b' ann gu sìth; thòisich an ùpraid, a ghleadhraich, 's an tuasaid, " gach fear a' toirt sgairbh á creagan dha féin." Chuir am Bàillidh gille air falbh a thional dhaoine, ach thug cuid de chompanaich Dhòmhnall an aire dha falbh; ruith iad 'na dhéigh; chaidh breith air 's a cheangal cho cruinn ri molt. Bha gille tapaidh eile de sheirbhisich a' Bhàillidh a thug làmh air gunna leis an robh e dol a dheanamh euchd mòr; ach

mu'n d' fhuair e losgadh leis, bha e féin 's a ghunna 'nan luidhe ann an cuil, gun a h-aon aca ro dheas air son cogaidh.

Ghabh Iain mòr Dòmhnallach suas an staidhir, agus rug e air Seònaid 'na ghlacan mar gu'm biodh pàisde aige, 's rinn e air a' chladach leatha. Thug Dòmhnall agus cuid eile dhiubh leo na gnothaichean a bh' aice air son na slighe. Cha robh aig a' Bhàillidh, 's aig na bha dhe theaghlach air chomas gluasaid, ach seasamh anns an doras a' tachas an cinn agus ag amharc 'nan déigh. An uair a thog iad na siùil ris a' bhàta, agus a ghluais iad a mach bho thìr, thòisich plobaire a bh' anns a' chuideachd air cluiche—

“Gabhaidh sinn an rathad mòr,
Ole air mhaith le càch e!”

Shéid a' ghaoth gu fàbharrach 'nan déigh, mar gu'n gabhadh i aithreachas air son cur 'nan aghaidh 'nuair a dh' fhalbh iad roimhe, agus mar gu 'm biodh i tuigsinn nach robh ann ach dlomhanas agus peacadh do ghaothan agus do dhaoine a bhi feuchainn ri dealachadh a chur anns a' chàraid òig so, aig an robh an aigne 's an cridhe cho fuaighte ri chéile, agus a rinneadh air son a bhi 'n an aon fheadil. Chuir na gillea air tìr ann an Gearrloch iad, agus rinn iad an rathad an sin mar a b' fheàrr a chaidh ac' air gu taobh deas Alba. An ath mhadainn an déigh dhaibh falbh, thainig bràthair Seònaid á Uidhist le sgioba dhaoine g'a h-iarraidh, ach bha an nead air a chreachadh mu 'n d' ràinig iad, agus cha robh

ach tilleadh dhachaidh a dh' innseadh mar a thachair.

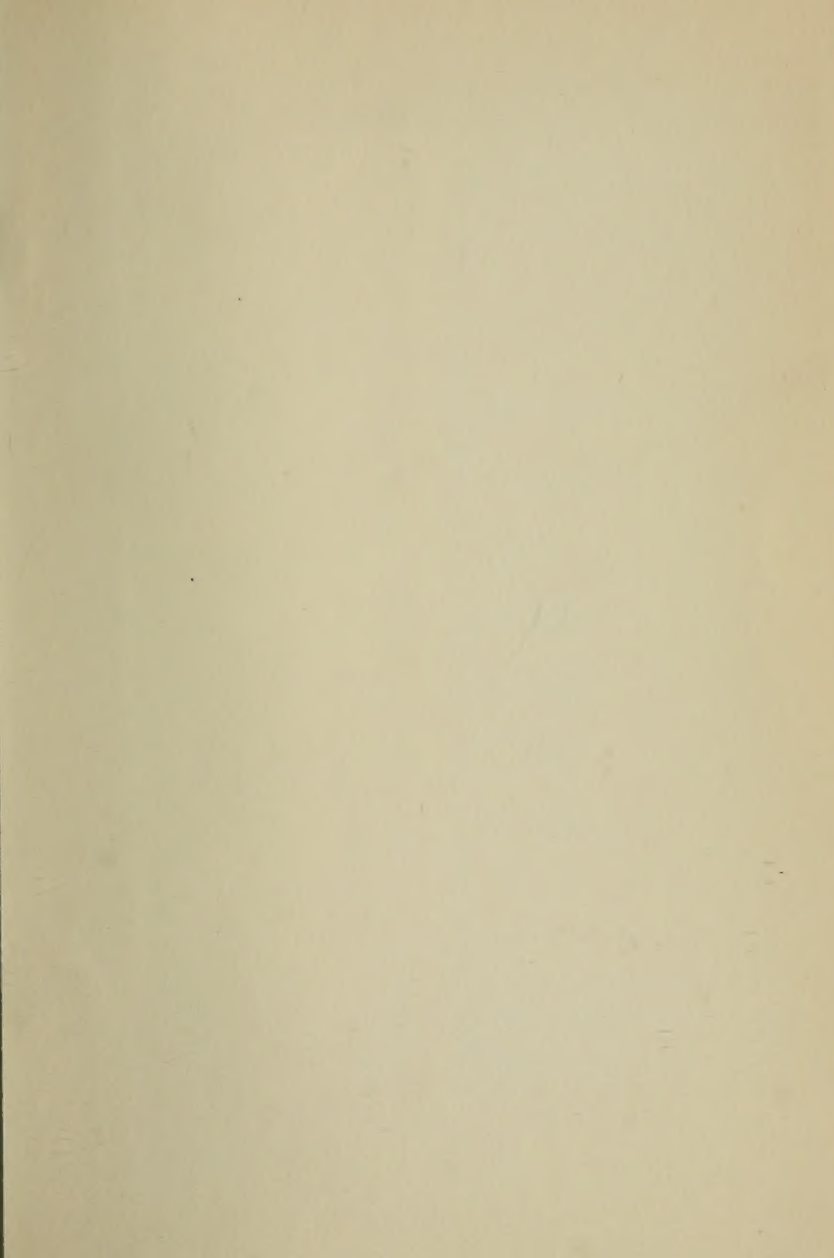
Ma chaidh an teaghlach gu dragh 'nuair a chaidh a h-ionndrainn an toiseach, cha b' ann a nis a bu lugha an ùpraid. Dh' fhalbh earraidean agus daoine air gach rathad, gu h-àraidh do 'n Eilean-Sgitheanach; cha d' fhàg iad uamha, coire, no doire nach do rannsaich iad, agus maille ri sin, bha airgiod-cinn trom air a thairgseadh do neach air bith a gheibheadh greim orra. Is e cheud iomradh a fhuair iad orra gu 'n robh iad pòsda. Dh' fhalbh iad beagan an déigh sin do na Rìoghachdan thall, far an d' thainig iad air an aghaidh gu gasda. Ghabh an Sasunnach a' chùis gu cridhe cho mòr 's gu 'n do chuir e dheth a' bhàillidheachd; thug e Sasunn air, agus cha chuala mi riamh ciod a' chrìoch a thainig air.

An latha a sgaoil an naigheachd air feadh nan eileanan, mar a thachair do Dhòmhnall 's do Sheònaid, bu lionmhor searrag a chaidh a thraoghadh ag òl an deoch-slàinte; bu lionmhor dòrn gaoisneach, féitheach 'g a sgailceadh air bòrd; agus bu lionmhor sgòrnan fallan Gàidhealach a' seinn—

“'S e mo rùn an Gaidheal laghach,
Is tu thaghainn 's cha b' e 'n Gall;
Ort a thig na h-airm gu sgibidh,
Os cionn adharc chrìos nam ball.
Fàilte dhuit is slàinte leat!”

A' CHRÌOCH.

427961

LCelt Macleod, Neil
M1657c.2 Clarsach an doire. Ed.4, rev.& enl.

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

